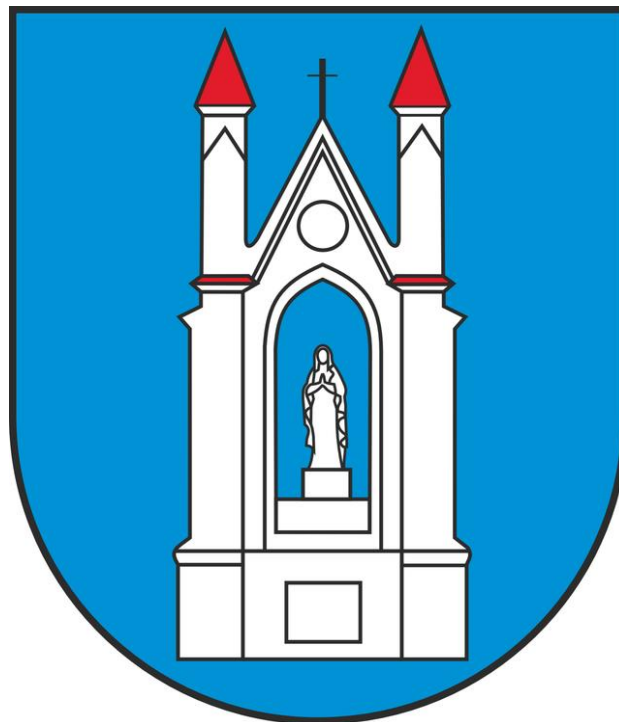

Strategia Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński

na lata 2015-2025

Spis treści

1. Diagnoza sytuacji	4
1.1. Przestrzeń i środowisko	4
1.1.1. Umiejscowienie Gminy w powiecie, województwie i kraju	4
1.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej	6
1.1.3. Opis zasobów naturalnych	7
1.1.4. Opis zasobów kulturowych	11
1.2. Sfera społeczna	13
1.2.1. Demografia (liczba ludności, przyrost naturalny oraz migracje, struktura wiekowa ludności)	13
1.2.3. Rynek pracy (liczba i struktura pracujących, poziom bezrobocia, źródła utrzymania, dochody gospodarstw domowych)	14
1.2.4. Turystyka	15
1.3. Rolnictwo	20
1.4. Sfera gospodarcza	22
1.4.1. Główni pracodawcy	24
1.5. Infrastruktura techniczna	26
1.5.1. Komunikacyjna	26
1.5.2. Ochrony środowiska: wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami, gazowa, elektryczna i ciepła (w tym stan infrastruktury i liczba osób z niej korzystających)	32
1.5.3. Ciepła	34
1.5.4. Energetyczna	34
1.5.5. Gazowa	35
1.6. Infrastruktura społeczna	36
1.6.1. Edukacyjna	36
1.6.3. Infrastruktura kultury	36
1.6.4. Ochrony zdrowia i opieki społecznej	37
1.6.5. Możliwości budżetowe Gminy Lidzbark Warmiński (przychody, struktura wydatków)	39
1.6.7. Kapitał społeczny (liczba organizacji pozarządowych, aktywność mieszkańców)	46
2. Badanie mieszkańców	49
3. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego	60
4. Analiza SWOT	70
5. Wizja rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński	72
6. Cel główny	73
7. Cele strategiczne (obszary priorytetowe)	74
8. Cele operacyjne	76
8.1. Kierunki działań w celach operacyjnych	78
9. Zgodność ze strategicznymi dokumentami	93
9.1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	93
9.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego	94

9.3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025.....	95
9.4. Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2001-2016.....	99
9.5. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2018 roku	102
10. System wdrażania i monitorowania	104
10.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	104
10.2. Ocena Strategii	105
10.3. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	105
10.4. Zmiany w Strategii	106
11. Źródła finansowania	107
12. Opis konsultacji społecznych	108
13. Załączniki	109
13.1. Wskaźniki realizacji strategii	109

1. Diagnoza sytuacji

1.1. Przestrzeń i środowisko

1.1.1. Umiejscowienie Gminy w powiecie, województwie i kraju

Gmina Lidzbark Warmiński zajmuje powierzchnię 372 km² i położona jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego - około 50 km od stolicy województwa, w powiecie Lidzbarskim w pobliżu przejścia granicznego z obwodem kaliningradzkim. Gmina okala gminę miejską Lidzbark Warmiński, będącego historyczną siedzibą biskupów warmińskich, gdzie znajduje się siedziba urzędu. Gmina swoim obszarem obejmuje 40 sołectw (55 miejscowości). Graniczy z gminami: Górowo Iławeckie, Bartoszyce, Kiwity, Jeziorany, Dobre Miasto, Lubomino, Orneta i Pieniężno.

Układ komunikacyjny Gminy Lidzbark Warmiński tworzą:

- droga krajowa Nr 51 o funkcji międzyregionalnej. Prowadzi ruch kołowy z przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim (Rosja) przez Olsztyn do Olsztynka (klasa „S”);
- drogi wojewódzkie:
 - Nr 511, granica państwa-Górowo Iławeckie- Lidzbark Warmiński (klasa „Z”);
 - Nr 513, Pasłęk-Orneta- Lidzbark Warmiński –Kiwity-Wozławki;
- drogi powiatowe
- drogi gminne.

Położenie geograficzno-przestrzenne Gminy Lidzbark Warmiński cechuje:

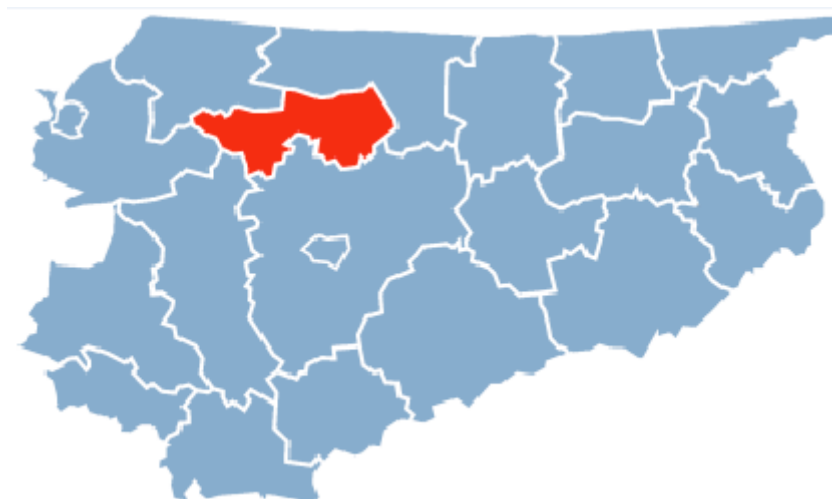
- bliskie sąsiedztwo z miastem powiatowym Lidzbark Warmiński;
- w pobliżu przejścia granicznego z obwodem kaliningradzkim
- bliskość dużych miast: Olsztyna, Lidzbarka Warmińskiego, Bartoszyce;
- korzystne powiązanie Gminy z drogą krajową nr 51.
- Odległość w linii prostej do Olsztyna wynosi 48 km, Gdańska 146 km, Warszawy 220 km.

Rysunek. Lokalizacja Gminy Lidzbark Warmiński (mapa Polski z podziałem na województwa)

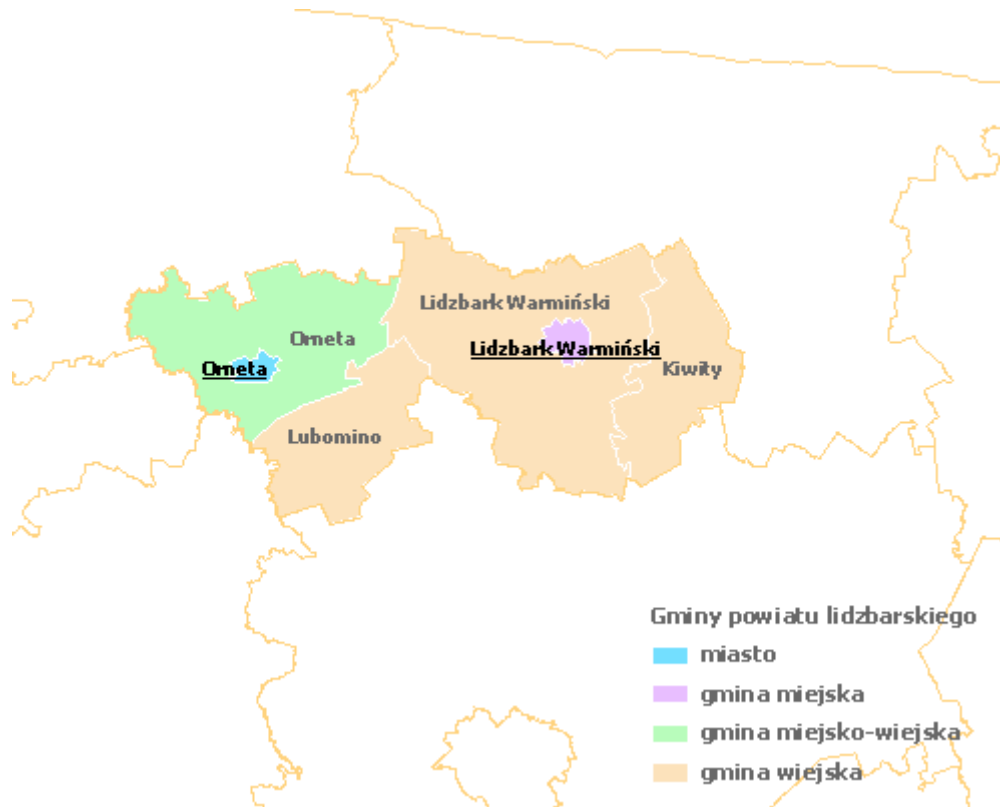
Rysunek. Lokalizacja Powiatu Lidzbarskiego

Źródło: www.wikipedia.pl

Rysunek. Lokalizacja Gminy Lidzbark Warmiński w Powiecie Lidzbarskim

Źródło: www.wikipedia.pl

1.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej

Gmina Lidzbark Warmiński obejmuje 40 sołectw, w których położonych jest 55 miejscowości. Do największych miejscowości należą:

- Rogóż;
- Kraszewo;
- Łaniewo;
- Runowo;
- Pilnik;
- Miłogórze.

1.1.3. Opis zasobów naturalnych

Gmina Lidzbark Warmiński wchodzi w skład obszaru funkcjonalnego „Zielonych Płuc Polski”. Teren gminy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem zasobów środowiska przyrodniczego o zachowanych naturalnych krajobrazach.

Tu można obcować z nieskazitelną przyrodą, wśród gościnnych, życzliwych mieszkańców. Gmina charakteryzuje się malowniczymi krajobrazami, licznymi rybnymi jeziorami i rzekami, zasobnymi w grzyby i jagody kompleksami leśnymi. Miłośnicy dzikich zwierząt i ptaków znajdą tu okazję do obserwacji rzadkich gatunków i fascynujących spotkań ze swobodnie żyjącymi przedstawicielami fauny.

Lasy w gminie stanowią 26% obszaru. Największe ich skupiska występują w okolicach Łaniewa, Strykowa, Kochanówki, Miłogórza. Porastają w sosny, świerki, dęby, buki, olsze, graby i brzozy.

W lasach można odnaleźć wiele rzadkich gatunków ptaków i ssaków, np. krzyżodziób, żuraw, czapla, łabędź, cietrzew, bocian biały i czarny. Duży odsetek zwierzyny stanowi zwierzyna łowna, np. sarna, jeleń, łos i daniel, dzik.¹

Szczególne gminne zasoby i walory przyrodnicze chronione są dzięki ustanowionym rezerwatom, wyznaczonym obszarom chronionego krajobrazu, ustalonym pomnikom przyrody i użytkom ekologicznym. Istotnym zasobem kulturowym i przyrodniczym powiatu są liczne parki pałacowe.

Tabela. Formy prawnej ochrony przyrody na terenie Gminy Lidzbark Warmiński

Obszary Chronionego Krajobrazu	Pomniki przyrody	Użytki ekologiczne
OChK Równiny Orneckiej(29);	Drzewa pomnikowe: dąb o obw.650cm i wys.30m; cis w miejscowości Miłogórze	„Jezioro Potar” – ostoja ptaków wodno-błotnych
OChK Doliny Elmy (34);		
OChK DolinyDolnej Łyny(35);		
OChK Doliny Symsarny(37);		

Źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Lidzbark Warmiński

Wydzielona część gminy Lidzbark Warmiński objęta jest ochroną, ustanowioną Rozporządzeniem Nr 20 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 11 kwietnia 2003 w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz.U.Woj.W-M Nr 52 z 22 kwietnia 2003, poz.725).

¹ Źródło: www.domwarminski.pl

Należy tu:

- 1 Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej nr 29, o powierzchni 11.511,3 ha, położony na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński, Braniewo, w gminach: Orneta, Pieniężno, Lidzbark Warmiński i Lubomino;
- 2 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy nr 34, o powierzchni 8.923,2 ha położony na terenie powiatów: Bartoszyce i Lidzbark Warmiński, w gminach: Górowo Iławieckie, Bartoszyce i Lidzbark Warmiński;
- 3 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny nr 35, o powierzchni 16.429,9 ha położony na terenie powiatów: Olsztyn, Lidzbark Warmiński i Bartoszyce, w gminach: Lidzbark Warmiński, m. Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Bartoszyce, m. Bartoszyce, Kiwity, Jeziorny, Sępapol i m. Sępapol;
- 4 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny nr 37, o powierzchni 19.329,8 ha położony na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński i Olsztyn, w gminach: Lidzbark Warmiński, Kiwity, Kolno, Jeziorny, m. Jeziorany i Biskupiec.

Inną formą prawnej ochrony przyrody są użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński znajduje się 10 pomników przyrody.

W obrębie obszaru Kaszuny na terenie gminy Lidzbark Warmiński znajduje się użytk ekologiczny jezioro Potar o powierzchni 21,36 ha – śródleśny zbiornik wodny, z kępami drzew i krzewów, porastających brzegi.

Tabela. Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie gminy Lidzbark Warmiński

Lp.	Nr rej.woj.	Rodzaj	Obwód (cm) /wysokość (m)
1.	337	cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>), miejscowość Miłogórze	120/8
2.	873	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), lokalizacja: N-ctwo Wichrowo, m. Dębiec, Las Komunalny UG w Lidzbarku Warmińskim, ok. 35 m NW od pomnika nr 236	500/30
3.	874	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), lokalizacja: N-ctwo Wichrowo, m. Dębiec, ok. 35 m E od pomnika nr 236	398/32
4.	881	buk pospolity (<i>Fagus sylvatica</i>) - 2 szt., lokalizacja: N-ctwo Wichrowo, L-ctwo Kraszewo oddz. 61 a	380,320/32
5.	884	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), lokalizacja: N-ctwo Wichrowo, L-ctwo Łaniewo, oddz. 413a	380/30
6.	885	dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) -2 szt., lokalizacja: N-ctwo Wichrowo, L-ctwo Łaniewo, oddz. 364i	380/34,33
7.	1311	cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>), lokalizacja: N-ctwo Górowo Ławeckie, oddz. 184 c leśnictwo Jagodowo, 50 m od drogi gruntowej	155/12
8.	1312	cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>), lokalizacja: N-ctwo Górowo Ławeckie, oddz. 184 c leśnictwo Jagodowo, 50 m od drogi gruntowej	80/10

Źródło: Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Lidzbark Warmiński

Jeziora i rzeki

Osoby spragnione słońca i letniej opalenizny mogą skorzystać z wypoczynku nad jednym z trzech głównych jezior: Blanki (Gajlickie), Symsar i Wielochowskim. Są to jeziora położone kilka kilometrów od Lidzbarka Warmińskiego, otoczone polami uprawnymi, łąkami i lasami. Nad jeziora prowadzą często uczęszczane ścieżki rowerowe a nad jezioro Wielochowskie także wyznaczony szlak pieszy i rowerowy, cieszący się dużym powodzeniem, z którego korzystają amatorzy nordic walking, jazdy na rolkach i joggingu. Wczasowicze mają możliwość skorzystania z wypożyczenia sprzętu pływającego, rowerów wodnych, kajaków i łódek. Poza sezonem letnim jeziora służą jako idealne miejsce do wędkowania, są zasobne w wiele gatunków ryb np. amura, szczupaka, lina, płoci, sandacza, leszcza. Gminne jeziora to również doskonałe miejsce dla żeglarzy i pasjonatów innych sportów wodnych. We wsi Łaniewo znajduje się w lesie trudno dostępne jezioro Potar. Ze względu na usytuowanie i bagienne sąsiedztwo możemy podziwiać tam zwłaszcza ptaki wodno-błotne. Można spotkać łyski, bielika czy cyrankę. Inne z jezior - jezioro Makulin koło wsi Kochanówka wraz z otaczającym je lasem Wichrowskim, należące do nowego obszaru chronionego Natura 2000 „Swajnie” kusi nie tylko turystów uczęszczających po okolicznych szlakach rowerowych ale także wędkarzy, którzy mogą znaleźć tam mnogość różnorodnych ryb.

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński zlokalizowany jest również obszar NATURA 2000 Kaszuny (PLH 280040). Obszar w 67% zajmują lasy iglaste, lasy mieszane to 12%, a lasy liściaste 9%. Wody

śródlądowe (stojące i płynące) stanowią 10% powierzchni całego obszaru. Pozostałą część zajmują siedliska rolnicze (2%). W skład obiektu wchodzi dwie enklawy.

Większa, o pow. 236,80 ha, jest położona wewnątrz dużego kompleksu leśnego, z dala od osad ludzkich. Stanowi wydłużone obniżenie otoczone głównie sosnowym borem świeżym. Środek obniżenia zajmuje eutroficzne i zarastające jezioro Potar oraz mokradła położone na południe od tego jeziora. Są to zarówno torfowiska leśne w postaci sosnowego boru bagiennej, borealnej świerczyny bagiennej, jak i torfowiska bezleśne: szuwały, turzycowiska, mechowiska torfowisk przejściowych.

Na południe od jeziora Potar znajduje się mały (pow. ok. 0,78 ha) niemal całkowicie zarośnięty przez osokę aloesową zbiornik wodny bez nazwy. Druga, mniejsza enklawa (pow. 27,16 ha) jest położona ok. 1,5 km na północny-wschód od jeziora Potar. Stanowi ją nieckowate obniżenie leżące na skraju kompleksu leśnego. Występuje tam sosnowy bór bagienno-torfowiskowy oraz torfowisko wysokie z roślinnością torfotwórczą, częściowo położone na rozległych płaskich potorfiach całkowicie zarośniętych torfowcami. Na torfowisku przejściowym występuje m.in. zespół turzycy nitkowatej. Natomiast na bezleśnym torfowisku niskim występuje m.in. zespół turzycy prosowej. Z tymi siedliskami są związane stanowiska rzadkich gatunków roślin: błotniczek wełnisty, kruszczyk błotny, jaskier wielki, nercznica grzebieniasta, kukulka krwista. Wysokie walory posiada także bór bagienno-torfowiskowy, w którym występują rzadkie gatunki roślin: torfowiec brunatny, widłak jałowcowaty, bagno zwyczajne, bażyna czarna, rosiczka okrągłolistna. W przypadku małej enklawy najważniejszym przedmiotem ochrony jest torfowisko wysokie z roślinnością torfotwórczą. Wśród mchów torfowców występują m.in. torfowiec błotny i torfowiec okazały, a wśród roślin naczyniowych na uwagę zasługują rosiczka okrągłolistna i modrzewnica pospolita. Również otaczający je bór bagienno-torfowiskowy ma duże walory przyrodnicze. Rosną tam m.in. bagno zwyczajne i bażyna czarna.

Na uwagę zasługują również walory faunistyczne tego obiektu. Bezpośrednie otoczenie jeziora Potar i zbiornik zarośnięty osoką aloesową jest środowiskiem, z którym związana jest obecność kumaka nizinnego i zalotki większej. W jeziorze Potar i jego otoczeniu bytuje bóbr europejski, którego żeremie stwierdzono na cieku wypływającym z jeziora. Natomiast na obrzeżach torfowiska na podmokłych łąkach występuje czerwończyk nieparek.²

Teren gminy poprzecinany jest rzekami i ich dopływami. Do największych należą: Łyna - główna rzeka Warmii oraz Symsarna. Podobnie urokliwe są rzeczki: Elma, Kirsna czy Drwęca Warmińska nad brzegami, których bobry zakładają liczne żeremia.³

Bogactwo przyrodnicze

Jezioro Blanki (Gajlickie) rynnowo-zaporowe o powierzchni 458 ha. Jego kształt jest zbliżony do litery L.

² Źródło: obszary.natura2000.org.pl

³ Źródło: www.gminalidzbark.com

Jezioro Wielochowskie ma powierzchnię 85 ha. Jego brzegi otaczają pola uprawne, od wschodu przybliża się do szosy. Jest to jedno z głębszych jezior, bardzo czyste, zasobne w ryby (można w nim złowić rekordowe okazy ryb).

Jezioro Symsar rynnowe zajmuje powierzchnię 140 ha. Do niego uchodzi i z niego wypływa rzeka Symsarna

1.1.4. Opis zasobów kulturowych

Zabytki

Gmina Lidzbark Warmiński jest atrakcją zarówno dla tych którym potrzebna jest samotność jak i dla zainteresowanych zabytkami kultury materialnej. Zwiedzającym szczególnie polecamy zabytkowe kościoły i warmińskie kapliczki, mające niesamowity urok, oddające piękno historyczne naszego regionu - Warmii. Warto zwiedzić czternastowieczny kościół parafialny w Blankach i kościół z drewnianą wieżą we wsi Kłębowo, kościoły gotyckie w Rogożu, Kraszewie, Ignalinie, Babiaku i Runowie oraz neogotyckie kościoły w Kochanówce i Jarandowie.

Zabytki architektoniczne

Na terenie gminy znajduje się wiele przepięknych zabytkowych kościołów, kaplic i kapliczek warmińskich między innymi:

- kościoły w Ignalinie, Runowie, Jarandowie, Babiaku, Blankach, Kraszewie, Rogożu, Kochanówce, Kłębowie, Łaniewie (nie należy do zabytków);
- kaplice: zabytkowa kaplica filialna w Bugach, zabytkowa kaplica p.w. św. Marcina w Workiejmach, zabytkowa kaplica w Sarnowie, zabytkowa kaplica w Miejskiej Woli, zabytkowa kaplica filialna w Medynach, zabytkowa kaplica w Knipach, zabytkowa kaplica w Kaszunach;⁴
- kapliczki w: Babiaku, Blankach, Bugach, Drwęcy, Ignalinie, Kłębowie, Kaszunach, Kierzu, Knipach, Kochanówce, Koniewie, Kotowie, Kraszewie, Kłębowie, Ludach, Markajmach, Miejskiej Woli, Medynach, Miłogórze, Nowej Wsi Wielkiej, Pomorowie, Rogożu, Runowie, Sarnowie, Strykowie, Surytach, Świętniku, Workiejmach, Zarębach, Łaniewie.⁵

Ciekawe miejsca

Na szczególną uwagę zasługują takie miejsca pamięci jak: teren, na którym rozegrała się bitwa na polach wsi Ignalin pomiędzy wojskami francuskimi a koalicją rosyjsko-pruską (10 czerwca 1807 r.)

Drugim takim miejscem jest Cmentarz z I Wojny Światowej w miejscowości Markajmy, który funkcjonował w latach 1914 -1918 a jego historia związana jest z istnieniem w Lidzbarku Warmińskim obozu jenieckiego.

⁴ Źródło: www.domwarminski.pl

⁵ http://www.ciekawemazury.pl/powiaty_gminy/1/Lidzbarski/Lidzbark+Warmi%C5%84ski/

Kolejnym miejscem jest Izba Pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego we wsi Rogóż, która została założona w 1999 roku, na prywatnej posesji Haliny i Józefa Zysków. Pamiątki tam zgromadzone nawiązują do życia i działalności Komendanta Pierwszej Brygady i żołnierzy legionistów.⁶

Życie kulturalne w gminie

Szeroko pojęte życie kulturalne i sportowe rozwija się w oparciu o Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Pilniku.

Wokół działają małe i duże organizacje, które angażują się na rzecz społeczeństwa. Na terenie gminy działa na rzecz rozwoju wsi kilka stowarzyszeń.

W okresie wakacyjnym na terenie gminy odbywają się plenery malarskie i rzeźbiarskie. Ponadto corocznie w okresie od czerwca do końca września organizowane są w poszczególnych miejscowościach gminy niedzielne festyny sportowo-rekreacyjne.⁷

⁶ Źródło: www.domwarminski.pl

⁷ Źródło: www.domwarminski.pl

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Demografia (liczba ludności, przyrost naturalny oraz migracje, struktura wiekowa ludności)

Według danych zawartych w Banku Danych Lokalnych w roku 2013 Gminę Lidzbark Warmiński zamieszkiwało 6815 osób, w tym 3 500 osób stanowili mężczyźni. W porównaniu do 2005 roku wzrost liczby ludności wyniósł 1,17%.

Tabela. Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci w Gminie Lidzbark Warmiński w latach 2010-2013

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013
Ogółem	osoba	6814	6823	6804	6815
Mężczyźni	osoba	3483	3502	3489	3500
Kobiety	osoba	3331	3321	3315	3315

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Saldo migracji wewnętrznych w roku 2013 wynosiło 12, saldo migracji zagranicznych 6. W poniższej tabeli zawarto wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w Gminie Lidzbark Warmiński w roku 2005 i 2013.

Tabela. Wybrane wskaźniki przedstawiające ludność w Gminie Lidzbark Warmiński w roku 2005 i 2013

	Jednostka miary	2005	2013
Wskaźnik obciążenia demograficznego			
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Osoba	64,2	51,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Osoba	51,9	69,6
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Osoba	21,9	21,1
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem			
w wieku przedprodukcyjnym	%	25,7	20,1
w wieku produkcyjnym	%	60,9	66,0
w wieku poprodukcyjnym	%	13,4	14,0
Wskaźniki modułu gminnego			
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	Osoba	18	18
kobiety na 100 mężczyzn	Osoba	96	95
małżeństwa na 1000 ludności	-	4,4	3,8
urodzenia żywe na 1000 ludności	-	11,1	10,7
zgony na 1000 ludności	-	10,50	12,63
przyrost naturalny na 1000 ludności	-	0,6	-1,9
saldo migracji na 1000 osób		-2,4	1,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych

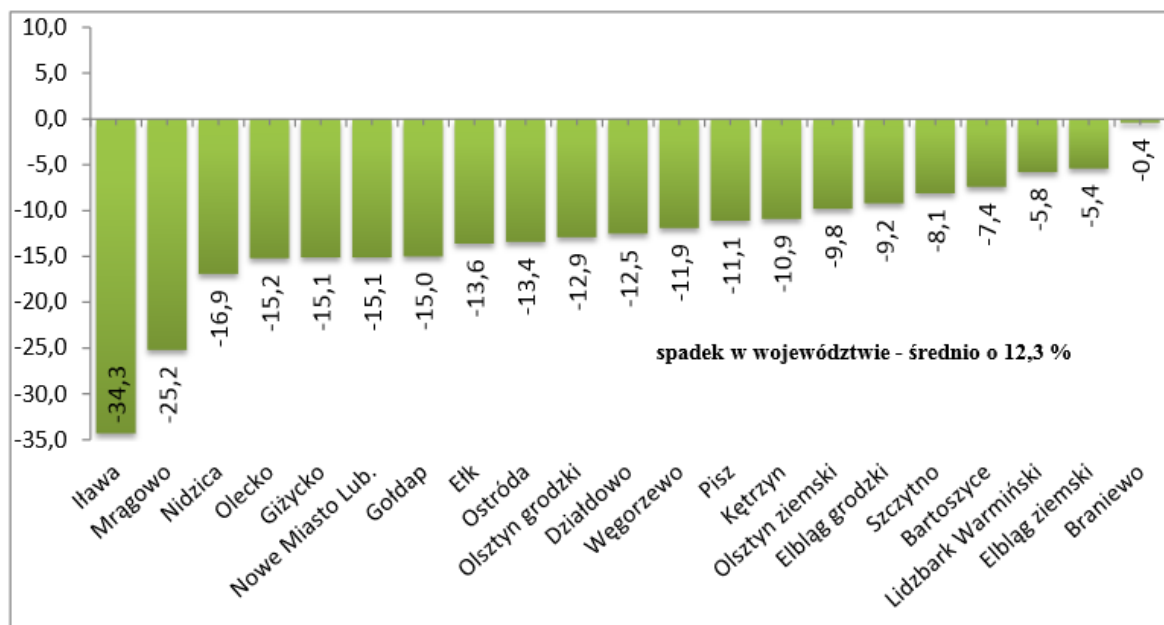
1.2.3. Rynek pracy (liczba i struktura pracujących, poziom bezrobocia, źródła utrzymania, dochody gospodarstw domowych)

Według danych zawartych w Informacji Nr 5/2014 o sytuacji na rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim W maju 2014 roku, poziom bezrobocia w regionie wyniósł 102 617 osób. Liczba bezrobotnych w porównaniu do poprzedniego miesiąca zmniejszyła się o 6 249 osób, tj. o 5,7%.

W analizowanym okresie poziom bezrobocia spadł we wszystkich powiatach województwa – przy czym największy procentowy spadek odnotowano w powiatach: iławskim (o 15,2%),

W porównaniu do maja ubiegłego roku, bezrobocie w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszyło się o 14 368 osób, tj. o 12,3%. W okresie rocznym, procentowy spadek liczby bezrobotnych, w przedziale od 34,3% (w powiecie iławskim) do 0,4% (w powiecie braniewskim) wystąpił we wszystkich powiatach.

Wykres. Zmiany liczby bezrobotnych w % (maj 2013 – maj 2014)

Źródło: Informacja Nr 5/2014 o sytuacji na rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim w maju 2014 r.

W Gminie Lidzbark Warmiński według GUS w roku 2012 bezrobotnych było 610 osób, w tym 52,1% stanowiły kobiety. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

wynosił 13,6%. W poniższej tabeli przedstawiono wybrane dane dotyczące stanu bezrobocia w Gminie Lidzbark Warmiński i powiecie lidzbarskim.

Tabela. wybrane dane o rynku pracy w Gminie Lidzbark Warmiński i powiecie lidzbarskim

Wyszczególnienie	pracujący	Bezrobotni zarejestrowani		Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %.	
		Ogółem	w tym kobiety w %.	Ogółem	w tym kobiety w %.
Powiat lidzbarski	6424	3787	52,5	13,6	15,5
Gmina Lidzbark Warmiński	351	610	52,1	13,6	16,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

W najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy były osoby o niskim poziomie wykształcenia lub bez kwalifikacji zawodowych. Najwyższa stopa bezrobocia wystąpiła wśród osób z wykształceniem podstawowym ukończonym i nieukończonym. Spośród osób o tym poziomie wykształcenia szczególnie w trudnej sytuacji byli mieszkańcy miast, bowiem dla tej słabo wykształconej grupy ludności nie było ofert pracy.

W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2012 dochód rozporządzalny na 1 osobę wynosił⁸ 1108,97 zł, to jest 85,37% dochodu na osobę w Polsce.

1.2.4. Turystyka

⁸ Dochód rozporządzalny: Suma bieżących dochodów gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej oraz od niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego i świadczeń pozostałych), o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. W skład dochodu rozporzadzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne, w tym spożycie naturalne (towary lub usługi konsumpcyjne pobrane na potrzeby gospodarstwa domowego z gospodarstwa indywidualnego bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek - rolniczej i pozarolniczej) oraz towary i usługi otrzymane bezpłatnie. Dochód rozporządzalny jest przeznaczony na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Gmina Lidzbark Warmiński jest częścią „Zielonych Płuc Polski”. Proponuje swym gościom niepowtarzalną możliwość obcowania z nieskazitelną przyrodą, wśród gościnnych i życzliwych mieszkańców. Piękno jej w każdą pogodę i o każdej porze roku, kusi malowniczymi krajobrazami, licznymi jeziorami i rzekami zasobnymi w ryby, obfitującymi w grzyby i jagody kompleksami leśnymi. Miłośnicy dzikich zwierząt i ptaków mają okazję do obserwacji rzadkich gatunków oraz fascynujących spotkań ze swobodnie żyjącymi przedstawicielami fauny. Aby ocenić krasę tej ziemi, trzeba na nią spojrzeć z wierzchołka pierwszego lepszego pagórka. Na nieboskłonie widzi się wówczas zarys zielonych, lesistych wzgórz. Widoki ożywiają kręte zawijasy dróg obsadzonych dwoma rzędami drzew.

Duży odsetek terenów zielonych stwarza dobre warunki do rozwoju wszystkich form wypoczynku oraz rekreacji. Walory przyrodnicze i kulturowe oraz bardzo niskie uprzemysłowienie wyznaczają temu obszarowi, jako jedną z podstawowych funkcji – turystykę.

Z noclegów na terenie Gminy w roku 2013 skorzystało 3641 osoby. Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych w roku 2013 wyniosła 708 osób. W tabeli poniżej przedstawiono porównanie danych w latach 2009-2013.

Tabela. Turystyczne obiekty noclegowe na terenie Gminy Lidzbark Warmiński wg rodzajów w latach 2009-2013

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
obiekty ogółem VII	ob.	3	3	2	3	4
obiekty całoroczne VII	ob.	2	2	2	3	4
miejsca noclegowe ogółem VII	msc	258	255	246	270	231
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc	183	180	180	204	231
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba	2985	2901	2915	3315	3641
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	229	656	797	741	708
udzielone noclegi ogółem I-XII	-	14519	9820	11487	13683	10653
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	-	1070	2099	1836	1938	1416

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analiza przedstawionych danych wskazuje, że na przestrzeni okresu nastąpił znaczny wzrost korzystających z noclegów, w tym turystów z zagranicy. Należy jednak zauważyć, iż w analizowanym okresie spadła liczba udzielonych noclegów ogółem o 36,29%. Warto jednak podkreślić, iż wzrosła liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym o 24,44%.

Dane te świadczą, że teren gminy jest atrakcyjnym miejscem, w którym turyści chętnie spędzają czas. Jednakże interpretacja tych danych wskazuje, iż mimo wzrostu liczby turystów korzystających z noclegów skrócił się wyraźnie czas ich pobytu na terenie gminy z uwagi na spadek liczby udzielonych noclegów przy jednoczesnym wzroście liczby korzystających z noclegów.

Liczba turystów zagranicznych korzystający z noclegów w Lidzbarku Warmińskim w roku 2012 w rankingu gmin województwa warmińsko-mazurskiego ułokowała Gminę Lidzbark Warmiński na 37 miejscu. Gmina Lidzbark Warmiński wśród gmin w powiatu znalazła się na 2 miejsce (1 miejsce zajął Lidzbark Warmiński). Jest to bardzo dobry rezultat mimo wzrastającej konkurencji w postaci obiektów turystycznych, które powstały w mieście Lidzbark Warmiński.

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński istnieją ośrodki wypoczynkowe oraz znaczna ilość gospodarstw agroturystycznych. Najwięcej z nich znajduje się we wsi Suryty i Blanki. Obcowanie z dziką przyrodą, tradycyjna kuchnia czy jazda konna to tylko nieliczne atrakcje, które w swej ofercie posiadają te gospodarstwa.

Tabela. Agroturystyka i pokoje gościnne na terenie Gminy Lidzbark Warmiński

L.p.	Nazwa własna obiektu	Adres obiektu
1.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Warmiński Gościniec” Elżbieta i Marek Aniećko	Blanki 22, 11-100 Lidzbark Warmiński
2.	Gospodarstwo agroturystyczne „Domek na Wzgórzu” Tadeusz i Elwira Aramowicz	Blanki 7, 11 -100 Lidzbark Warmiński
3.	Gospodarstwo Agroturystyczne "Dwór w Gajlitach" Teresa Czernik	Gajlity 2,skr. Pocz. 8 11-100 Lidzbark Warmiński
4.	Blanki Sport Activ”Zbigniew Nadrasik	Blanki 46 11-100 Lidzbark Warmiński
5.	Gospodarstwo agroturystyczne „Pod świerkiem” Bożena Kalińska	Koniewo 7, 11-100 Lidzbark Warmiński
6.	Całoroczne domy wypoczynkowe w Surytach	Suryty 135 11-100 Lidzbark Warmiński
7.	Gospodarstwo Agroturystyczne GABRYŚ Anna Gawryś	Suryty 9, 11–100 Lidzbark Warmiński
8.	Gospodarstwo agroturystyczne Zach - Kołeczka Janina	Suryty 18, 11–100 Lidzbark Warmiński
9.	Gospodarstwo Agroturystyczne „MARIO” Teresa Baranowska	Suryty 16, 11-100 Lidzbark Warmiński
10.	Gospodarstwo Agroturystyczne Janina Znamierowska	Wielochowo 4, 11-100 Lidzbark Warmiński
11.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Dom nad Jeziorem” Teresa Liminowicz	Suryty 19, 11-100 Lidzbark Warmiński
12.	Gospodarstwo Agroturystyczne Remigiusz Tatarynowicz	Kochanówka 19, 11-100 Lidzbark Warmiński
13.	Gospodarstwo agroturystyczne Dariusz i Beata Drozd	Kłębowo 53 11-100 Lidzbark Warmiński
14.	Kamiński Grzegorz	Ignalin 27

		11-100 Lidzbark Warmiński
15.	Gospodarstwo Agroturystyczne "Wila" Helena Wilk	Suryty 74 11-100 Lidzbark Warmiński
16.	Gospodarstwo Agroturystyczne Barbara Tatarynowicz	Kłębowo 9 11 -100 Lidzbark Warmiński

Źródło: Urząd Gminy Lidzbark Warmiński

Okolice sprzyja różnym formom wypoczynku i indywidualnej turystyce pieszej. Ziemia lidzbarska znana z przepięknych, urozmaiconych form terenu i bogatej szaty roślinnej umożliwia wytyczenie szlaków turystycznych. Szlak czerwony "Kopernikowski" to pieszy szlak turystyczny, biegnący głównie przez miejsca związane z pobytem i pracą Mikołaja Kopernika. Szlak Czarny jest szlakiem spacerowym. Wiedzie przepiękną doliną rzeki Symsarny do Góry Krzyżowej, z której roztacza się wspaniały widok na całą okolicę. Szlak niebieski jest fragmentem szlaku międzynarodowego wiodącego poprzez miasto

w kierunku Sarnowa i Stoczka Klasztorne, Bartoszc i granicy państwa. Ponadto na terenie gminy wytyczono sześć szlaków rowerowych o łącznej długości ok. 168 km. Prowadzą one przez przepiękne tereny leśne, śródpolne, wzdłuż jezior i rzek, prezentując obiekty dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego Warmii. Przez teren Gminy jak już wcześniej wspomniano przebiega rzeka Łyna – główna rzeka Warmii. Jej kręty szlak wraz z niepowtarzalną rzeźbą urokliwego krajobrazu naszej gminy jest znakomitą trasą dla kajakarzy. W miejscowościach Łaniewo oraz Rogóż znajdują się przystanie kajakowe wyposażone w drewniane altany, pomosty pływające, parkingi, drewniane stojaki na kajaki oraz miejsca wyznaczone na plac biwakowy z ogniskami.⁹

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński znajdują się trasy turystyczne:

Szlak Kopernikowski

Szlak czerwony prowadzi od Olsztyna przez Dobre Miasto, Lidzbark Warmiński, Ornetę do Fromborka.

Szlak czarny jest szlakiem spacerowym. Wiedzie przepiękną doliną rzeki Symsarny do Góry Krzyżowej, z której roztacza się wspaniały widok na całą okolicę.

Szlak niebieski jest fragmentem szlaku międzynarodowego wiodącego poprzez miasto w kierunku Sarnowa i Stoczka Klasztorne, Bartoszc i granicy państwa.

Szlaki rowerowe

Na terenie gminy znajduje się 6 oznakowanych szlaków rowerowych:

- szlak 1 (czerwony) to najdłuższa trasa licząca 50 km, która prowadzi przez piękne tereny leśne z wieloma atrakcjami;
- szlak 2 (żółty) to trasa pagórkowata o długości 11 km. Można uprawiać na niej nordic walking, bądź można wypocząć nad jeziorem Wielochowskim;

⁹ Źródło: www.gminalidzbark.com

- szlak 3 (zielony) to najkrótsza trasa o długości 9 km wiodąca przez malowniczo położone północne tereny gminy;
- szlak 4 (niebieski) to trasa dosyć długa licząca 36 km z widokami na największą rzekę Warmii - Łynę i jej rozlewiskami;
- szlak 5 (czerwony) to trasa o długości 32 km, która przebiega przez malowniczo położone miejscowości w bliskiej odległości od jezior Blanki i Symsar;
- szlak 6 (żółty) to trasa pokrywająca się częściowo z trasą 5, o długości 30 km¹⁰

Olbrzymiego znaczenia dla rozwoju rozproszonych ofert turystycznych na obszarach wiejskich nabiera informacja turystyczna, promocja usług i reklama. Szczególną rolę i zaangażowanie w zakresie inicjowania i rozwoju usług agroturystycznych spełniają Ośrodki Doradztwa Rolniczego, co potwierdza ilość zarejestrowanych gospodarstw świadczących te usługi.

Aktywizacja turystyki na wsi wymaga ścisłej współpracy samorządów lokalnych i mieszkańców wsi, m. in. w zakresie dbałości o środowisko naturalne, jak i o zabytki historyczne.

Rozwój turystyki i agroturystyki Gminy Lidzbark Warmiński to jeden z elementów wielofunkcyjnego rozwoju terenów wiejskich, jak i jeden z elementów aktywizacji środowiska lokalnego, ograniczenia bezrobocia.

¹⁰ Źródło: www.domwarminski.pl

1.3. Rolnictwo

Gmina Lidzbark Warmiński jest gminą typowo rolniczą. Najważniejszą dziedziną rolnictwa, ze względu na dużą ilość użytków zielonych, jest uprawa zbóż i hodowla bydła mlecznego, stąd też prężnie rozwijająca się dziedzina mleczarska i druga nazwa Warmii: „Kraina mlekiem płynąca”. Znaczący producenci mleka stosują nowoczesne i zaawansowane metody hodowli krów i produkcji mleka, dzięki czemu dziedzina ta stoi na bardzo wysokim poziomie. W przypadku gruntów ornych dominują gleby średnie (IVa i IIIb klasy). Charakteryzują je niezbyt korzystne warunki fizjograficzne wynikające z większych spadków terenu, przez co często narażone są na erozję wodną. Dlatego też gleby te są okresowo za mokre lub za suche. Uzyskiwane plony należy uznać za średnie i uzależnione od ilości i rozkładu opadów.¹¹

W Gminie wg Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku znajdowało się 1 007 gospodarstw o średniej powierzchni 17,75 ha. 71,83% powierzchni użytków rolnych całej Gminy przeznaczona jest pod uprawę zbóż. W tabelach poniżej zaprezentowano dane przedstawiające rolnictwo na terenie gminy.

Tabela. Struktura gospodarstw na terenie Gminy Lidzbark Warmiński

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Powierzchnia gospodarstwa [ha]	Średnia powierzchnia gospodarstwa [ha]
ogółem	1 007	17 879,27	17,75
do 1 ha włącznie	261	245,44	0,94
powyżej 1 ha razem	746	17 633,83	23,64
1 - 5 ha	229	724,02	3,16
1 - 10 ha	354	1 811,44	5,12
1 - 15 ha	469	3 393,55	7,24
5 - 10 ha	125	1 087,42	8,70
5 - 15 ha	240	2 669,53	11,12
10 - 15 ha	115	1 582,11	13,76
5 ha i więcej	517	16 909,81	32,71
10 ha i więcej	392	15 822,39	40,36
15 ha i więcej	277	14 240,28	51,41

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

W tabeli poniżej zaprezentowano średnią powierzchnię ogółem, użytków rolnych ogółem i użytków rolnych w dobrej kulturze.

¹¹ Źródło: www.gminalidzbark.com

Tabela. Średnia powierzchnia ogółem, użytków rolnych ogółem i użytków rolnych w dobrej kulturze

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Średnia powierzchnia [ha]
gospodarstwa ogółem		
grunty ogółem	ha	17,75
użytki rolne ogółem	ha	15,94
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	14,86
gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą		
grunty ogółem	ha	21,26
użytki rolne ogółem	ha	19,16
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	18,16
gospodarstwa indywidualne		
gospodarstwa ogółem		
grunty ogółem	ha	16,71
użytki rolne ogółem	ha	15,02
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	14,45
gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą		
grunty ogółem	ha	20,00
użytki rolne ogółem	ha	18,06
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	17,67

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

W tabeli poniżej zaprezentowano powierzchnię upraw na terenie Gminy Lidzbark Warmiński.

Tabela. Powierzchnia upraw na terenie Gminy Lidzbark Warmiński

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Powierzchnia uprawy
ogółem	ha	7 270,76
zboża razem	ha	5 222,76
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	5 031,34
ziemniaki	ha	109,68
uprawy przemysłowe	ha	870,41
buraki cukrowe	ha	0,00
rzepak i rzepik razem	ha	869,72
strączkowe jadalne na ziarno razem	ha	0,00
warzywa gruntowe	ha	4,52

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Jak już wyżej wspomniano, najważniejszą dziedziną rolnictwa, ze względu na dużą ilość użytków zielonych, jest hodowla bydła mlecznego. W 2010 roku w Gminie hodowano 8717 sztuk bydła w tym 4117 sztuk krów.

Tabela. Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Lidzbark Warmiński w 2010 r.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Liczba zwierząt gospodarskich
bydło razem, w tym:	szt	8 717
krowy	szt	4 117
trzoda chlewna razem, w tym:	szt	2 136
lochy	szt	224
konie	szt	275
drób ogółem razem, w tym:	szt	11 138
drób kurzy	szt	10 353

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Gospodarstwa domowe w Gminie Lidzbark Warmiński dochody czerpią z różnych źródeł. 820 gospodarstw domowych dochody czerpie z działalności rolniczej. 340 gospodarstw jest z dochodem z pracy najemnej o 186 z dochodem z emerytury i renty. Z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej jest 112 gospodarstw domowych a 18 z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą.

Tabela. Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł

	Jednostka miary	Liczba gosp. domowych
ogółem	gosp.dom.	1007
z dochodem z działalności rolniczej	gosp.dom.	820
z dochodem z emerytury i renty	gosp.dom.	186
z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	gosp.dom.	112
z dochodem z pracy najemnej	gosp.dom.	340
z dochodem z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	gosp.dom.	18
bez dochodów z działalności rolniczej	gosp.dom.	187
bez dochodów z emerytury i renty	gosp.dom.	821
bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	gosp.dom.	895
bez dochodów z pracy najemnej	gosp.dom.	667
bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emerytura i rentą	gosp.dom.	989

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

1.4. Sfera gospodarcza

Gmina Lidzbark Warmiński przedstawia się na tle powiatu lidzbarskiego i województwa w zakresie wybranych wskaźników gospodarki narodowej słabo. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Regionie wynosi 845, powiecie 809, w gminie zaledwie 456. Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Regionie wynosi 130,6, powiecie 125,5, gminie tylko 69,2. Gmina Lidzbark Warmiński dobrze wypada na tle województwa i powiatu w przypadku fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. W Gminie funkcjonuje 31 podmiotów, powiecie 31, województwie 34. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki.

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	845	82	65	9,4	34	127	130,6
Powiat lidzbarski	809	67	50	8,3	31	105	125,5
Gmina Lidzbark Warmiński	456	59	41	4,8	31	89	69,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 311 podmiotów gospodarczych. Brak jest danych o liczbie osób zatrudnionych w tych jednostkach - można sądzić, że są to przede wszystkim osoby fizyczne, które zarejestrowały działalność gospodarczą. W sektorze państwowym działa na terenie gminy 10 firm

a w sektorze prywatnym 301. W poniższej tabeli przedstawiono wybranych form prawno-organizacyjnych w roku 2013.

Tabela. Podmioty wybranych form prawno-organizacyjnych w roku 2013

	2010	2011	2012	2013
podmioty gospodarki narodowej ogółem	285	273	296	311
sektor publiczny - ogółem	10	10	10	10
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	9	9	8
sektor prywatny - ogółem	275	263	286	301
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	207	192	209	218
sektor prywatny - spółki handlowe	11	10	12	15
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	4	4	5	5
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	4
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	17	18	21

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Nowe podmioty gospodarcze powstające na terenie gminy Lidzbark Warmiński powinny być związane z usługami i sektorem rolno-spożywczym oraz turystycznym. Nowo powstający przemysł powinien

być "przemysłem czystym", czyli nie szkodliwym dla środowiska naturalnego.

Warunkiem koniecznym rozwoju przedsiębiorczości, obok potrzeby kształcenia i wzmacniania tej cechy w całym okresie edukacji, jest stworzenie infrastruktury komunalnej tworzącej podstawowe warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz wykorzystywanie instrumentów lokalnych, takich

jak zobowiązania wobec budżetu gminy a nawet państwa w tworzeniu korzystnych relacji fiskalnych.

1.4.1 Główni pracodawcy

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński funkcjonują następujące większe firmy:

1. Ocynkownia „WEKTOR” Spółka Jawna W. T. Michałowscy (Wiesława i Tadeusz Michałowscy); ul. Bartoszycka 30, Markajmy.
2. Zakład Mechaniczny - „ZAMER” Sp. z o.o. – Zdzisław i Elżbieta Żuromscy – Kraszewo 44.
3. Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy „EFEKT” - Marcin Kraft – Pilnik 16.
4. Zakład Przemysłu Drzewnego Import-Eksport – Arkadiusz Kordalski – Łaniewo 45A.
5. Firma Produkcyjna „ABISS” - Bohdan Szumny – Miłogórze 52.
6. Centrum Biznesu Wschodniego Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „u Rycha” Danuta Nałęcz; Markajmy 36 (TARTAK – zakład główny); Miłogórze 38 (Leśna Karczma).
7. Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe - Marek ANIEĆKO; sieć sklepów: Blanki 22; Kłębowo 10; Runowo 70.

8. Zakład Gastronomiczno-Usługowy „ULURU” Jerzy Kozłowski-ul. Bartoszycka 29A, Markajmy.
9. „AGROVIS” WIŚNIEWSCY – Jerzy i Barbara Wiśniewscy; ul. Bartoszycka 32, Markajmy.
10. „WARMIAK” – Wiesław Giers – Sarnowo 5.
11. Prywatny Dom Opieki „Pensjonat Nad Rozlewiskiem” - Janusz Lasowy – Rogóż 72.

Ponadto w gminie, funkcjonuje 5 tzw. małych elektrowni wodnych:

- Kotowo - wł. ENERGA WYTWARZANIE
- Koniewo - wł. ENERGA WYTWARZANIE,
- Koniewo we wsi – R. i M. Tatol,
- Medny –M. Tyborowski,
- Dębowo – R. Gabrycki.

1.5. Infrastruktura techniczna

1.5.1. Infrastruktura komunikacyjna

W swoim zarządzie gmina gospodaruje ok. 600 km dróg publicznych i wewnętrznych. W większości są to drogi gruntowe o słabej podbudowie. Stan techniczny dróg bardzo często ulega zmianie ze względu na zmienne warunki atmosferyczne. Cyklicznie przeprowadzane są konserwacje bieżące polegające na: profilowaniu, żwirowaniu czy gruzowaniu dróg. Bardzo często też dokonuje się napraw bądź wymiany przepustów pod drogami. Zapewnienie przejezdności dróg jest głównym celem działania Urzędu Gminy w Lidzbarku Warmińskim. Wysokość środków przeznaczonych na remont dróg wzrasta w każdym roku budżetowym.

Corocznie gmina stara się o środki zewnętrzne w celu przeprowadzenia inwestycji drogowych o większym zakresie prac.

Tabela. Wykaz dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy Lidzbark Warmiński

Kategoria	Nr	Przebieg	Długość na terenie gminy (km)	Zarządca	Uwagi ogólne o stanie technicznym
Krajowa	51	Granica Państwa-Bezledy-Bartoszyce-Lidzbark Warmiński-Dobre Miasto-Olsztyn-Olsztynek	przebiega przez teren całej gminy (ok. 22 km)	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	Nie występują odcinki w stanie złym, wymagającym zaplanowania remontu, nieliczne nawierzchnie do wzmocnienia.
Wojewódzka	511	Granica Państwa-Górowo Iławeckie-Lidzbark Warmiński	5,291	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie	Na odcinku Lidzbark Warmiński - Redy realizowane są prace remontowe
Wojewódzka	513	Droga 7 (węzeł Pasłęk Północ)-Orneta-Lidzbark Warmiński-Kiwity-Wozławki	21,536	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie	Na odcinku Orneta-Lidzbark Warmiński droga została przebudowana
Powiatowa	1535 N	Lidzbark Warmiński-Jeziorany	8	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Zły stan techniczny, liczne spękania siatkowe, brak nośności, lokalnie przełomy ciężkie. Brak spełnienia norm w zakresie równości wzdłużnej i poprzecznej
Powiatowa	1356 N	Lidzbark Warmiński-Wolnica	13	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Zły stan techniczny, liczne spękania siatkowe, brak nośności, lokalnie przełomy ciężkie. Brak spełnienia norm w zakresie równości wzdłużnej i poprzecznej
Powiatowa	1533 N	Lidzbark Warmiński-Suryty-Blanki-Kłębowo	25	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Zły stan techniczny, liczne spękania siatkowe, brak nośności, lokalnie przełomy ciężkie. Brak spełnienia norm w zakresie równości wzdłużnej i poprzecznej. Ślady licznych remontów cząstkowych

Powiatowa	1416 N	Nowosady-Kraszewo-Kłębowo	5,4	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1529 N	Kraszewo-Kochanówka	5,7	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Zły stan techniczny, spękania siatkowe, ślady licznych remontów cząstkowych
Powiatowa	1527 N	Miłogórze-Strykowo-Kochanówka	11,7	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Na odcinku Miłogórze-Strykowo zły stan techniczny, liczne spękania siatkowe, odcinek Strykowo-Kochanówka droga gruntowa, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1412 N	Runowo-Łaniewo-DK 51	10,5	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Na odcinku Runowo-Łaniewo nawierzchnia asfaltowa w złym stanie technicznym, spękania siatkowe, brak konstrukcji, liczne nierówności związane z zadrzewieniem. Na odcinku Łaniewo Wróblak płyty betonowe w złym stanie technicznym. Na odcinku od końca płyt do DK 51 droga gruntowa w dobrym stanie technicznym, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1543 N	Lidzbark Warmiński-Koniewo-Budniki-Kotowo	7,3	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Na odcinku od Lidzbarka Warmińskiego o Koniewa przeprowadzana jest inwestycja drogowa - nowa nawierzchnia +rowy, na odcinku Koniewo-Kotowo zły stan nawierzchni, liczne spękania siatkowe.
Powiatowa	1545 N	Rogóż-Knipy-Sarnowo	4,5	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Dostateczny stan techniczny, wąski pas drogowy, liczne remonty cząstkowe
Powiatowa	1950 N	Wolnica-Kaszuny-Miejska Wola	3,3	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.

Powiatowa	1336 N	Babiak-Runowo	7,6	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1523 N	Dwórzno-Janikowo-Workiejmy-Ignalin	5,6	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1414N	Ignalin-Redy-Wielochowo	6,5	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1525 N	Kicina-Jagoty-Wielochowo-Lidzbark Warmiński	1,3	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1541 N	Rodnowo-Kotowo-Rogóż	5,1	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1406 N	Lidzbark Warmiński-Sarnowo-Klejdyty	4,9	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1418 N	Dobre Miasto-Kochanówka-Suryty	4,4	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1946 N	Blanki-Maków-Tolniki Wlk.-Kobiela	0,8	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.
Powiatowa	1531 N	Suryty-Radostowo	1,9	Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	Droga o nawierzchni gruntowej, cyklicznie przeprowadzana jest konserwacja bieżąca drogi.

Źródło: Urząd Gminy w Lidzbarku Warmińskim

Tabela. Wykaz dróg gminnych

Kategoria	Nr	Przebieg	Długość w km/ha	Nawierzchnia gruntowa w km	Nawierzchnia bitumiczna w km
Gminna o statusie drogi publicznej	117001 N	Kłusity kol.-Drwęca-dr. woj. nr 513	5.405 km	5.405 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117002 N	Kłusity kol.-Babiak	2.900 km	2.900 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117003 N	Babiak-Bugi	2.965 km	2.965 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117004 N	Gr. gminy-dr. pow. nr 1950 N (Kaszuny)	2.100 km	2.100 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117005 N	Dr. woj. Nr 513-Workiejmy	2.445 km	2.445 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117006 N	Dr. gm. Nr 117005 N-Runowo	2.190 km	2.190 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117007 N	Dr. woj. Nr 511-Nowa Wieś Wielka-dr. pow. nr 1414 N	2.880 km	2.880 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117008 N	Redy-dr. woj. Nr 513	2.130 km	2.130 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117009 N	Dr. pow. nr 1412 N (Runowo)-Łaniewo	5.210 km	5.210 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117010 N	Dr. gm. Nr 117011 N-Łaniewo	3.180 km	3.180 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117011 N	Dr. gm. Nr 117012 N (Ignalin)-Bobrownik	4.370 km	4.370 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117012 N	Ignalin-Długołęka	2.430 km	2.430 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117013 N	Lauda-Długołęka-Bobrownik-dr. pow. nr 1356 N	3.475 km	3.475 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117014 N	Dr. pow. nr 1412 N (Łaniewo)-Pomorowo-Miłogórze	6.690 km	6.690 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117015 N	Dr. gm. Nr 117014 N (Miłogórze)-dr. pow. nr 1416 N (Nowosady)	2.700 km	2.700 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117016 N	Lidzbark Warmiński-Nowosady	3.400 km	3.400 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117017 N	Nowosady-dr. kraj. nr 51	2.453 km	2.453 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117018 N	Strykowo-gr. gminyqas	2.100 km	2.100 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117019 N	Kraszewo-Jarandowo	3.846 km	3.846 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117020 N	Jarandowo-dr. pow. nr 1533 N (Suryty)	4.629 km	4.629 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117021 N	Wielochowo-Koniewo	2.620 km	2.620 km	—

Gminna o statusie drogi publicznej	117022 N	Dr. pow. nr 1543 N(Koniewo)-Żytowo	2.780 km	2.780 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117023 N	Dr. pow. nr 1541 N (Kotowo)-gr. gminy (Samolubie)	1.700 km	1.700 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117024 N	Dr. kraj. nr 51 (Rogóż)-gr. gminy (Napraty)	1.680 km	1.680 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117025 N	Dr. kraj. nr 51 (Lidzbark Warm.)-Knipy-gr. gminy (Napraty)	5.740 km	5.740 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117026 N	Dr. woj. Nr 513-Sarnowo	2.355 km	2.355 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117027 N	Sarnowo-dr. woj. Nr 513	1.700 km	1.700 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117028 N	Dr. woj. nr 513 (Lidzbark Warm.)-Świątnik-gr. gminy (Czarny Kierz)	4.300 km	4.300 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117029 N	Dr. pow. nr 1535 N-Świątnik	1.950 km	1.950 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117030 N	Morawa-dr. kraj. nr 51	2.350 km	2.30 km	—
Gminna o statusie drogi publicznej	117031 N	Droga o numerach ewidencyjnych 3/5 i 16/40 (obręb Redy)	1.200 km	—	1.200 km
Gminna o statusie drogi publicznej	117032 N	Droga o numerze ewidencyjnym 376/23 (obręb Rogóż)	0.260 km	0.260 km	—
Gminne bez statusu drogi publicznej		wewnętrzne ogółem	351 ha	351 ha	—

Źródło: Urząd Gminy w Lidzbarku Warmińskim

1.5.2. Ochrony środowiska: wodno-kanalizacyjna, gospodarki odpadami, gazowa, elektryczna i ciepła (w tym stan infrastruktury i liczba osób z niej korzystających)

Mieszkańcy Gminy w sposób niewystarczający korzystają z instalacji sieciowych. Najgorzej sytuacja wygląda w przypadku instalacji gazowej, gdzie w roku 2012 korzystało z niej zaledwie 0,2% ogółu ludności. stopień zwodociągowania gminy wynosi 95,54%.

W poniższej tabeli przedstawiono wybrane dane statystyczne dla instalacji wodociągowych.

Tabela. Wybrane dane statystyczne – wodociągi

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	289,4	292,2	316,1	316,1	325,3
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	147,8	150,0	161,6	160,4	181,1
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4145	4261	4348	4336	---
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	22,2	22,0	23,7	23,5	26,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 45,5 km. Do kanalizacji z odprowadzeniem do sieci podłączonych jest 653 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W latach 2008-2012 długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 13,1 km. Dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej utrudnia duże rozproszenie zabudowy na terenie Gminy.

Generalnie gospodarka ściekowa wymaga dalszego uporządkowania, co w sytuacji wysokiego stopnia zwodociągowania zapobiegnie degradacji środowiska i wyeliminuje zagrożenie dla podziemnych warstw wodonośnych stanowiących źródło wody pitnej.

Tabela. Wybrane dane statystyczne – kanalizacja

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Km	4,0	4,1	17,1	17,1	17,0
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Szt.	55	55	125	125	125
ścieki odprowadzone	dm ³	5,6	12	14	14	24,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	Osoba	442	454	666	664	---

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński, zgodnie z danymi GUS, znajdują się obecnie dwie oczyszczalnie ścieków. Są to biologiczne oczyszczalnie ścieków o wydajności 135 m³/dobę. W 2013 r. liczba osób, od których odprowadzono ścieki do oczyszczalni na terenie Gminy wynosiła 900 osób. Od roku 2009 nastąpił wzrost o 46,67%.

Tabela. Ludność korzystająca z oczyszczalni wg lokalizacji

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	Osoba	480	480	800	850	900

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz oczyszczalni przydomowych. Na przestrzeni analizowanego okresu nastąpił wzrost zbiorników bezodpływowych na terenie gminy o 95,38%. Na terenie Gminy funkcjonuje 1 stacja zlewna.

Tabela. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w latach 2009-2012

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
zbiorniki bezodpływowe	Szt.	30	650	650	650
stacje zlewne	Szt.	1	1	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński nie ma składowiska odpadów. Zagospodarowaniem odpadów komunalnych i komunalnopodobnych z terenu Gminy zajmują się przede wszystkim: Olsztyński Zakład Komunalny Sp. z o.o. oraz Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Bartoszycach. W poniższej tabeli przedstawiono wybrane dane o odpadach komunalnych w Gminie.

Tabela. Odpady komunalne

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
Ogółem	t	3300,00	2907,00	1777,00	1921,39
z gospodarstw domowych	t	2607,00	2588,00	1627,00	1748,00
budynki mieszkalne objęte zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych	zt.	593	621	634	763
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	Kg	390,9	379,8	238,8	256,2
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	Szt.	1	1	1	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych

1.5.3. Infrastruktura ciepła¹²

Na terenie gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy i nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. W związku z tym ogrzewanie budynków usytuowanych na terenie Gminy odbywa się za pomocą indywidualnych kotłowni spalających głównie węgiel.

Na terenie Gminy brak jest planów i prognoz dotyczących powstania systemu ciepłowniczego w przyszłości. Ze względu na rolniczy charakter gminy, znaczne rozproszenie zabudowy oraz stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie na ciepło, realizacja przedsięwzięcia związanego z uruchomieniem przedsiębiorstwa ciepłowniczego obsługującego mieszkańców gminy, byłaby bardzo kosztowna i najprawdopodobniej ekonomicznie nieuzasadniona.

1.5.4. Infrastruktura energetyczna

Dostawcą energii dla Gminy Lidzbark Warmiński jest ENERGA – OPERATOR S.A. Zasilanie Gminy Lidzbark Warmiński w energię elektryczną ma miejsce z Głównych Punktów Zasilania GPZ Lidzbark Warmiński i GPZ Bartoszyce. Infrastruktura przesyłowa i dystrybucyjna zasilająca Gminę w energię elektryczną pozwala na dotrzymanie norm dotyczących niezawodności zasilania, jakości dostarczanej energii elektrycznej oraz ciągłości zasilania¹³. W przyszłości, w przypadku zwiększonego zapotrzebowania na moc może istnieć potrzeba inwestycji w infrastrukturę energetyczną.

¹² „Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Lidzbark Warmiński za Lata 2014-2017, z perspektywą do roku 2021”, s. 30

¹³ Tamże, s. 30-31

1.5.5. Infrastruktura gazowa¹⁴

Dostawcą gazu ziemnego dla Gminy Lidzbark Warmiński jest Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Olsztynie. Przez teren Gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia relacji:

- DN 150 PN 6,3 MPa UZU Kunki – UZU Redy;
- DN 100 PN 6,3 MPa UZU Redy – SRP Bartoszyce;
- DN 100 PN 6,3 MPa UZU Redy – UZU Górowo Iławieckie.

Długość sieci gazowej na obszarze Gminy stopniowo się zwiększa. Rozbudowa sieci gazowej wynika z coraz większego zainteresowania mieszkańców wykorzystaniem gazu, jako źródła energii cieplnej. W okresie 2008-2012 długość sieci gazowej zwiększyła się o 28,07 km. Mimo przyrostu długości sieci oraz zainteresowania mieszkańców stosowaniem gazu ziemnego, jego wykorzystanie nadal jest bardzo niskie, ponieważ z sieci gazowej w 2012 r. skorzystało jedynie 0,2% wszystkich mieszkańców.

¹⁴ Tamże, s. 30

1.6. Infrastruktura społeczna

1.6.1 Infrastruktura edukacyjna

Na terenie gminy znajdują się 4 szkoły podstawowe w miejscowościach: Kłębowo, Runowo, Kraszewo i Rogóż, dwie szkoły gimnazjalne w Rogożu i Kraszewie, 4 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz trzy publiczne biblioteki: Biblioteka Publiczna Gminy Lidzbark Warmiński w Kraszewie oraz filie biblioteki w Rogożu i Runowie. W osiemnastu wsiach funkcjonują świetlice wiejskie. Gmina może poszczycić się także posiadaniem 3 hal sportowych zlokalizowanych przy szkołach w miejscowościach Kraszewo, Runowo i Rogóż oraz kompleksem boisk sportowych Orlik w Rogożu.

Od wyposażenia w infrastrukturę społeczną zależy w dużej mierze rozwój gospodarczy danego obszaru, atrakcyjność życia na wsi, aktywność społeczna w danym środowisku. Dobra struktura sprzyja korzystnym zmianom warunków życia na wsi. W poniższej tabeli przedstawiono podstawowe dane

o edukacji w Gminie Lidzbark Warmiński.

Tabela. Wybrane dane statystyczne dotyczące edukacji w Gminie Lidzbark Warmiński

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE					
Ogółem	ob.	5	5	5	4
Uczniowie	osoba	343	323	307	317
SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE					
Ogółem	ob.	3	3	3	2
Uczniowie	osoba	197	170	153	141

Źródło: Urząd Gminy Lidzbark Warmiński

1.6.3. Infrastruktura kulturalna

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński funkcjonują 3 biblioteki publiczne. Według danych statystycznych w 2012 roku liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną wynosiła 1134 osób. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności wynoszą 131 osób. Każdy z zarejestrowanych czytelników wypożyczył w 2012 roku 32,4 wolumenu.

Na terenie gminy działają małe i duże organizacje pozarządowe. Prężnie rozwijają swoją działalność Koła Łowieckie, Ochotnicze Straże Pożarne oraz gminne stowarzyszenia. Poza tym funkcjonuje Kapela Ludowa "Rogóźanie", Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "LUKS".

Na terenie Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu znajdują się także korty tenisowe, oraz boiska do piłki nożnej, koszykówki i siatkówki. W okresie wakacyjnym na terenie Gminy odbywają się plenery malarskie i rzeźbiarskie. Ponadto corocznie w okresie od czerwca do końca września organizowane są w poszczególnych miejscowościach gminy festyny sportowo - rekreacyjne.

Integracji środowiska wiejskiego sprzyjają świetlice wiejskie. Na terenie gminy funkcjonuje ich 17 oraz Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Pilniku. Świetlice funkcjonują w miejscowościach: Babiak, Ignalin, Jarandowo, Kłębowo, Kochanówka, Kraszewo, Nowa Wieś Wielka, Rogóż, Koniewo, Sarnowo, Nowosady, Miejska Wola, Miłogórze, Łaniewo, Morawa, Blanki, Runowo.

1.6.4. Ochrony zdrowia i opieki społecznej

Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński funkcjonuje 1 placówka ambulatoryjna. Liczba osób przypadających na zakład wyniosła w 2013 roku 6815 osób. W roku 2013 udzielono 24350 porad ambulatoryjnych.

W roku 2013 wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 4683671,01 zł.

Na przestrzeni lat liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej spada. W roku 2011 korzystało 1178 osób. W roku 2013, nastąpił spadek udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2011-2013 o 0,17%. W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

Tabela. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej

	Jednostka miary	2011	2012	2013
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	gosp.dom.	329	338	323
osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	1178	1168	1100
udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	8,77	8,99	8,60

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela. Korzystający ze świadczeń rodzinnych

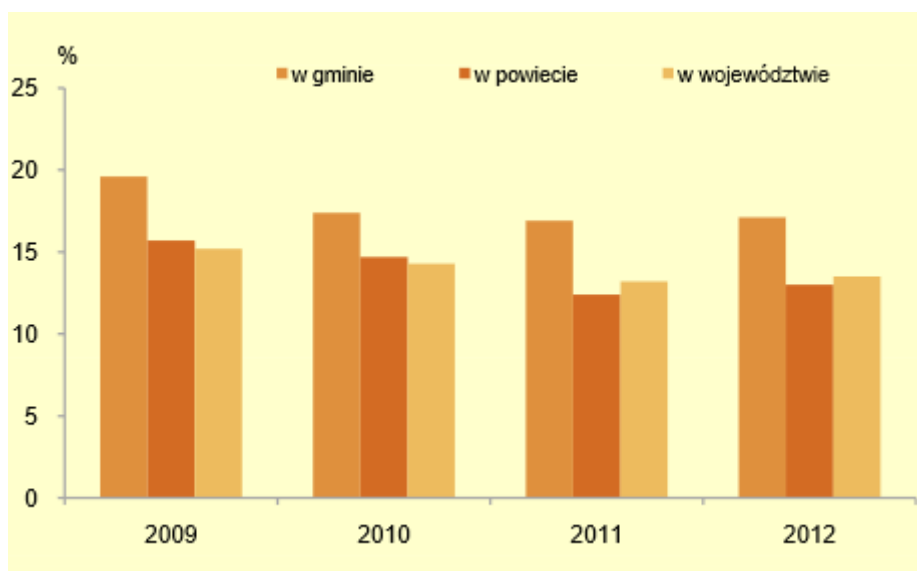
	Jednostka miary	2011	2012	2013
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	Rodzina	698	673	579
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	Osoba	996	897	802
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Osoba	806	708	642
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	40,38	36,76	34,82

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Na poniższym rysunku przedstawiono udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w latach 2009-2012 w porównaniu do powiatu i województwa.

Rysunek. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Źródło: GUS

1.6.5 Możliwości budżetowe Gminy Lidzbark Warmiński (przychody, struktura wydatków)

Dochody ogółem gminy w 2013 wzrosły o 5 033 502,45 zł tj. 29,3% w stosunku do roku 2009 r. Dochody własne gminy wzrosły natomiast o 3 793 977,68 zł tj. 68,4% w 2013 r. w porównaniu do roku 2009. Przyrost dochodów gminy nastąpił zatem głównie dzięki wzrostowi dochodów własnych, co jest zjawiskiem pozytywnym. W tabeli poniżej zaprezentowano dane o dochodach gminy w latach 2009-2013.

Tabela. Dochody ogółem Gminy Lidzbark Warmiński

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
dochody ogółem	zł	17 158 158,68	19 999 224,28	20 188 440,63	24 596 775,43	22 191 661,13
dochody własne	zł	5 549 897,34	7 218 524,94	6 805 186,65	12 359 920,39	9 343 875,02

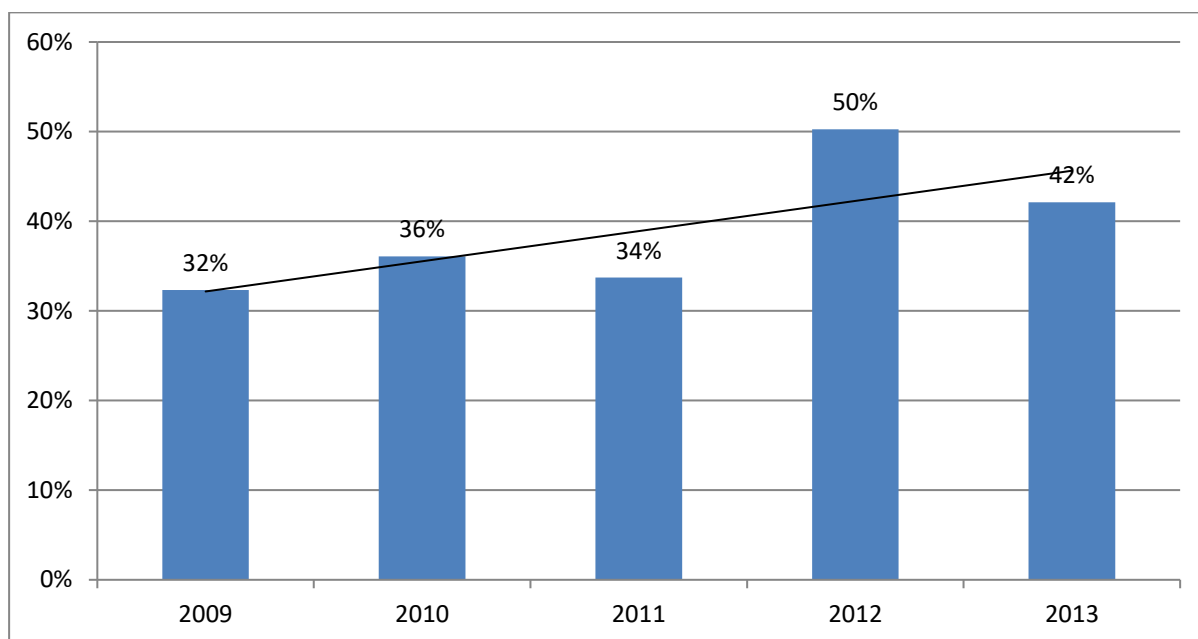
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o stopniu samodzielności finansowej gmin. Wzrost wskaźnika oznacza zwiększenie możliwości finansowych gmin.

W 2013 r. dochody własne stanowił aż 42% dochodów ogółem, największy udział dochodów własnych gmina osiągnęła natomiast w 2012 r. – 50%.

Wykres. Udział dochodów własnych w dochodach ogółem

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Dochód ogółem na 1 mieszkańca w Gminie wyniósł w 2013 roku 3 258,11 zł, zaś dochód własny 1 371,88 zł. Dochody te na przestrzeni lat 2009-2013 wzrosły odpowiednio o 26,6% (ogółem) i 64,8% (dochody własne). Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Dochody na 1 mieszkańca

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
dochody ogółem	zł	2 572,44	2 934,59	2 963,22	3 604,45	3 258,21
dochody własne	zł	832,07	1 059,21	998,85	1 811,24	1 371,88

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Gmina Lidzbark Warmiński w ostatnich latach zrealizowała wiele projektów dofinansowanych ze środków z Unii Europejskiej. W poniższej tabeli przedstawiono finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Najwięcej projektów dofinansowywanych ze środków

UE było realizowanych w latach 2011-2012. Dochody, które gmina pozyskała na realizację programów i projektów unijnych stanowiły w tym okresie ponad 10% dochodów gminy.

Tabela. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013
dochody razem	zł	1 188 241,12	2 059 756,87	4 289 898,85	1 274 061,00
środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	zł	482 609,60	573 692,76	3 492 336,11	507 345,95
środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE	zł	59 026,50	153 023,17	76 064,09	21 632,79
płatności z budżetu środków europejskich (od 1 stycznia 2010 r.)	zł	646 605,02	1 333 040,94	721 498,65	745 082,26

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wydatki gminy w roku 2013 wzrosły o 13,6% w stosunku do roku 2009 r. W 50% wzrost ten związany był ze wzrostem wydatków inwestycyjnych. Najwięcej wydatków inwestycyjnych gmina poczyniła w latach 2010-2011, w okresie tym udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wynosił 30-20%. Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem świadczy o aktywności władz gmin, w ramach istniejących możliwości finansowych. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane.

Tabela. Wydatki z budżetu ogółem

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
wydatki ogółem	zł	18 316 262,40	26 416 579,52	24 348 630,40	20 301 273,77	20 814 272,35
wydatki majątkowe ogółem	zł	1 518 985,62	7 881 375,48	4 905 227,92	806 886,05	2 348 912,71
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	1 498 985,62	7 870 375,48	4 816 227,92	806 886,05	2 301 912,71

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w 2013 wzrosły o 11,32% w stosunku do 2009 r. W poniższej tabeli przedstawiono wydatki na 1 mieszkańca.

Tabela. Wydatki na 1 mieszkańca

	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
wydatki ogółem	zł	2 746,07	3 876,24	3 573,85	2 974,98	3 055,98
wydatki majątkowe ogółem	zł	229,04	1 156,64	718,93	118,59	344,67
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	226,02	1 155,03	705,88	118,59	337,77

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Ważnym wskaźnikiem służącym do oceny sytuacji finansowej gminy jest wynik budżetu operacyjnego. Od roku 2011 zgodnie z ustawą o finansach publicznych Rada Gminy nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące. Wynik budżetu operacyjnego gminy (nadwyżka operacyjna, deficyt operacyjny) ilustruje czy gmina jest w stanie pokryć wydatki bieżące dochodami bieżącymi. Jeśli wydatki bieżące są wyższe od dochodów bieżących (deficyt operacyjny) oznacza to, iż wydatki te realizowane są na poziomie przekraczającym możliwości finansowe gminy. Wykonywanie zadań bieżących przez gminę odbywa się w tym wypadku kosztem sprzedaży jej majątku lub na skutek zaciągania nowych zobowiązań. Z kolei w sytuacji, gdy to dochody bieżące są wyższe od wydatków bieżących (nadwyżka operacyjna) oznacza to, iż gmina ma możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę wcześniejszego zadłużenia. Prawo finansów publicznych narzuca gminom obowiązek zrównoważenia budżetu w części operacyjnej jednocześnie dopuszczając możliwość finansowania tej części budżetu nadwyżką budżetową z lat ubiegłych oraz wolnymi środkami (art. 242 ustawy o finansach publicznych). W poniższej tabeli przedstawiono wydatki i dochody gminy w latach 2001-2013.

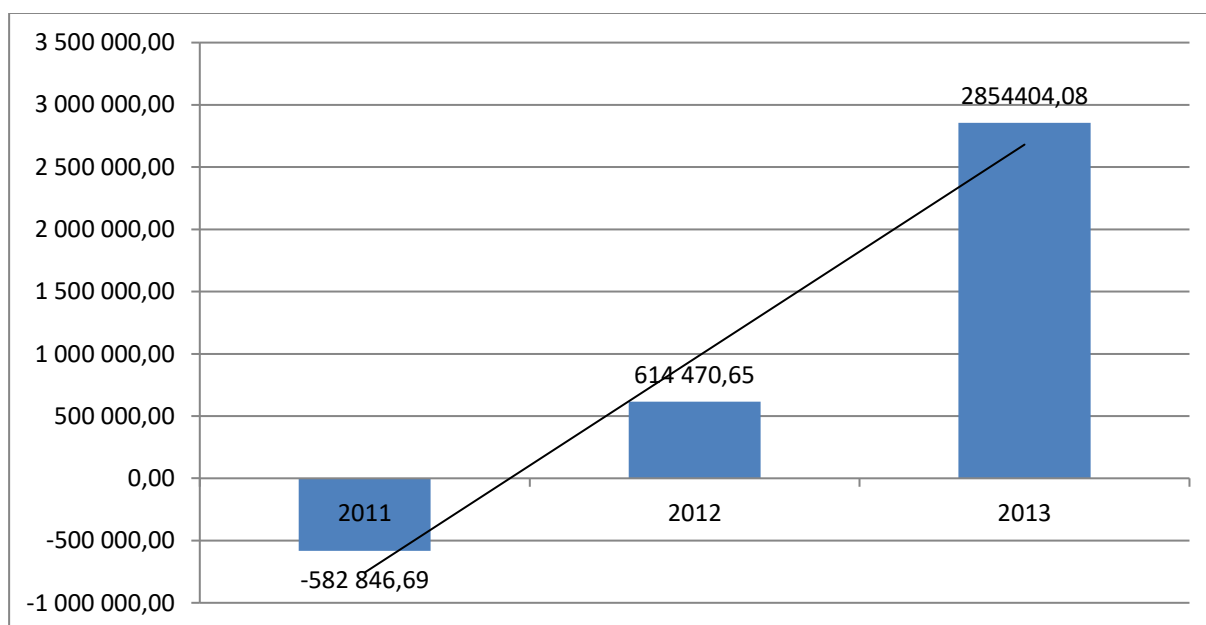

Tabela. Wydatki na 1 mieszkańca

	Jednostka miary	2011	2012	2013
dochody bieżące	zł	18 860 555,79	19 443 402,48	21 319 763,72
wydatki bieżące	zł	20 108 858,37	19 494 387,72	18 465 359,64
wynik operacyjny	zł	-582 846,69	614 470,65	2 854 404,08

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wykres. Wynik operacyjny

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Oceniając sytuację finansową gminy Lidzbark Warmiński w oparciu o wynik operacyjny należy stwierdzić, że Rada Gminy w latach 2009 i 2010 nie uprzedziła wprowadzonej przez Ministerstwo Finansów zmiany w efekcie czego rok 2011 zakończył się deficytem operacyjnym w wysokości 582 846,69 zł. Deficyt operacyjny świadczy iż wydatki realizowane były na poziomie przekraczającym możliwości finansowe gminy. Dopiero w latach 2012 i 2013 sytuacja finansowa uległa poprawie poprzez znaczący wzrost nadwyżki operacyjnej.

Analiza stanu zadłużenia w okresie 2011-2013

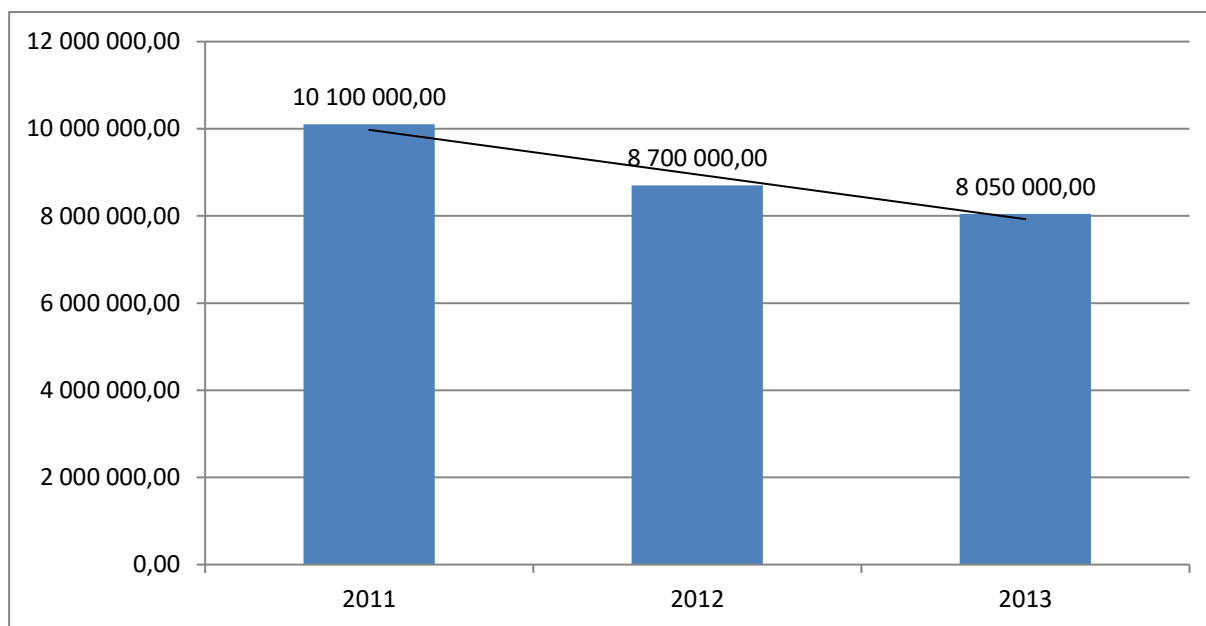
Zadłużenie gminy z tytułu kredytów na koniec 2013 roku wynosiło 8 050 000,00 zł i uległo obniżeniu o 2 050 000,00 zł w porównaniu do roku 2011. Wskaźnik zadłużenia informujący o udziale zobowiązań ogółem w dochodach ogółem spadł w roku 2013 r. do poziomu 36,27%.

Tabela. Wskaźnik zadłużenia

	Jednostka miary	2011	2012	2013
Kwota długu	zł	10 100 000,00	8 700 000,00	8 050 000,00
Dochody ogółem	zł	20 188 440,63	24 596 775,43	22 191 661,13
Wskaźnik zadłużenia	zł	50,03%	35,37%	36,27%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wykres. Kwota długu

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik poziomu obsługi zadłużenia obrazuje udział wydatków na obsługę zadłużenia i spłat rat kapitałowych w dochodach ogółem. W 2012 roku gmina była niebezpiecznie wysoko zadłużona, było to jednak przejściowe i celowe działanie związane z realizacją zadań inwestycyjnych. Potwierdza

to znaczna poprawa wskaźnika obsługi długu w 2013 r. Wartość wskaźnika jest na bezpiecznym poziomie pozwalającym na planowanie nowych działań.

Tabela. Wskaźnik obsługi długu

	Jednostka miary	2011	2012	2013
Raty + odsetki	zł	1 746 036,55	4 289 535,50	1 049 367,80
Dochody ogółem	zł	20 188 440,63	24 596 775,43	22 191 661,13
Wskaźnik obsługi zadłużenia	zł	8,65%	17,44% 8,19% (po uwzględnieniu wyłączeń)	4,73%

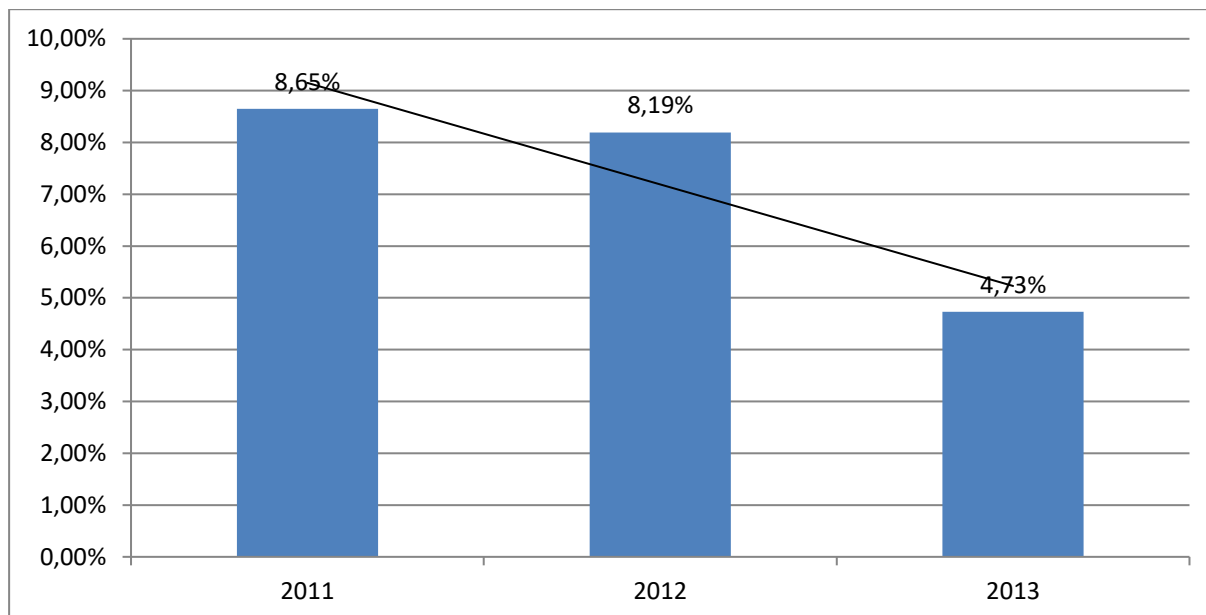
Źródło: Obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Możliwości obsługi zadłużenia przez gminę w latach 2001-2013 przedstawiają się następująco:

1. W roku 2011 łączna kwota spłaconych rat pożyczek, kredytów i odsetek od zaciągniętego długu wyniosła 1 746 036,55 co stanowi 8,65% wykonanych w 2011r. dochodów Spłacono raty kapitałowe kredytów w wysokości 1 260 768,26 zł oraz odsetki w kwocie 485 268,29 zł
2. W roku 2012 łączna kwota spłaconych rat pożyczek, kredytów i odsetek od zaciągniętego długu wyniosła 4 289 535,50 zł, co stanowi 8,19% (po uwzględnieniu wyłączeń) planowanych na 2012 r. dochodów.
3. W 2013 r. łączna kwota spłaconych rat kredytów i odsetek od zaciągniętego długu wyniosła 1 049 367,80 zł, co stanowi 4,73% wykonanych w 2013 r. dochodów

Wykres. obsługa długu

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Analizując okres 2011-2013 można zauważyć polepszającą się sytuację finansową gminy związaną ze zmniejszającą się kwotą długu publicznego. Wskaźnik obsługi zadłużenia na poziomie 4,7% jest bardzo zadowalającym wynikiem, również wskaźnik zadłużenia uległ znacznemu obniżeniu bo z wartości 50,03% w roku 2011 do 36,27 w roku 2013. Kondycja finansowa gminy umożliwia zatem realizację nowych zadań. Wartość wskaźników zadłużenia oraz obsługi zadłużenia wskazują na bezpieczne zarządzania środkami publicznymi oraz umożliwiają zaciąganie nowych zobowiązań.

Opisane wskaźniki zadłużenia nie wyrażają jednak rzeczywistej zdolności kredytowej jednostki. Należy zatem zastosować również inne miary kondycji finansowej oraz zdolności kredytowej. Znaczącym elementem tej oceny oprócz wysokości osiąganych dochodów jest poziom wolnych środków. Wolne środki stanowią dodatnią różnicę między dochodami ogółem a bieżącymi wydatkami budżetowymi (tzw. wolne środki brutto). Wygospodarowanie wolnych środków determinuje zdolność jednostki do obsługi zobowiązań długoterminowych, które mogą być przez nie pokryte.

1.6.7 Kapitał społeczny (liczba organizacji pozarządowych, aktywność mieszkańców)

Współpracę z organizacjami pozarządowymi reguluje uchwalany przez Radę Gminy w Lidzbarku Warmińskim roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego

i o wolontariacie na terenie Gminy Lidzbark Warmiński. Program stanowi element polityki społeczno-finansowej Gminy. Zgodnie z zapisami programu jego celem nadrzędnym jest *budowanie, umacnianie i wspieranie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi w działalności na rzecz społeczności lokalnej, zaspokajania jej potrzeb i oczekiwań oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego*.

W programie zawarto także cele szczegółowe:

1. *aktywizacja mieszkańców gminy do podejmowania działań na rzecz rozwoju gminy;*
2. *pobudzanie aktywności obywatelskiej mieszkańców Gminy Lidzbark Warmiński;*
3. *umacnianie w świadomości społecznej, poczucia odpowiedzialności za swoją współpracę lokalną;*
4. *współdziałanie Gminy Lidzbark Warmiński i organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków z funduszy krajowych i międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy europejskich ważnych z punktu widzenia na zagadnienia rozwoju gminy, włączenie w proces rozwoju lokalnego, jak największej liczby podmiotów życia społeczno-gospodarczego;*
5. *promocja działalności organizacji pozarządowych;*
6. *tworzenie warunków i zachęt do rozwoju istniejących oraz powstania nowych organizacji pozarządowych;*
7. *profesjonalizacja działalności organizacji pozarządowych poprzez inicjowanie szkoleń, konferencji, warsztatów, itp.*

W Gminie Lidzbark Warmiński funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych. W roku 2005 na terenie gminy funkcjonowało 5 organizacji, w roku 2013 było to już 21 podmiotów. W analizowanym okresie nastąpił wzrost podmiotów o 250%.

Listę organizacji pozarządowych z terenu Gminy Lidzbark Warmiński przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela. Organizacje pozarządowe z terenu Gminy Lidzbark Warmiński

Lp.	Nazwa
1.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Babiak
2.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Rogóż
3.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Sarnowo
4.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miejskiej Woli
5.	Stowarzyszenie Runowo- Moja Wieś
6.	Stowarzyszenie Nasza Wieś – Ignalin
7.	Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Lokalnych „PRZESTRZEŃ”
8.	Stowarzyszenie „Razem w Kłębowie”
9.	Stowarzyszenie „Razem dla Łaniewa”
10.	Stowarzyszenie „Nasza Kochanówka”
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Rogózu
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Runowie
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Stryjkowie
14.	LUKS „Rogóż”
15.	KGW „Babiak”
16.	Koło Łowieckie „Wrzos”
17.	Koło Łowieckie „Leśnik”

Źródło: Urząd Gminy w Lidzbarku Warmińskim

2. Badanie mieszkańców

W ramach opracowywania Strategii przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. W badaniach wzięło udział 205 mieszkańców 34 miejscowości znajdujących się na terenie gminy.

Wykaz miejscowości, których mieszkańcy wypełnili ankiety:

1. Kłębowo
2. Świątnik
3. Medyny
4. Babiak
5. Bugi
6. Drwęca
7. Ignalin
8. Lauda
9. Łaniewo
10. Kotowo
11. Kochanówka
12. Nowosady
13. Jarandowo
14. Kierz
15. Miłogórze
16. Kraszewo
17. Miejska Wola
18. Runowo
19. Stabunity
20. Zaręby
21. Workiejmy
22. Sarnowo
23. Morawa
24. Kaszuny
25. Koniewo Osada
26. Wojdyty
27. Pomorowo
28. Wróblík
29. Marków
30. Knipy
31. Łabno
32. Rogóż

33. Blanki

34. Strykowo

Na początku mieszkańcy zostali zapytani jak oceniają warunki życia w gminie. Najwięcej badanych dobrze ocenia bezpieczeństwo mieszkańców 166 wskazań. Dostępność żłobków i przedszkoli dobrze została oceniona przez 157 mieszkańców. Również wysoką ocenę otrzymała odpowiedź świadomość ekologiczna mieszkańców (aż 148 odpowiedzi). Zdaniem respondentów w gminie dobrze wygląda dostępność oferty kulturalnej (146 głosów) oraz jakość opieki zdrowotnej – 138 wskazań.

Najmniejszą ilość punktów wśród odpowiedzi pozytywnych otrzymała Gospodarka nieruchomościami – budownictwo mieszkaniowe (28 wskazań), działalność pracowników Urzędu Gminy (71 wskazań) oraz oferta kulturalna - jakość (79 wskazań)

Wśród odpowiedzi negatywnych najgorzej oceniony został stan nawierzchni dróg uzyskując 99 wskazań. Zdaniem wielu respondentów źle wygląda również dostępność parkingów (98 wskazań), gospodarka nieruchomościami – budownictwo mieszkaniowe (91 wskazań) oraz lokalny rynek pracy (możliwość znalezienia pracy na terenie gminy) – 90 wskazań.

Zdaniem 84 osób poprawy wymaga sieć kanalizacyjna i sieć gazowa. Aż 82 mieszkańców źle oceniło sieć oświetlenia ulicznego. A 78 osób uważa, że problemem jest dostęp do szerokopasmowego internetu. Zestawienie wszystkich odpowiedzi zawiera tabela poniżej.

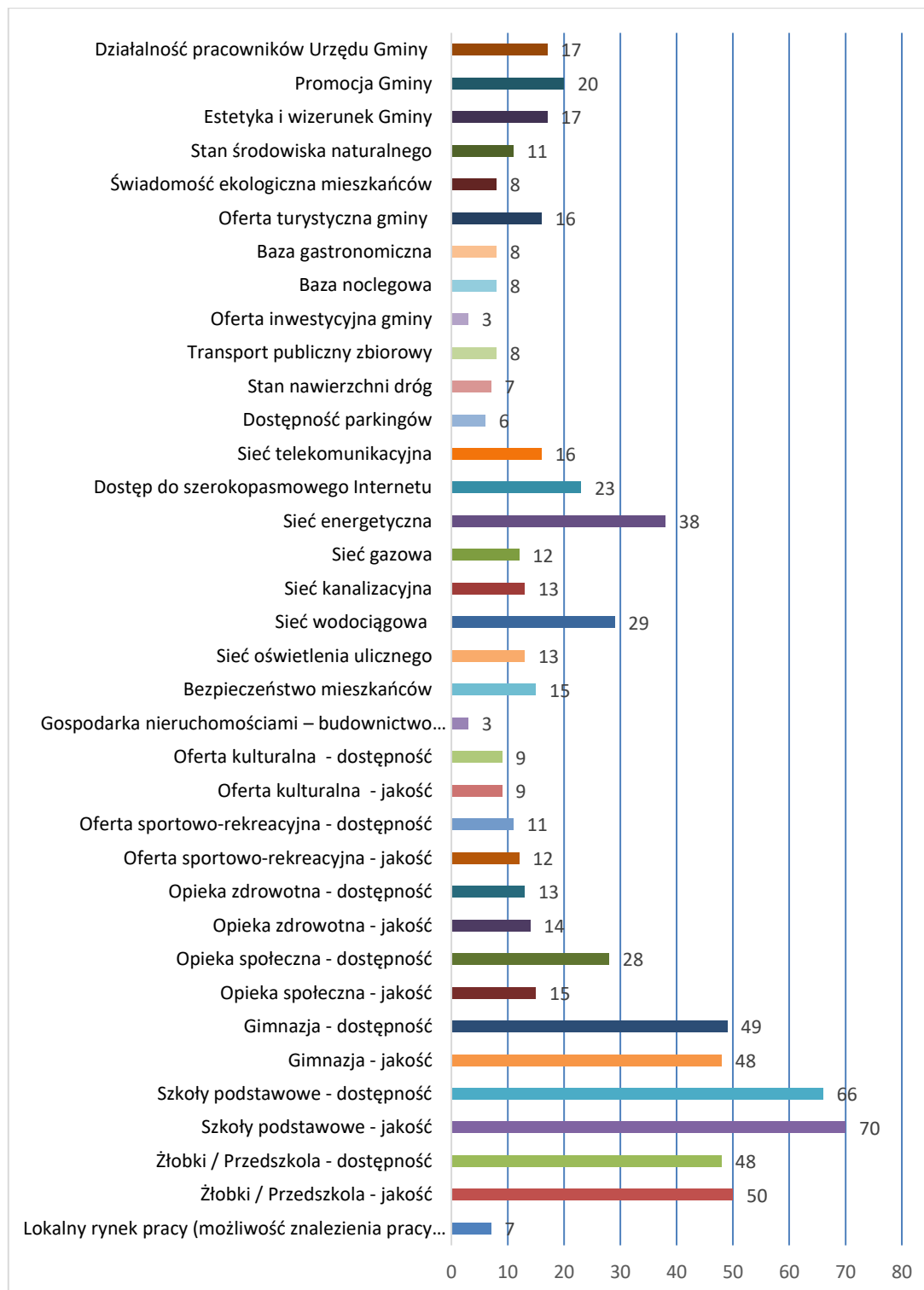
Tabela. Ocena warunków życia w gminie

Wyszczególnienie		złe	dobre	bardzo dobre
Lokalny rynek pracy (możliwość znalezienia pracy na terenie gminy)		90	28	7
Żłobki / Przedszkola	jakość	3	124	50
	dostępność	28	102	48
Szkoły podstawowe	jakość	7	108	70
	dostępność	7	115	66
Gimnazja	jakość	7	127	48
	dostępność	17	117	49
Opieka społeczna	jakość	39	120	15
	dostępność	35	124	28
Opieka zdrowotna	jakość	52	126	14
	dostępność	67	113	13
Oferta sportowo-rekreacyjna	jakość	61	113	12
	dostępność	68	108	11
Oferta kulturalna	jakość	59	116	9
	dostępność	64	111	9
Gospodarka nieruchomościami – budownictwo mieszkaniowe		91	97	3
Bezpieczeństwo mieszkańców		35	138	15
Sieć oświetlenia ulicznego		82	97	13
Sieć wodociągowa		25	148	29
Sieć kanalizacyjna		84	95	13
Sieć gazowa		84	71	12
Sieć energetyczna		14	146	38
Dostęp do szerokopasmowego Internetu		78	96	23
Sieć telekomunikacyjna		37	132	16
Dostępność parkingów		98	89	6
Stan nawierzchni dróg		99	79	7
Transport publiczny zbiorowy		55	132	8
Oferta inwestycyjna gminy		54	120	3
Baza noclegowa		52	113	8
Baza gastronomiczna		46	121	8
Oferta turystyczna gminy		39	122	16
Świadomość ekologiczna mieszkańców		65	118	8
Stan środowiska naturalnego		20	157	11
Estetyka i wizerunek Gminy		13	166	17
Promocja Gminy		26	128	20
Działalność pracowników Urzędu Gminy		42	135	17

Źródło: badanie własne

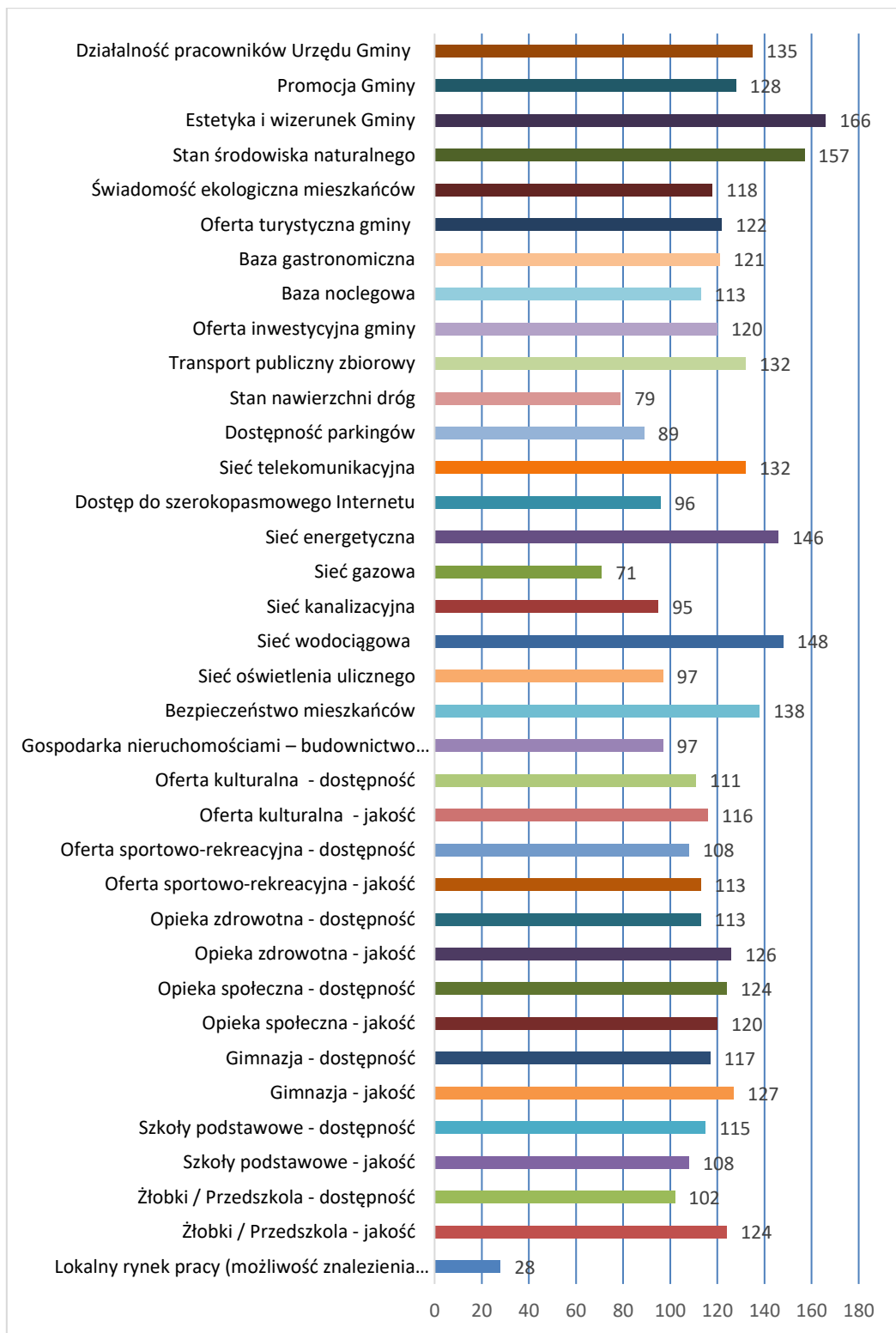
Wykres. Ocena warunków życia w gminie – bardzo dobrze

Źródło: badanie własne

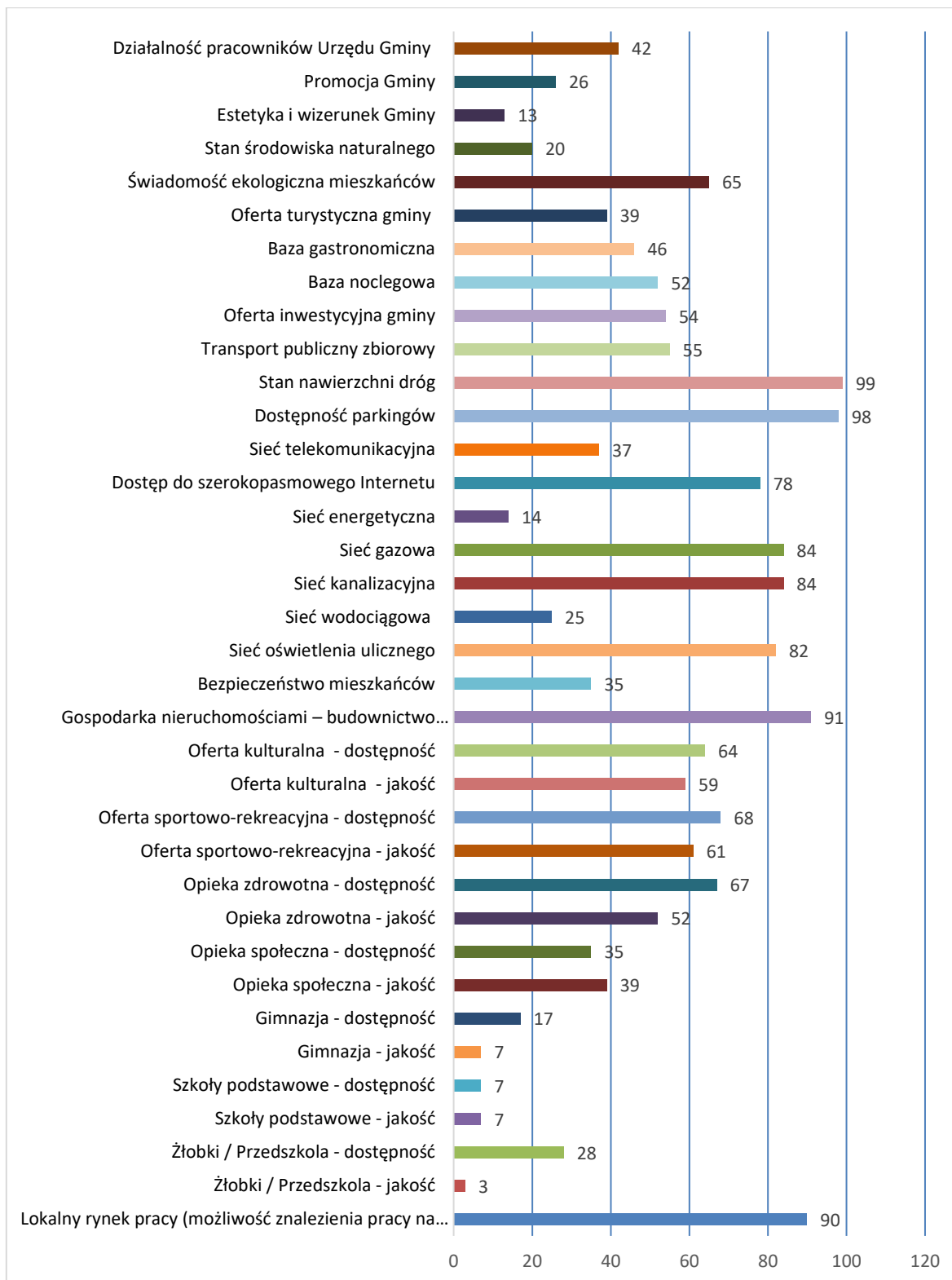
Wykres. Ocena warunków życia w gminie – dobrze

Źródło: badanie własne

Wykres. Ocena warunków życia w gminie - źle

Źródło: badanie własne

Kolejne pytania miały na celu określenie czy określone w poprzedniej strategii cele zostały osiągnięte oraz czy założone cele w minionej strategii są nadal aktualne.

Cel strategiczny nr 1: Ochrona środowiska naturalnego tj. poprawa środowiska przyrodniczego gminy Lidzbark Warmiński został osiągnięty zdaniem mieszkańców 68,67% mieszkańców. 31,33% respondentów uważa, że cel ten nie został osiągnięty.

Większy odsetek respondentów (60,71%) uważa, że osiągnięty został również cel strategiczny 4: Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej gminy we współpracy z sąsiednimi gminami (i z władzami powiatowymi) oraz zapewnienie sprawnego systemu komunikacji w gminie.

Osiągnięcie celu strategicznego nr 3: Uzyskanie przez gminę stabilności gospodarczej zauważa 57,67% mieszkańców. Najmniej badanych 41,44% uważa, że osiągnięty został cel strategiczny nr 2: Poprawa warunków życia mieszkańców gminy.

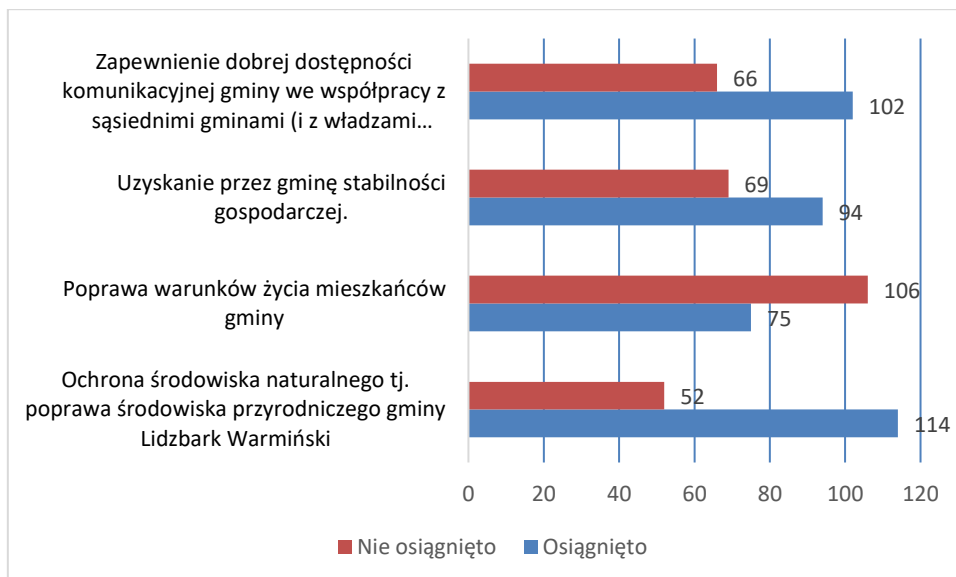
Tabela: Poziom osiągnięcia celów strategicznych Gminy

Cel	Osiągnięto	Nie osiągnięto	Osiągnięto %	Nie osiągnięto %
Ochrona środowiska naturalnego tj. poprawa środowiska przyrodniczego gminy Lidzbark Warmiński	114	52	68,67	31,33
Poprawa warunków życia mieszkańców gminy	75	106	41,44	58,56
Uzyskanie przez gminę stabilności gospodarczej.	94	69	57,67	42,33
Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej gminy we współpracy z sąsiednimi gminami (i z władzami powiatowymi) oraz zapewnienie sprawnego systemu komunikacji w gminie.	102	66	60,71	39,29

Źródło: badanie własne

Wykres. Poziom osiągnięcia celów strategicznych Gminy

Źródło: badanie własne

Mimo faktu, iż wiele osób uważa, że cel strategiczny nr 1 został osiągnięty, nadal 87,64% badanych widzi potrzebę kontynuacji działań związanych z celem: ochrona środowiska naturalnego tj. poprawa środowiska przyrodniczego gminy Lidzbark Warmiński. Zdaniem mieszkańców również pozostałe cele są aktualne i powinny być realizowane w kolejnej strategii.

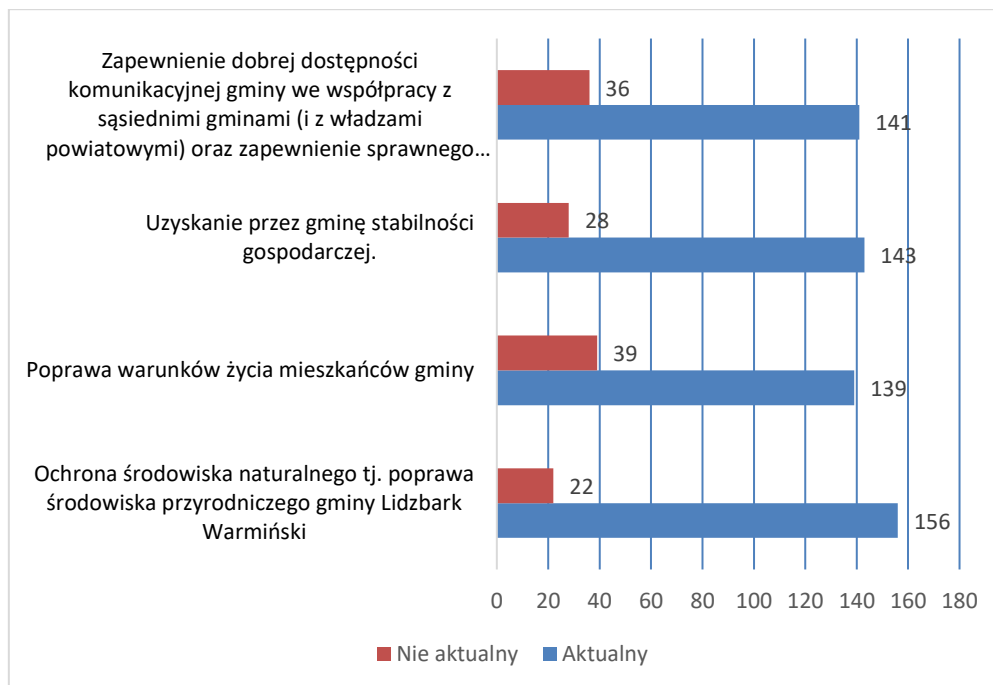
Tabela. Aktualność celów strategicznych określonych w poprzedniej strategii.

Cel	Aktualny	Nie aktualny	Aktualny - %	Nie aktualny %
Ochrona środowiska naturalnego tj. poprawa środowiska przyrodniczego gminy Lidzbark Warmiński	156	22	87,64	12,36
Poprawa warunków życia mieszkańców gminy	139	39	78,09	21,91
Uzyskanie przez gminę stabilności gospodarczej.	143	28	83,63	16,37
Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej gminy we współpracy z sąsiednimi gminami (i z władzami powiatowymi) oraz zapewnienie sprawnego systemu komunikacji w gminie.	141	36	79,66	20,34

Źródło: badanie własne

Wykres. Aktualność celów strategicznych określonych w poprzedniej strategii.

Źródło: badanie własne

W kolejnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie w jakim kierunku powinna rozwijać się gmina. Zdecydowana większość mieszkańców (101 wskazań) uważa, że Gmina Lidzbark Warmiński powinna zostać ośrodkiem przemysłowym. 80 wskazań otrzymała odpowiedź ośrodek rolniczy - przetwórnictwo produktów rolnych i zwierzęcych, jednostki obsługujące rolnictwo. Nieco mniej wskazań (76 wskazań) otrzymała odpowiedź, że gmina powinna być ośrodkiem turystycznym. Na czwartym miejscu znalazła się odpowiedź: ośrodek produkcji ekologicznej żywności z ilością 69 wskazań. Najmniej osób uważa, że gmina powinna być ośrodkiem dziedzictwa kulturalnego (46 wskazań). Na przedostatnim miejscu znalazła się odpowiedź: ośrodek biznesu – izby gospodarcze, inkubator przedsiębiorczości, lokalne agencje rozwoju z ilością 51 wskazań.

Tabela. Jaką gminą powinna być gmina Lidzbark Warmiński

Wyszczególnienie	tak	nie
Ośrodek turystyczny - hotele, pensjonaty, agroturystyka, lokale gastronomiczne, instytucje obsługi ruchu turystycznego	76	16
Ośrodek rolniczy – przetwórnictwo produktów rolnych i zwierzęcych, jednostki obsługujące rolnictwo	80	17
Ośrodek produkcji ekologicznej żywności – produkcja ekologicznej żywności pochodzenia roślinnego i zwierzęcego	69	14
Ośrodek kulturalny – imprezy kulturalne itp.	59	15
Ośrodek dziedzictwa kulturalnego – rękodzieło, lokalni twórcy,	46	15
Ośrodek szkoleniowy - szkoły, szkolenia, konferencje na bazie istniejących ośrodków wypoczynkowych	58	16
Ośrodek przemysłowy – więcej zakładów przemysłowych	101	13
Ośrodek biznesu – izby gospodarcze, inkubator przedsiębiorczości, lokalne agencje rozwoju	51	17
Ośrodek handlowy – więcej magazynów, hurtowni, sklepów	59	22

Źródło: badanie własne

W ostatnim pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznacza mało istotny zadanie 5 - bardzo pilne) ważności zadań gminy Lidzbark Warmiński. Najważniejszymi zadaniami jakie powinna realizować gmina, to zdaniem mieszkańców: Modernizacja i rozbudowa dróg i parkingów na terenie gminy (średnia ocena 4,24) oraz Wspieranie oświaty na terenie gminy (średnia ocena 4,22). Zdaniem respondentów kolejnymi bardzo ważnymi zadaniami do zrealizowania przez gminę są Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami stałymi na terenie gminy – średnia ocena

4,19, Rozbudowa sieci wodociągowej – średnia ocena 4,18 oraz wspieranie polityki prorodzinnej – średnia ocena 4,17. Tabela poniżej prezentuje ważność wszystkich zadań gminy o jakie pytani byli badani.

Tabela: Priorytety zadań gminy Lidzbark Warmiński w skali – średnia ocena respondentów

Wyszczególnienie	gmina - ilość udzielonych odpowiedzi	gmina - średnia
Modernizacja i rozbudowa dróg na terenie gminy	106	4,24
Wspieranie oświaty na terenie gminy	100	4,22
Rozwiązanie problemu gospodarki odpadami stałymi na terenie gminy	101	4,19
Rozbudowa sieci wodociągowej	102	4,18
Wspieranie polityki prorodzinnej	103	4,17
Wspieranie inicjatyw mieszkańców w zakresie kultury i rozrywki	100	4,04
Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy	103	4,01
Wspieranie działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego	102	3,86
Rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacji w miejscowościach z terenu gminy	99	3,85
Wspieranie inicjatyw mieszkańców w zakresie rozwoju sportu i rekreacji	101	3,8
Większy udział gminy w działaniach na rzecz ochrony zdrowia mieszkańców	101	3,77
Rozwój budownictwa komunalnego	104	3,66
Wspieranie rozwoju turystyki wykwalifikowanej na terenie gminy	99	3,38
Działania gminy w celu promowania gminy	101	3,31
Wspieranie rozwoju bazy agroturystycznej	102	3,3

Źródło: badanie własne

3. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego

1. Metodologia

Na potrzeby analizy stworzono odrębny wskaźnik poziomu rozwoju gospodarczego. Jego koncepcja zbudowana jest na podstawie istniejących wskaźników tego typu oraz na podstawie dostępności danych składowych dla danego poziomu agregacji danych – w tym przypadku gmin. Większość wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego oparta jest na kilku jego aspektach. Najbardziej znany wskaźnik *Human Development Index* (HDI) oraz jego odpowiednik LHDİ (*Local Human Development Index*) liczony przez UNDP, jedną z agend ONZ dla regionów Polski zbudowane są z trzech obszarów: zamożność, poziom edukacji oraz jakość zdrowia. Pierwszy obszar jest najczęściej mierzony PKB per capita, kolejny powszechnością edukacji lub wynikami egzaminów okresowych, a ostatni średnią długością trwania życia lub wskaźnikami umieralności.

W niniejszym badaniu powyższe obszary zostały zmodyfikowane dla uzyskania pełniejszego przekroju wybranych gmin. Dołączono więc kategorię migracji. Ponadto zmieniono wskaźniki składowe w danych obszarach. To z kolei wynika z kiepskiej dostępności danych dla stopnia agregacji dla poziomu gmin.

W efekcie zastosowano następujące wskaźniki składowe:

- **Zamożność: udział gminy w dochodach budżetu państwa z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca.** Wskaźnik ten doskonale oddaje średni poziom dochodu brutto mieszkańców, ponieważ stanowi ich stałą część. Wskaźnik powinien być jak najwyższy. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.
- **Edukacja: średni gminny wynik egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego, matematyki, przedmiotów przyrodniczych, języka angielskiego (poziom podstawowy), historii oraz wiedzy o społeczeństwie.** Wskaźnik ten znacznie lepiej oddaje poziom wiedzy i umiejętności uczniów niż wyniki egzaminów w szkołach podstawowych. Ponadto, inaczej niż w innych wskaźnikach, uwzględniono nie tylko tzw. przedmioty ścisłe. W ten sposób oddaje się pełny poziom edukacji danej szkoły i ucznia, co ma na celu sam egzamin gimnazjalny. Musi być więc traktowany jako całość. Zróżnicowanie w nauczaniu języków obcych zignorowano na rzecz języka angielskiego na poziomie podstawowym, gdyż jest to obecnie język niemal obowiązkowy, stąd powinien stać na wysokim poziomie. Korzystny jest wysoki poziom wskaźnika. Dane pochodzą z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży.
- **Przedsiębiorczość:** zastępuje kategorię Zdrowie, ponieważ nie istnieją dla niej wskaźniki odpowiednio oddające rzeczywisty poziom opieki zdrowotnej w gminach. Przedsiębiorczość będzie mierzona ilością prywatnych podmiotów gospodarczych na 10 tysięcy mieszkańców. Im więcej takich podmiotów, tym większą przedsiębiorczością wykazują się obywatele i tym lepsze warunki do prowadzenia działalności znajdują się w gminie. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.
- **Migracje: saldo migracji na 1000 osób.** Wydaje się ono być najpełniejszym wskaźnikiem rozwoju

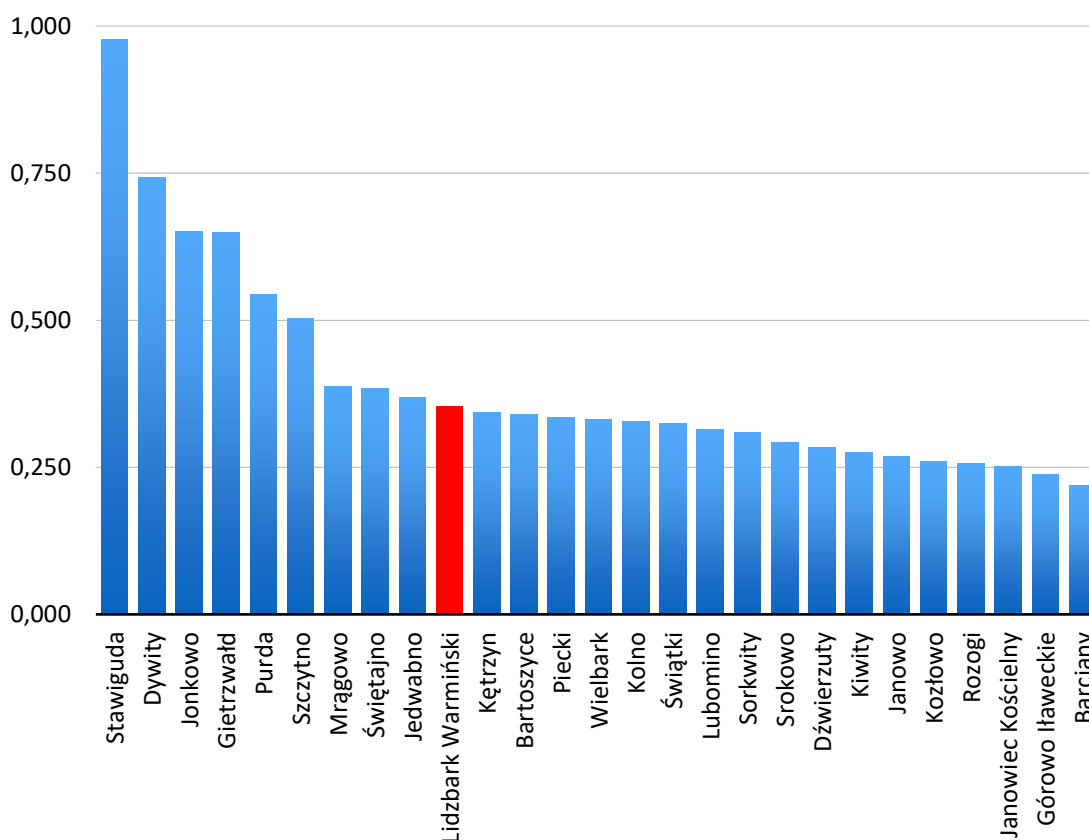
społeczno-gospodarczego ponieważ ukazuje oceny mieszkańców danego obszaru. Jeśli więcej osób osiedla się w gminie, oznacza to, że więcej osób uważa życie tam za dające im satysfakcję. W odwrotnej sytuacji ocena jest negatywna. Wysokie saldo świadczy o korzystnych warunkach życia. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.

Uzyskane wyniki należało ujednolicić. Zrobiono to poprzez obliczenie stosunku wyniku gminy do wyniku lidera. I tak maksymalna wielkość to 1, a minimalna 0 (z wyjątkiem salda migracji, które może być ujemne). W dalszej kolejności obliczono średnią arytmetyczną ze wszystkich składowych, co w efekcie dało wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego. Ze względu na ujednolicenie wyników ma on charakter wyłącznie porównawczy wśród badanych gmin.

W próbie starano się uwzględnić bezpośrednie sąsiedztwo gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński oraz stworzyć maksymalnie dużą próbę, aby dane porównawcze były wiarygodne. Kompromisem jest obszar NUTS 3 podregion 56 olsztyński (PL622). Aby wyniki były porównywalne wyłączono z próby miasto na prawach powiatu Olsztyn, gminy miejskie oraz gminy miejsko-wiejskie. Ostatecznie liczba badanych gmin wyniosła 27. Dane dotyczą roku 2013.

2. Wskaźnik ogólny

Rysunek. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego - ogółem

Źródło: Badanie własne

Gmina wiejska Lidzbark Warmiński osiągnęła 10 pozycję na 27 gmin. Jest to całkiem poprawny wynik, lokujący badany obszar w pierwszych 40% próby. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego wyniósł w ostatecznym rozrachunku 0,353. Porównując go do innych, należy mieć na uwadze trzy fakty: bardzo płaski wykres od pozycji 7 (Mrągowo) do 27 (Barciany), stosunkowo duże zróżnicowanie wyników między gminami na miejscach od 2 (Dywity) do 6 (Szczytno) oraz zdecydowane wybiecie wykresu na pozycji 1 (Stawiguda).

W pierwszym ujęciu różnica między 7 a 27 gminą nie jest duża - wynosi 0,169. Innymi słowy wynik Barcian stanowi ponad 56% wyniku Mrągowo. Odległości Lidzbarka Warmińskiego odpowiednio do lidera tej grupy i ostatniej gminy wynoszą: 0,035 (około 9%) oraz 0,134 (około 38%).

Druga grupa obszarów jest nieco mniej rozciągnięta w ujęciu procentowym- wynik Szczytna (0,502) stanowi niemal 68% wyniku Dywit (0,743), jednak w liczbach bezwzględnych różnica ta wynosi już 0,241, czyli więcej niż w pierwszej grupie gmin. Lidzbark Warmiński do ostatniej gminy tej grupy traci 0,149 (około 30%), a do jej lidera 0,390 (47,5%).

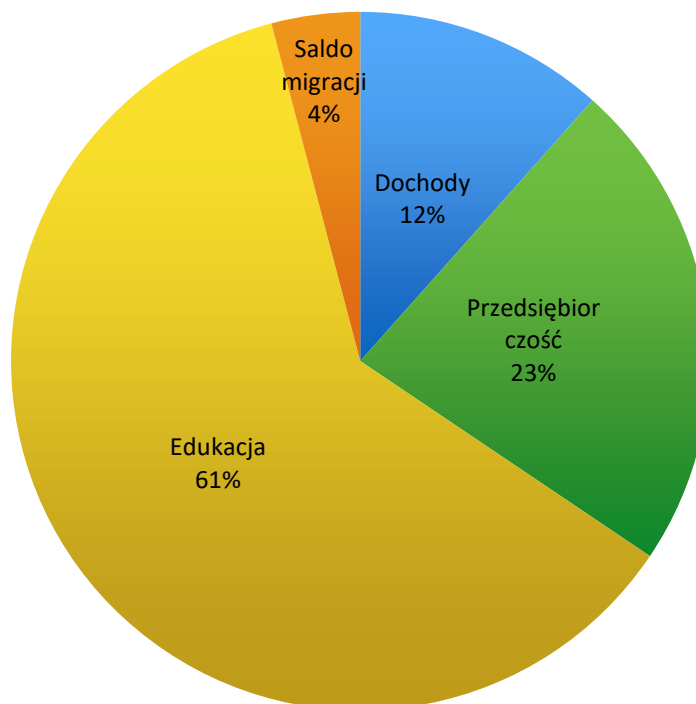
Trzecia kwestia, to duża przewaga pierwszej gminy w całej próbie - Stawigudy. Z wynikiem 0,978 znacznie przewyższa pozostałe obszary. Kolejne Dywity osiągnęły wynik o 24% niższy. Lidzbark Warmiński traci z kolei 0,625, w ujęciu względnym ponad 63%.

Wśród gmin powiatu lidzbarskiego, gmina LW osiągnęła najlepszy rezultat. Lubomino zostało sklasyfikowane na 17 miejscu, a Kiwity na 21. Przed Lidzbarkiem Warmińskim znalazły się głównie gminy z powiatu olsztyńskiego, szczycieńskiego oraz gmina Mrągowo.

3. Wskaźniki cząstkowe

Rysunek. Wskaźnik rozwoju społeczno-gospodarczego – wskaźniki cząstkowe

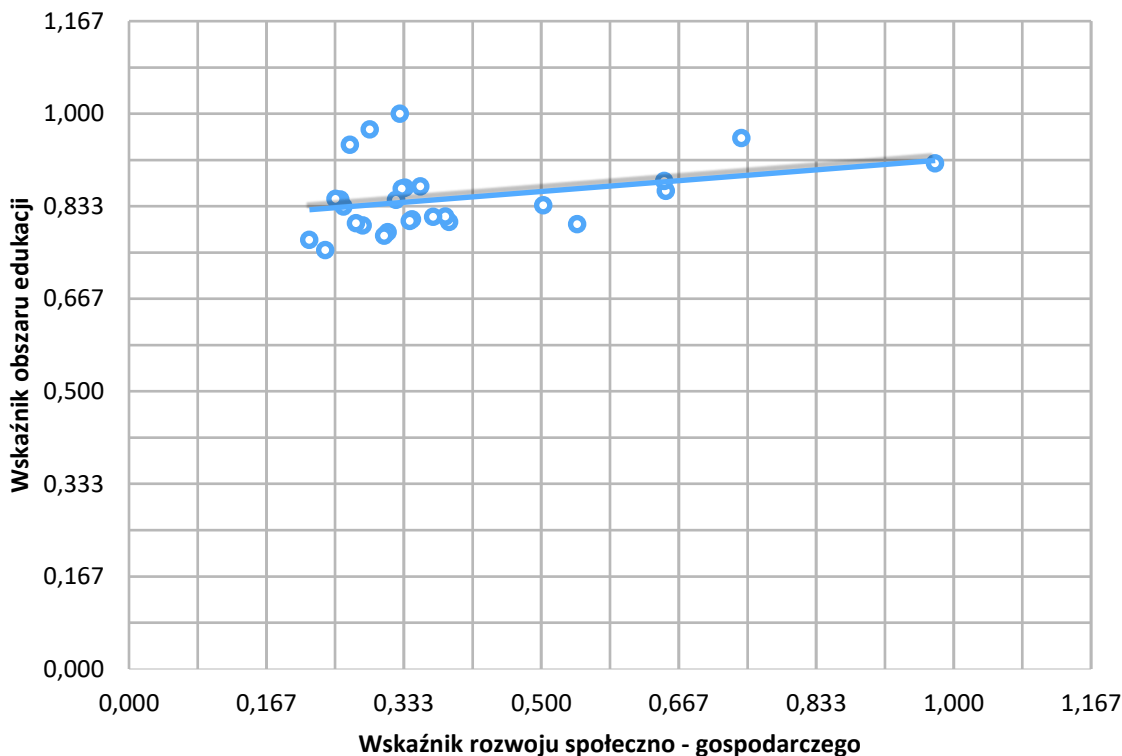

Źródło: Badanie własne

Największy wpływ na końcowy wynik miał poziom edukacji (ponad 60%), ponieważ był najbardziej zbliżony do najlepszego wyniku (7 miejsce wśród gmin w tym obszarze). Jednak sytuacja ta miała miejsce właściwie w każdej gminie, ponieważ różnica między najmocniejszym i najsłabszym wynikiem wynosiła mniej niż 25%. Zatem przy niewielkim zróżnicowaniu obszar ten nie miał decydującego wpływu na pozycję badanej gminy w ogólnym rankingu. Obrazuje to poniższy wykres.

Rysunek. Wskaźnik obszaru edukacji

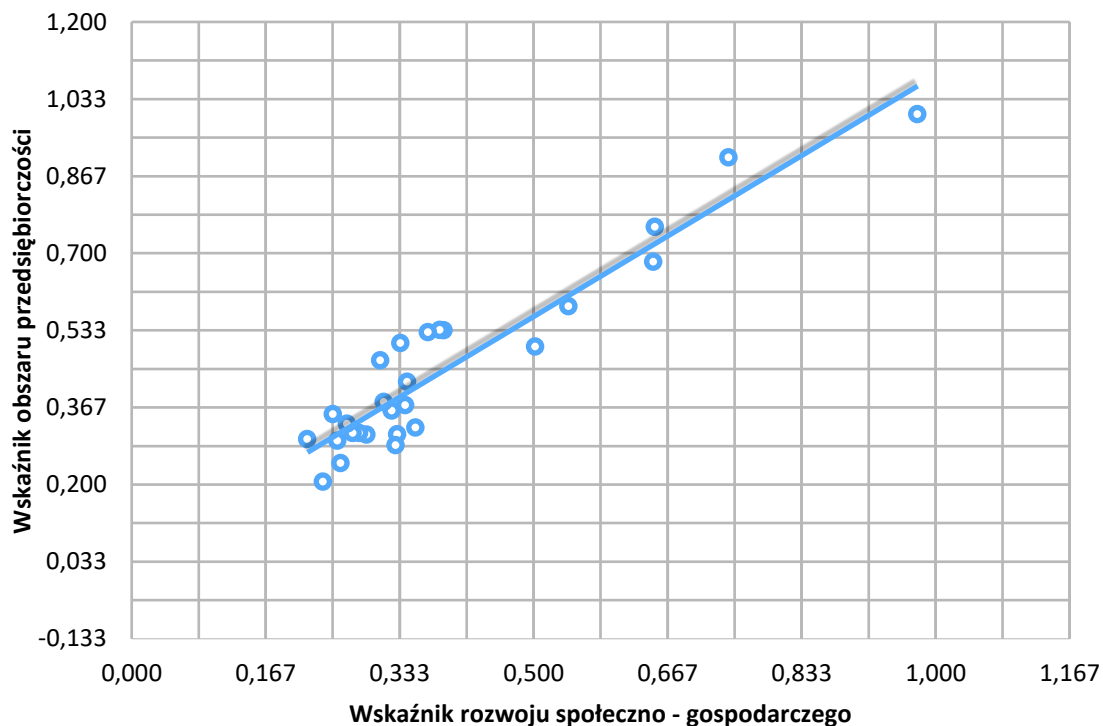
Źródło: Badanie własne

Większość gmin jest skupiona wokół linii trendu, szczególnie w jego początkowym odcinku. Jedynie kilka obszarów wybija się znacząco ponad trend - przy stosunkowo wysokich wartościach wskaźnika częściowego edukacji osiągają słaby wynik ogólnego wskaźnika. Dobra wartość wskaźnika obszaru edukacji nie przekłada się więc zbyt silnie na ostateczny wynik.

Drugi element, który najbardziej kształtował ostateczny wynik gminy Lidzbark Warmiński, to obszar przedsiębiorczości. Odpowiadał za ponad 20% ogólnej wartości. Lidzbark Warmiński zajął raczej słabe, osiemnaste miejsce. W przypadku całej próby wyniki były już nieco bardziej zróżnicowane, więc odpowiednio wysoki wskaźnik mógł mieć większy wpływ na wysokie miejsce w rankingu. Na wykresie można zaobserwować znaczną zależność między wynikiem wskaźnika częściowego, a rezultatem wskaźnika ogólnego. Wszystkie gminy skupione są wokół linii trendu, z czego większość w jego początkowym odcinku.

Rysunek. Wskaźnik obszaru przedsiębiorczości

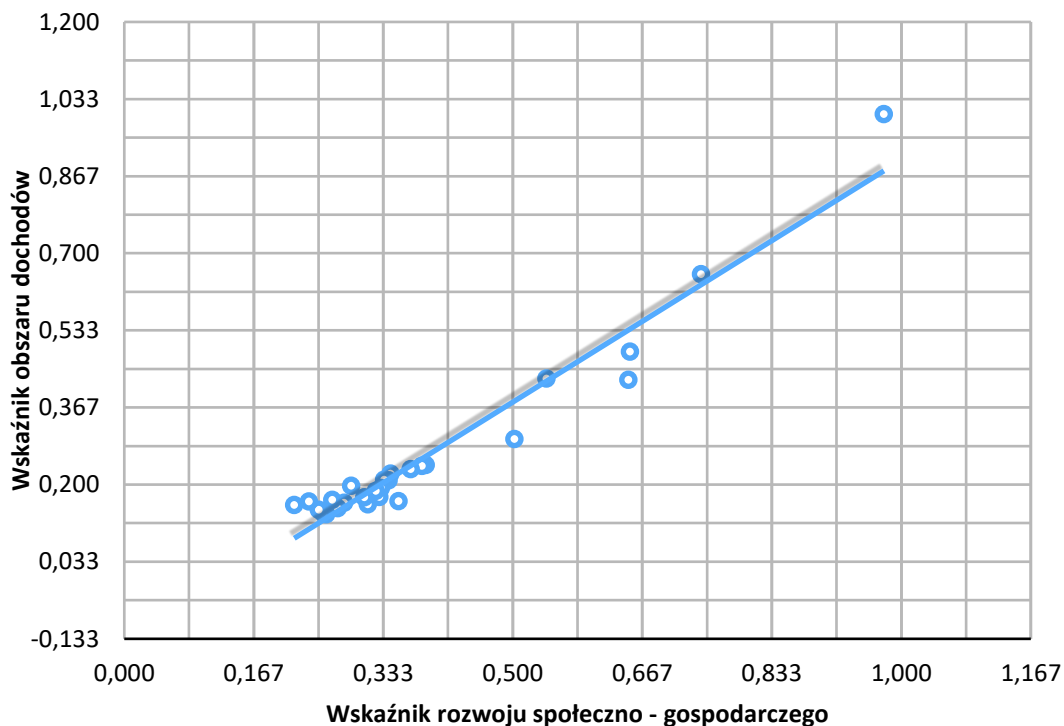
Źródło: Badanie własne

Trzeci pod względem siły wpływu na ogólny wskaźnik jest obszar dochodów (12%). Lidzbark podobnie jak w poprzednim obszarze zajął miejsce w drugiej części tabeli (19). Patrząc na całą próbę, wyniki nie różnią się tak jak w przypadku przedsiębiorczości, ponieważ większość gmin jest skupiona w początkowym odcinku trendu. Widać też wydzielenie się trzech grup gmin, podobnie jak w przypadku wskaźnika całkowitego.

Można zaobserwować silny wpływ obszaru dochodów na ostateczną pozycję w rankingu. Jak łatwo zaobserwować na wykresie, że gminy z wysokim wskaźnikiem dochodów osiągają wysokie wyniki wskaźnika rozwoju społeczno-gospodarczego.

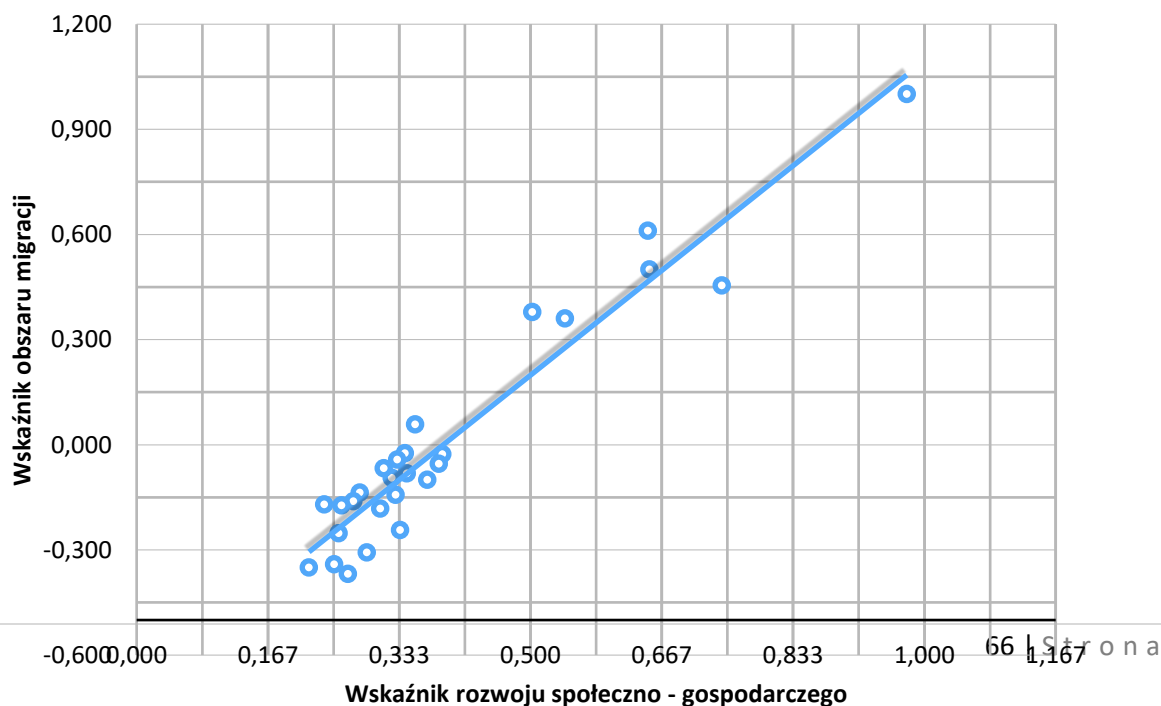
Rysunek. Wskaźnik obszaru dochodów

Źródło: Badanie własne

Najmniejszy wpływ na wynik ogólny gminy Lidzbark Warmiński miało saldo migracji. Stanowiło ono o zaledwie 4% ostatecznego wyniku, mimo bardzo dobrej pozycji w rankingu tego obszaru - 7. Biorąc pod uwagę wszystkie badane gminy możemy stwierdzić, że podobnie jak w przypadku poprzednich dwóch obszarów (przedsiębiorczość i dochody) wynik obszaru migracji miał znaczny wpływ na ostateczne miejsce gminy w rankingu.

Rysunek. Wskaźnik obszaru migracji

Źródło: Badanie własne

Większość gmin jest skupiona w początkowym odcinku linii trendu, poniżej wartości zerowej. Tylko 7 gmin zanotowało wartości dodatnie.

Wyniki wskaźników cząstkowych dla gminy Lidzbark Warmiński wraz z pozycjami w rankingu cząstkowym przedstawione są w poniższej tabeli:

Tabela. Wyniki wskaźników cząstkowych dla gminy Lidzbark Warmiński

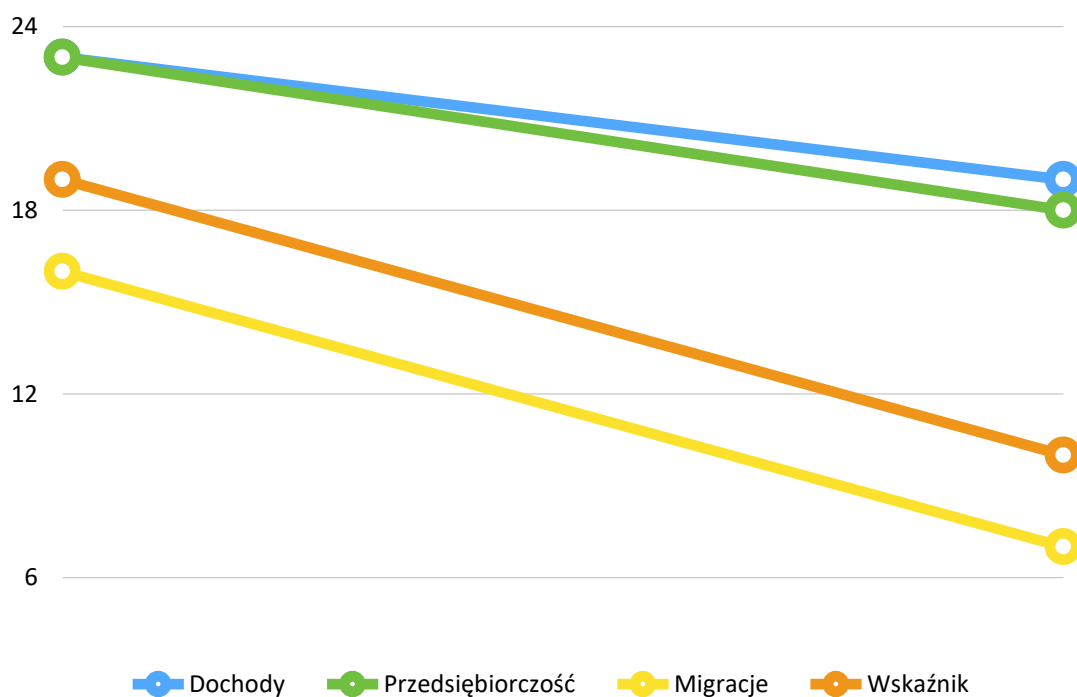
Obszar	Dochody	Przedsiębiorczość	Edukacja	Migracje
Wynik wskaźnika cząstkowego	0,164	0,323	0,869	0,058
Miejsce w rankingu cząstkowym	19	18	7	7

Źródło: Badanie własne

4. Rozwój w czasie

Istotne jest także porównanie jak się rozwijała pozycja Gminy Lidzbark Warmiński na przestrzeni czasu. Do porównania wybrano dwa punkty: rok 2013 jako ten z najnowszymi danymi oraz 2000 jako rok uchwalenia strategii rozwoju gminy. W dwóch z trzech obszarów wskaźnik się zmniejszył. W przypadku dochodów nastąpił spadek z 0,356 do 0,164, a w przypadku przedsiębiorczości z 0,348 do 0,323. Obszar migracji jako jedyny wzrósł i to w imponujących wymiarach - z -0,395 do 0,058. Skutkiem tych zmian było zwiększenie wskaźnika rozwoju-gospodarczego z 0,103 do 0,329. Sytuacja ta jest zaprezentowana na poniższym wykresie.

Rysunek. Rozwój społeczno-gospodarczy w latach 2000-2013

Źródło: Badanie własne

Wynik ostateczny należy interpretować jako zmniejszenie się dystansu w ogólnym rozwoju do lidera, innymi słowy „doganianie” w rozwoju społeczno-gospodarczym. Jednak spadki w częściowych wskaźnikach (dochody i przedsiębiorczość) oznaczają powiększanie się luki między Gminą Lidzbark Warmiński a gminą o najwyższym wskaźniku. O ile obszar przedsiębiorczości zmienił się nieznacznie, o tyle dochody mogą już być postrzegane jako bardzo poważny spadek. Nie oznacza to, że ich poziom się zmniejszył - tempo wzrostu było dużo niższe niż w najbardziej dochodowych gminach.

Z drugiej jednak strony Gmina Lidzbark Warmiński poprawiała się w stosunku do pozostałych gmin. Jest to doskonale widoczne na wykresach zmian pozycji w rankingu. W obszarze dochodów nastąpił awans

o 4 miejsca, w przedsiębiorczości o 5, w migracjach o 9 i w ogólnym rozrachunku również o 9.

Oznacza to, że na przestrzeni tych lat nastąpił pewien postęp w rozwoju i obszar gminy Lidzbark Warmiński znajduje się w lepszej pozycji względem swoich sąsiadów. Z drugiej jednak strony nie może przejść obok bardzo poważnego zwiększenia się luki w poziomie dochodów. Trudno jednak nie zauważyć, że liderami tej kategorii są gminy z obszaru powiatu olsztyńskiego, które niewątpliwie zyskują na korzystnej lokalizacji w pobliżu miasta wojewódzkiego. Odległość Lidzbarka Warmińskiego od Olsztyna jest z pewnością większa, jednak nie aż tak znaczna, by jej niekorzystne implikacje nie mogły zostać zneutralizowane. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy Lidzbark Warmiński z pewnością miałoby pozytywne efekty na rozwój przedsiębiorczości. Oczywiście należy pamiętać, że infrastruktura nie jest receptą na wszystkie bolączki. Rozwój gminy musi następować wielopoziomowo. Obok infrastruktury powinien być podtrzymany wysoki poziom edukacji oraz stworzone korzystne warunki do prowadzenia przedsiębiorczości. Przełoży się to na poziom dochodu mieszkańców gminy.

Tabela. Pełne zestawienie gmin

Pozycja	Gmina	Wskaźnik	Dochody	Przeds.	Edukacja	Migracje
1	Stawiguda	0,978	1,000	1,000	0,911	1,000
2	Dywity	0,743	0,654	0,907	0,956	0,454
3	Jonkowo	0,651	0,487	0,757	0,861	0,500
4	Gietrzwałd	0,649	0,426	0,682	0,879	0,610
5	Purda	0,544	0,429	0,585	0,801	0,360
6	Szczytno	0,502	0,298	0,498	0,835	0,378
7	Mrągowo	0,388	0,242	0,533	0,805	-0,027
8	Świątajno	0,383	0,240	0,534	0,815	-0,055
9	Jedwabno	0,369	0,233	0,529	0,814	-0,101
10	Lidzbark Warmiński	0,353	0,164	0,323	0,869	0,058
11	Kętrzyn	0,343	0,224	0,421	0,809	-0,082
12	Bartoszyce	0,340	0,208	0,371	0,807	-0,024
13	Piecki	0,335	0,210	0,505	0,866	-0,244

Strategia Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025

14	Wielbark	0,331	0,192	0,308	0,865	-0,043
15	Kolno	0,329	0,173	0,285	1,000	-0,143
16	Świątki	0,324	0,186	0,359	0,845	-0,095
17	Lubomino	0,314	0,157	0,378	0,787	-0,067
18	Sorkwity	0,309	0,172	0,468	0,780	-0,183
19	Srokowo	0,292	0,197	0,308	0,972	-0,308
20	Dźwierzuty	0,283	0,160	0,311	0,799	-0,137
21	Kiwity	0,275	0,148	0,311	0,802	-0,162
22	Janowo	0,268	0,166	0,331	0,944	-0,369
23	Kozłowo	0,260	0,135	0,246	0,832	-0,174
24	Rozogi	0,256	0,138	0,294	0,846	-0,253
25	Janowiec Kościelny	0,251	0,145	0,352	0,846	-0,341
26	Górowo Iławeckie	0,238	0,163	0,206	0,754	-0,171
27	Barciany	0,219	0,155	0,298	0,772	-0,351

Źródło: Badanie własne

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT obejmuje analizę zewnętrzną gminy, (okazje i zagrożenia płynące z zewnątrz) oraz analizę wewnętrzną (mocne i słabe strony gminy). Nazwa SWOT pochodzi od angielskich słów: **S**treghts (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Formułowanie strategii gminy przy pomocy analizy SWOT składa się z sześciu etapów: cztery pierwsze należą do analizy, a dwa następne to czynności związane z wyborem strategii gminy.

ETAP I - Tworzenie listy odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące profilu i zakresu działalności gminy, określenia głównych potrzeb gminy.

ETAP II - Tworzenie listy odpowiedzi dotyczących otoczenia gminy. W tym etapie określamy makrootoczenie (otoczenie dalsze) oraz mikrootoczenie (otoczenie bliższe gminy) w kategoriach szans i zagrożeń.

ETAP III - Określenie słabych i mocnych stron gminy i skupienie się na wewnętrznych zasobach gminy.

ETAP IV - Określanie bieżącej sytuacji gminy w kontekście przewidywanych szans oraz zagrożeń występujących w otoczeniu.

ETAP V - Formułowanie wariantów strategicznych dla gminy i funkcjonalnych programów rozwoju.

ETAP VI Przygotowanie planu strategicznego, który jest wypadkowo słabych i mocnych stron organizacji w powiązaniu z szansami oraz zagrożeniami.

W wyniku analizy przeprowadzonej w trakcie sondażu społecznego uzyskano następującą ocenę wewnętrznych i zewnętrznych warunków rozwoju gminy:

Tabela. Analiza SWOT Gminy Lidzbark Warmiński

Mocne strony	Słabe strony
- Położenie blisko przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim - Dobre położenie komunikacyjne; - Położenie wokół miasta Lidzbark Warmiński; - Bogate i czyste środowisko przyrodnicze; - Położenie wśród lasów i jezior; - Wytyczone szlaki i trasy rowerowe; - Duże zasoby ludzkie do wykorzystania; - Bogactwo kulturowe i etniczne – Warmia; - Wysokie nasycenie organizacjami społecznymi oraz bardzo wysoka aktywność części organizacji; - Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego - Dobrze rozwinięta oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna;	- Płytki rynek pracy o niekorzystnej strukturze branżowej; - Niewystarczające dochody Gminy - Niskie dochody mieszkańców Gminy; - Zły stan dróg powiatowych i gminnych; - Niedostateczny stan infrastruktury techniczno-środowiskowej; - Niski poziom przedsiębiorczości; - Niski poziom opieki zdrowotnej na terenie Gminy; - Niski poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie budownictwa komunalnego; - Ograniczona dostępność infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej; - Niski poziom wykształcenia społeczeństwa; - Słabe więzi społeczne; - Zbyt mało przygotowanych terenów pod budownictwo inwestycyjne; - Zbyt mało terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe; - Niewystarczające działania marketingowe Gminy;
Szanse	Zagrożenia
- Położenie Gminy na skrzyżowaniu ważnych dróg krajowych i międzynarodowej; - Turystyczna funkcja województwa warmińsko-mazurskiego; - Suburbanizacja Lidzbarka Warmińskiego – rozwoju strefy podmiejskiej na terenie Gminy; - Utworzenie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim; - Wykorzystanie atutów do rozwoju turystyki; - Wzrost zapotrzebowania na aktywne formy wypoczynku; - Możliwość korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej; - Gmina może stać się ośrodkiem rolniczym – przetwórcie produktów rolnych i zwierzęcych, jednostki obsługujące rolnictwo - Gmina może stać się ośrodkiem produkcji ekologicznej żywności – produkcja ekologicznej żywności pochodzenia roślinnego i zwierzęcego; - Gmina może stać się ośrodkiem turystycznym - hotele, pensjonaty, agroturystyka, lokale gastronomiczne, instytucje obsługi ruchu turystycznego; - Stworzenie w oparciu o funkcję uzdrowiskową usług dla starzejącego się społeczeństwa - Promocja Gminy; - Pozytywne oddziaływanie miasta Lidzbark Warmiński;	- Rosnąca konkurencja ze strony innych samorządów; - Odptyw wykwalifikowanej kadry - atrakcyjniejsze oferty pracy poza regionem dla wykształconej młodzieży; - Niski % wydatków inwestycyjnych w budżecie Gminy może uniemożliwić wykorzystanie środków z UE; - Wysokie i długotrwałe bezrobocie;

Źródło: opracowanie własne

5. Wizja rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński

Strategia Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025 powstała na podstawie przeprowadzonych warsztatów strategicznych z udziałem przedstawicieli środowisk lokalnych. W trakcie spotkań zidentyfikowano i usystematyzowano obszary problemowe Gminy. Na tej podstawie określono problemy, cele oraz działania zawarte w strategii.

Metoda uspołeczniona tworzenia strategii jest zgodna z obowiązującymi standardami tworzenia dokumentów o znaczeniu strategicznym.

Wizja Strategii Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025.

Gmina Lidzbark Warmiński atrakcyjnym miejscem zamieszkania oferującym wysoką jakość życia, w oparciu o turystykę i zasoby przyrodnicze, wykorzystująca i wspierająca rozwój subregionu olsztyńskiego.

Wizja została wypracowana na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonych warsztatów strategicznych, a także konsultacji z Władzami Gminy Lidzbark Warmiński.

Wysoka jakość życia jest podstawową potrzebą społeczności lokalnej. Składa się na nią wiele elementów, zarówno o charakterze miękkim, jak i twardym. Czyste, bezpieczne i urozmaicone środowisko, zapewniające dobre warunki do pracy, nauki i wypoczynku są głównym elementem wysokiej jakości życia. Konkurencyjność Gminy Lidzbark Warmiński, to umiejętność wykorzystywania dostępnych zasobów i szans w wygrywaniu konkurencji z innymi gminami. Konkurencyjność należy rozumieć jako rywalizowanie o wysoką jakość życia oraz rozwój społeczny i gospodarczy¹⁵.

Należy jednak pamiętać, że Gmina powinna przede wszystkim konkurować z gminami o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym oraz o podobnych walorach geograficzno-przyrodniczych, w mniejszym stopniu z gminami bezpośrednio sąsiadującymi. Sąsiedzi powinni raczej wykorzystywać wspólnie swoje walory w celu wzmocnienia atrakcyjności. Służą do tego związki i porozumienia przewidziane w ustawie o samorządzie gminnym¹⁶.

¹⁵ T. Markowski, Stymulowanie i regulowanie konkurencyjności regionów w świetle procesów globalizacji gospodarki, Samorząd Terytorialny nr 3, 2000

¹⁶ <http://www.wspolnota.org.pl/aktualnosci/aktualnosc/konkurencja-gmin/>

6. Cel główny

Cel główny Strategii Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński określono następująco:

Zrównoważony Rozwój Społeczno-Gospodarczy Gminy Lidzbark Warmiński w oparciu o położenie geograficzne i naturalne uwarunkowania przyrodnicze

Rozwój Gminy Lidzbark Warmiński w oparciu o funkcję uzdrowiskową wpłynie na poprawę konkurencyjności Gminy. Atrakcyjność Gminy jako miejsca zamieszkania, prowadzenia biznesu, atrakcyjnego turystycznie ma na celu wzmocnienie lokalnej gospodarki, dającej miejsca pracy i zapewniającej dostęp do różnego rodzaju usług.

7. Cele strategiczne (obszary priorytetowe)

Podejmowanie określonych działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025 skoncentrowane jest wokół czterech głównych obszarów problemowych, tzw. „obszarów priorytetowych”. Wybrane obszary priorytetowe Strategii, w ramach których wyznaczono kierunki i cele rozwoju oraz projekty, przedstawia poniższy schemat. Wybór obszarów priorytetowych rozwoju jest wynikiem analizy posiadanych potencjałów.

Cele strategiczne Gminy Lidzbark Warmiński odpowiadają celom strategicznym nakreślonym w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025. W określeniu celów uwzględnione zostały wyniki przeprowadzonych warsztatów strategicznych, diagnozy, analizy wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego i analizy SWOT.

Rysunek. Cele strategiczne Strategii Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025

Źródło: Opracowanie własne

8. Cele operacyjne

W oparciu o zdefiniowane cele strategiczne, w kolejnym etapie prac nad strategią, przypisano im cele szczegółowe, które zaprezentowano w poniższych tabelach. Do każdego z celów przypisano cele operacyjne. W dalszej części strategii wskazano zadania do realizacji w ramach każdego z celów szczegółowych wraz z okresem ich realizacji.

Cele operacyjne opisane są w dwóch częściach. W pierwszej wskazane jest uzasadnienie wyróżnienia celów i efekty, jakie są oczekiwane, w drugiej zaś wymienione są kierunki działań.

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 1 *Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Rysunek. Cel strategiczny 1 oraz operacyjne

Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna			
Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze Gminy Lidzbark Warmiński oraz budowa nowych dróg	Poprawa infrastruktury technicznej na terenie Gminy Lidzbark Warmiński	Poprawa jakości infrastruktury turystycznej, sportowej na obszarze Gminy Lidzbark Warmiński	Dobra infrastruktura społeczna,

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 2 *Rozwój i wykorzystanie potencjału turystyczny* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela. Cel strategiczny 2 oraz cele operacyjne

Rozwój i wykorzystanie potencjału turystycznego				
Aktywny udział w utworzeniu i uzbrojeniu terenów inwestycyjnych w obszarze uzdrowiskowym	Aktywizacja działań samorządu gminnego, mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju turystyki	Promocja turystyczna Gminy Lidzbark Warmiński	Tworzenie wsi tematycznych	Dziedzictwo kulturowe i region Warmii

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 3 *Rozwój przedsiębiorczości* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela. Cel strategiczny 3 oraz cele operacyjne

Rozwój przedsiębiorczości			
Stworzony system wspierający rozwój przedsiębiorczości	Rozwój ekonomii społecznej	Rozwój agroturystyki	Rozwój lokalnego przetwórstwa i produkcji ekologicznej żywności

W tabeli poniżej zaprezentowano cel strategiczny 4 *Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna Gminy* oraz cele operacyjne, których realizacja umożliwi osiągnięcie celu strategicznego.

Tabela. Cel strategiczny 4 oraz cele operacyjne

Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna Gminy			
Zaangażowane społeczeństwo na rzecz rozwoju Gminy	Edukacja mieszkańców Gminy	Wdrożenie nowoczesnych metod zarządzania Gminą	Wspieranie polityki prorodzinnej

Przedstawione cele szczegółowe będą realizowane w oparciu o działania warunkujące realizację zarówno celów operacyjnych, jak i celów strategicznych niniejszego dokumentu.

8.1. Kierunki działań w celach operacyjnych

Cele operacyjne opisano w dwóch częściach. W pierwszej z nich wskazano uzasadnienie wyróżnienia celów i efekty, jakie są oczekiwane, w drugiej zaś wymieniono kierunki działań.

CEL STRATEGICZNY 1: DOBRZE ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, TURYSTYCZNA I SPOŁECZNA

CEL OPERACYJNY 1.1. POPRAWA JAKOŚCI DRÓG WRAZ Z INFRASTRUKTURĄ TOWARZYSZĄCĄ NA OBSZARZE GMINY LIDZBARK WARMIŃSKI ORAZ BUDOWA NOWYCH DRÓG

Jednym z podstawowych warunków rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński jest dostępność komunikacyjna zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna. Drogi o niskim standardzie nie będą zachęcać potencjalnych inwestorów, turystów oraz mieszkańców do podróżowania do Gminy Lidzbark Warmiński.

W przeprowadzonych badaniach wśród mieszkańców Gminy modernizacja oraz rozbudowa dróg na terenie Gminy jest najważniejszym zadaniem samorządu.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Inwestycje drogowe – Gmina, której zależy na rozwoju powinna posiadać dobre połączenia komunikacyjne, umożliwiające szybki i bezpieczny dojazd do głównych dróg wojewódzkich i krajowych. Biznes, turyści, mieszkańcy gminy oczekują sprawnego systemu komunikacyjnego. Komunikacja drogowa jest dużym problemem Gminy, który uniemożliwia z jednej strony zintegrowanie wewnętrzne Gminy, a z drugiej pełne otwarcie na otoczenie zewnętrzne.

Urząd będzie podejmował działania zmierzające do realizacji projektów poprawiających komunikację w ramach powiatu lidzbarskiego. Lokalna infrastruktura drogowa, która obsługuje lokalny ruch pasażerski i towarowy na drogach gminnych będzie remontowana wg. potrzeb i możliwości finansowych Gminy.

Budowa oświetlenia ulicznego - Działanie to realizowane będzie samodzielnie jak i w powiązaniu z inwestycjami drogowymi. Inwestycje drogowe powinny być realizowane komplementarnie w powiązaniu do budowy oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Lidzbark Warmiński, gdyż umożliwi to obniżenie kosztów inwestycji.

Remont i budowa przystanków / wiat autobusowych - Działanie to realizowane będzie samodzielnie jak i w powiązaniu z inwestycjami drogowymi.

Remont i budowa chodników - Działanie to realizowane będzie samodzielnie jak i w powiązaniu z inwestycjami drogowymi.

CEL OPERACYJNY 1.2. POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ NA TERENIE GMINY LIDZBARK WARMIŃSKI

Istotnym warunkiem rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński jest dobra i dostępna infrastruktura techniczna. Jej niska jakość lub brak mogą zniechęcać potencjalnych inwestorów, turystów oraz mieszkańców do podróżowania do Gminy Lidzbark Warmiński.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Budowa sieci wodno-kanalizacyjnych wraz z rozbudową i modernizacją oczyszczalni ścieków – z przedstawionych w diagnozie danych wynika, że nie wszyscy mieszkańcy Gminy mają dostęp do sieci wodno-kanalizacyjnej oraz nie oddają ścieków do oczyszczalni.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków - z przedstawionych w diagnozie danych wynika, że nie wszyscy mieszkańcy Gminy mają możliwość podłączenia do oczyszczalni ścieków. Z uwagi na rozproszenie zabudowy kolonialnej na terenie Gminy należy wdrożyć program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie wykonalność technologiczna i koszt realizacji inwestycji przewyższa korzyści.

Powszechny dostęp do szerokopasmowego internetu – szerokopasmowy, szybki internet staje się standardem dostępnym dla wszystkich zainteresowanych. Dostęp do sieci umożliwia podjęcie szeregu aktywności przez społeczność lokalną m.in. praca on-line. Regionie Warmii i Mazur realizowany jest projekt *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej*, w ramach którego zostanie zbudowana sieć szkieletowa. Gmina powinna zachęcić lokalnych przedsiębiorców do inwestycji mającej na celu zapewnienie internetu na obszarach słabiej zamieszkałych.

Promocja i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) - Gmina Lidzbark Warmiński powinna stworzyć warunki do rozwoju OZE na terenie gminy. W tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego należy umożliwić potencjalnym inwestorom prywatnym i publicznym inwestycje w odnawialne źródła energii. Należy wykorzystać OZE do produkcji ciepła i energii elektrycznej na potrzeby gminy oraz jej mieszkańców.

W przypadku Gminy, której cele rozwojowe oparte są o naturalne uwarunkowania przyrodnicze, czyste środowisko, działania zmierzające do poprawy infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska powinny być obowiązkowo realizowane i traktowane w planach budżetowych priorytetowo.

CEL OPERACYJNY 1.3. POZYSKIWANIE I UZBRAJANIE ATRAKCYJNYCH TERENÓW POD INWESTYCJE

Jednym z podstawowych warunków rozwoju potencjału gospodarczego są przygotowane tereny pod inwestycje, wyposażone w pełną infrastrukturę komunalną. Dlatego też działania tego typu należy potraktować priorytetowo.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Kreowanie zrównoważonej polityki przestrzennej - zapewnienie przejrzystej polityki przestrzennej, z jasno określonym przeznaczeniem terenów, jest niezbędnym wymogiem przemyślanego lokowania inwestycji na terenie Gminy. Gmina musi jasno określić przeznaczenie terenów pod inwestycje. Na jednym obszarze nie można dopuszczać zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej. Przyczynia się tym samym do zapobiegania konfliktom społecznym oraz do zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy.

Pozyskanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy – z uwagi na położenie Gminy wokół Lidzbarka Warmińskiego, na skrzyżowaniu ważnych dróg teren gminy jest atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów. Gmina chcąc realizować oczekiwania mieszkańców skierowane na rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy musi pozyskać tereny, które zostaną uzbrojone na potrzeby potencjalnych inwestorów. Istotnym elementem uzbrojenia terenów inwestycyjnych może być współpraca z zainteresowanymi inwestorami w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

Udział Gminy w uzbrojeniu terenów w strefie uzdrowiskowej – zapewnienie obszaru inwestycyjnego przeznaczonego pod uzdrowisko jest warunkiem koniecznym do pozyskania strategicznego inwestora dla tej inwestycji. W ramach działań należy kompleksowo uzbroić teren. Podniesie to atrakcyjność i wartość tego obszaru. Udział Gminy powinien być adekwatny do obszaru Gminy objętego strefą oraz jej możliwości finansowych.

CEL OPERACYJNY 1.4. POPRAWA JAKOŚCI INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ, SPORTOWEJ NA OBSZARZE GMINY LIDZBARK WARMIŃSKI

Cele obejmują następujące kierunki działań:

Stworzenie systemu tras rowerowych, pieszych, konnych – realizacja inwestycji drogowych powinna być powiązana z poszerzaniem długości tras rowerowych i pieszych. Lidzbark Warmiński chcąc rozwijać turystykę, jako jeden z filarów rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy, powinien nieustannie rozwijać trasy rowerowe, piesze, konne gdyż stanowi to jedną z atrakcji Gminy.

Rozbudowa infrastruktury sportowej, rekreacyjnej - Sport, kultura fizyczna i rekreacja służyc mają rozwojowi społeczeństwa, zachowaniu przez obywateli sprawności fizycznej i zdrowia, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz osób starszych i niepełnosprawnych. Położenie Gminy oraz rozwój funkcji uzdrowiskowej należy uzupełnić infrastrukturą turystyczną i sportową o plaże i infrastrukturę towarzyszącą w postaci przystani kajakowych, siłowni zewnętrznych, boisk do piłki siatkowej, nożnej. W trakcie prac nad strategią zgłaszano konkretne lokalizacje inwestycji np. Jezioro Blanki, Koniewo, Kotowo.

Odnowa miejscowości w Gminie Lidzbark Warmiński – odnowa miejscowości jest istotna z uwagi na poprawę wizerunku Gminy. Realizację tych działań należy rozpocząć od przeglądu i aktualizacji planów odnowy miejscowości. W ramach tych działań należy poprawić infrastrukturę techniczną, w tym także drogową. Realizując działania związane z odnową miejscowości należy pamiętać o „rewitalizacji społecznej” skierowanej do mieszkańców obszaru objętego działaniami inwestycyjnymi. Brak działań „miękkich” wpłynie negatywnie na zmniejszenie efektów tych działań.

CEL OPERACYJNY 1.5. DOBRA INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Wzrost jakości i dostępności opieki zdrowotnej – w ramach działania należy przeprowadzić działania mające na celu zwiększenie dostępności usług medycznych i podniesienie standardu świadczeń zdrowotnych. Istotnym elementem opieki zdrowotnej są programy z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia.

Stworzenie warunków do opieki nad osobami starszymi – w ramach działania należy stworzyć warunki do opieki nad osobami starszymi. Z uwagi na wzrost liczby seniorów Gmina powinna zapewnić mieszkańcom Gminy odpowiednie warunki do życia, spędzania czasu wolnego i opieki zdrowotnej.

Z uwagi na funkcję uzdrowiskową osoby starsze przy dobrze przygotowanej infrastrukturze mogą być ważnymi klientami uzdrowiska, którzy korzystać będą z usług oferowanych przez uzdrowisko jak i Gminę Lidzbark Warmiński.

Budowa infrastruktury wypoczynkowej – w ramach działania należy stworzyć warunki dla mieszkańców w każdym wieku do spędzania wolnego czasu np. budowa wiat, placów zabaw, infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej, zagospodarowanie skwerów i centrów wsi, tworzenie siłowni i innych miejsc do wypoczynku i aktywnego spędzania czasu,

CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ I WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO

CEL OPERACYJNY 2.1. UDZIAŁ W UTWORZENIU I UZBROJENIU TERENÓW INWESTYCYJNYCH W OBSZARZE UZDROWISKOWYM

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Utworzenie strefy uzdrowiskowej w Lidzbarku Warmińskim – strefa uzdrowiskowa, a następnie uzdrowisko jest dużą szansą na rozwój Gminy. Władze lokalne, w porozumieniu z miastem Lidzbark Warmiński powinny dołożyć wszelkich starań do utworzenia uzdrowiska, a następnie uruchomić szeroką akcję informacyjną, promocyjną zachęcającą prywatnych inwestorów do inwestycji w strefie. Brak inwestora strategicznego na wiele lat zaprzepaści szanse na szybki rozwój strefy, a tym samym Gminy. Bez środków zewnętrznych podmioty, na których zlokalizowana jest strefa uzdrowiskowa same nie podołają trudowi budowy uzdrowiska.

Uzbrojenie terenów w strefie uzdrowiskowej – w ramach zadania Gmina musi czynnie włączyć się w prace studialne i projektowe związane z uzbrojeniem terenu, a następnie uczestniczyć w pozyskaniu środków zewnętrznych (środki UE, PPP) na realizację inwestycji. W przypadku braku środków zewnętrznych w kolejnym okresie programowania UE na uzbrojenie terenów inwestycyjnych, inwestycję tą będzie można wykonać poprzez powołaną do tego celu spółkę komunalną, która będzie mogła zrealizować inwestycję z kredytu lub w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

CEL OPERACYJNY 2.2. AKTYWIZACJA DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINNEGO, MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH NA RZECZ ROZWOJU TURYSTYKI

Rozwój turystyki na terenie Gminy Lidzbark Warmiński powinno opierać się o dziedzictwo kulturalne oraz wykorzystać położenie Gminy na terenie historycznej Warmii. Umiejętne eksponowanie dorobku kulturowego istotnie podnosi atrakcyjność Gminy, przyciąga turystów i sprzyja aktywności gospodarczej mieszkańców.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej – lokalne produkty turystyczne - w ramach działania należy wykonać następujące etapy:

- Przygotowanie analiz eksperckich (audyt otoczenia, analiza zasobów, ocena dotychczasowych strategii działań);
- Przygotowanie cyklu spotkań warsztatowych w celu stworzenia pożądanego wizerunku Gminy Lidzbark Warmiński jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, określenie priorytetów i przygotowanie planów działań;

- Opracowanie dokumentu kierunkowego dotyczącego rozwoju turystyki dla Gminy Lidzbark Warmiński;
- Przygotowanie oferty turystycznej, produktów turystycznych. Na terenie Gminy należy stworzyć produkty turystyczne integrujące wszystkie walory Gminy. Zintegrowane, kompleksowe produkty turystyczne stanowiąc będą ważną atrakcję turystyczną.

Urozmaicenie bazy rekreacyjno-wypoczynkowej – wzrost aktywności mieszkańców wiąże się z uprawianiem rozmaitych form rekreacji i wypoczynku, w tym różnych sportów. W związku z tym, koniecznym jest podjęcie działań inwestycyjnych oraz organizacyjnych zapewniających dostępność urozmaiconej oferty wszystkim mieszkańcom, niezależnie od miejsca zamieszkania na terenie Gminy. Wzrost aktywności fizycznej mieszkańców przyczyni się do polepszenia stanu zdrowia społeczności lokalnej. Obecna baza rekreacyjno-sportowa na terenie Gminy Lidzbark Warmiński jest niewystraszająca i mało atrakcyjna. Baza ta w ograniczonym stopniu zaspokaja potrzeby mieszkańców. W ramach działania powinno się kontynuować budowę ścieżek rowerowych, pieszych, konnych. Zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców zagospodarować plaże nad Jeziorem Blanki, utworzyć przystanie kajakowe w Koniewie, Kotowie a także siłownie zewnętrzne w miejscowościach np. Kraszewo, Rogóż, Miłogórze, Łaniewo.

Stworzenie oferty wypoczynku dla osób starszych – z uwagi na otwarcie Gminy Lidzbark Warmiński na osoby starsze, które mają być klientami uzdrowiska a także na usługi dla osób starszych poza uzdrowiskiem, konieczne jest zapewnienie infrastruktury społecznej niezbędnej dla osób starszych (CEL OPERACYJNY 1.4. DOBRA INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA, zadanie Stworzenie warunków do opieki nad osobami starszymi). W Gminie Lidzbark Warmiński i jej otoczeniu musi powstać oferta wypoczynku dostosowana do potrzeb i możliwości osób starszych. Stworzenie kompleksowej oferty dedykowanej osobom starszym umożliwi Gminie pozyskanie inwestorów zainteresowanych stworzeniem domów opieki nad osobami starszymi itp.

Poprawa estetyki wsi – wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy nie będzie możliwe bez zadbania o estetykę wsi. Zadbane wsie są wizytówką Gminy i zachęcają turystów do odwiedzin. W ramach działań podjęte zostaną działania Urzędu Gminy, Sołtysów, ngo oraz społeczności lokalnej na rzecz poprawy estetyki wsi.

CEL OPERACYJNY 2.3. PROMOCJA TURYSTYCZNA GMINY LIDZBARK WARMIŃSKI

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Promocja turystyczna Gminy – w ramach zadania należy stworzyć strategię promocji Gminy Lidzbark Warmiński podkreślającą jej położenie na Warmii a następnie wdrożyć założone w niej działania. Istotnym elementem będzie aktywizacja działań Urzędu w zakresie promocji turystycznej.

Stworzenie narzędzi promocji Gminy - Najbardziej efektywnym, dostępnym kanałem promocji jest dobrze przygotowana, czytelna strona internetowa urzędu, która prezentuje ofertę turystyczną i zachęca turystów do odwiedzenia Gminy. Gmina powinna również stworzyć promocyjne foldery reklamowe, filmy oraz zatrudnić wykwalifikowaną kadrę, która będzie dbała o prawidłową realizację działań promocyjnych. Realizacja tego zadania możliwa jest ze środków zewnętrznych i nie wymaga jej pełnego sfinansowania ze środków Gminy.

CEL OPERACYJNY 2.4. TWORZENIE WSI TEMATYCZNYCH

Gmina Lidzbark Warmiński chcąc zrealizować postawione w Strategii cele musi dążyć do stworzenia na swoim terenie atrakcji turystycznych zachęcających turystów do jej odwiedzenia, a także do aktywizacji mieszkańców na rzecz rozwoju oferty turystycznej. Szeroka oferta turystyczna, zwiększona liczba turystów pozwoli na stworzenie dodatkowych źródeł dochodu mieszkańcom Gminy. Pomysłem, który jest realizowany z powodzeniem na terenie Regionu są wioski tematyczne będące innowacyjnym produktem turystyki wiejskiej. Wioski tematyczne, to lokalne inicjatywy społeczno-gospodarcze, w wyniku których mieszkańcy tworzą ofertę turystyczną opartą na wybranym temacie przewodnim. Miejscowość, w której prowadzona jest wioska tematyczna może stać się ważnym ośrodkiem opartym na pomysłowości, wiedzy i kreatywności mieszkańców zaangażowanych w jej działalność¹⁷. Przy tworzeniu wsi tematycznych warto wziąć pod uwagę umiejscowienie Gminy na terenie historycznej Warmii.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Identyfikacja możliwości utworzenia wsi tematycznych na terenie Gminy – Urząd Gminy zainicjuje, wspólnie ze szkołami oraz organizacjami pozarządowymi stworzenie katalogu miejscowości opisującego jego historię, identyfikującego potencjał do utworzenia wsi tematycznych. Ułatwi to mieszkańcom tych miejscowości stworzenie oferty wsi tematycznej na swoim obszarze.

Utworzenie wsi tematycznych na terenie Gminy – Urząd Gminy pomoże zainteresowanym mieszkańcom poszczególnych miejscowości utworzyć wsie tematyczne. Pomoc ta będzie polegała na wspólnym przygotowaniu wniosku o dofinansowanie na utworzenie wsi tematycznej, realizacji procesu inwestycyjnego itp.

CEL OPERACYJNY 2.5. DZIEDZICTWO KULTUROWE I REGION WARMII

W ramach celu zostaną podjęte działania mające na celu ochronę zabytków na terenie Gminy. Realizacja celu poprzedzona powinna zostać opracowaniem gminnego programu ochrony zabytków. Zostaną stworzone mechanizmy finansowania ochrony zabytków, a także ich remontów.

¹⁷ „Przedsiębiorczość obywatelska w działalności wsi tematycznej” Sebastian Waciegą

CEL STRATEGICZNY 3: ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

CEL OPERACYJNY 3.1. PROMOCJA GOSPODARCZA GMINY LIDZBARK WARMIŃSKI

Ze względu na swoje położenie oraz relacje gospodarcze, promocja biznesowa powinna być ukierunkowana na rynek Rosyjski (Obwód Kaliningradzki FR), Lidzbark Warmiński, Olsztyn. Promocja gospodarcza będzie wykorzystywać miejscowe, indywidualne i niespotykane gdzie indziej zasoby środowiskowe. Pozwoli to na prowadzenie aktywnej polityki kierunkowego pozyskiwania kapitału zewnętrznego.

Rozwój przedsiębiorczości może być wspierany poprzez stosowanie kilku ważnych instrumentów, które są w gestii samorządu lokalnego. Należą do nich inwestycje infrastrukturalne, instrumenty podatkowe, jak i działania miękkie. Lidzbark Warmiński potrzebuje wciąż prac w zakresie budowania dobrego klimatu dla przedsiębiorców.

Gmina Lidzbark Warmiński wymaga wysokiej aktywności promocyjnej ukierunkowanej na cele, jakimi powinny być: wzrost inwestycji zewnętrznych (kapitał krajowy i zagraniczny) oraz wzrost liczby turystów.

W ramach tego celu przewidywane są następujące kierunki działań:

Stworzenie systemu zachęt i udogodnień dla przedsiębiorców – Gmina Lidzbark Warmiński stworzy przejrzysty system zachęt podatkowych dla przedsiębiorców, którego celem będzie złagodzenie trudniejszych, w porównaniu z konkurencją, warunków prowadzenia działalności gospodarczej w oddaleniu od głównych centrów gospodarczych. Należy rozważyć powołanie podległej bezpośrednio Wójtowi komórki/osoby ds. promocji inwestycji i rozwoju gospodarczego - pełnomocnictwo do oficjalnego reprezentowania Gminy przed inwestorami, odpowiedzialność za pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych;

Edukacja w zakresie przedsiębiorczości i kreatywności młodzieży z terenu Gminy – w ramach zadania realizowane będą programy edukacyjne w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości;

Powołanie rady gospodarczej - Urząd Gminy będzie aktywizował i moderował dyskusję z przedstawicielami MSP. Celem współpracy będzie lepsze zrozumienie środowisk biznesowych i administracji, a także poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Promocja gospodarcza na rynkach krajowych i zagranicznych - Urząd Gminy będzie rozwijał działalność promocyjną (m.in. poprzez szerokie zastosowanie technologii komunikacyjno-informacyjnych), koncentrując swoją uwagę na instrumentach promocji wykorzystujących bezpośrednie kontakty z potencjalnymi inwestorami.

Rozwój współpracy z Centrum Obsługi Inwestora - Urząd Gminy będzie kontynuował współpracę z COI, a także innymi instytucjami mogącymi przyczynić się do większego zainteresowania Gminą. Gmina nawiąże kontakty z najważniejszymi instytucjami promującymi biznes Województwa Warmińsko-Mazurskiego, których celem będzie jak najlepsza informacja o możliwościach inwestycyjnych w Gminie, ale także wykorzystanie potencjału gospodarczego i edukacyjnego dla poszerzenia możliwości inwestycyjnych w całym województwie.

Przygotowanie strategii promocji Gminy Lidzbark Warmiński – stworzony dokument powinien kłaść duży nacisk na promocję gospodarczą i turystyczną Gminy Lidzbark Warmiński, a także przyczynić się do budowy jego marki.

CEL OPERACYJNY 3.2. ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ

W ramach tego celu przewidywane są następujące kierunki działań:

Popularyzacja wiedzy dotyczącej ekonomii społecznej na terenie Gminy Lidzbark Warmiński oraz tworzenie warunków dla zakładania podmiotów ekonomii społecznej – wiedza społeczeństwa na temat ekonomii społecznej (ES) jest słaba. Działanie na rzecz ES musi wymagać promocji idei, korzyści płynących z funkcjonowania podmiotów ES oraz wsparcia przy tworzeniu i funkcjonowaniu podmiotów ekonomii społecznej. Kampania ta powinna być skierowana do wszystkich mieszkańców gminy, w szczególności klientów urzędy pracy, pomocy społecznej, a także młodzieży, władz sołtysów i przedsiębiorców.

Wyszkolenie osób działających na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej – działanie na rzecz ES wymaga wiedzy i przygotowania osób zaangażowanych w tą ideę. W ramach działania należy zorganizować szkolenia, wizyty studyjne dla przedstawicieli UG, GOPS oraz lokalnych NGO.

Wykorzystanie miejsc atrakcyjnych turystycznie i lokalnych produktów do rozwoju ekonomii społecznej – w ramach tego działania należy oprzeć rozwój wiosek tematycznych o podmioty ekonomii społecznej.

CEL OPERACYJNY 3.3. ROZWÓJ AGROTURYSTYKI

Gmina Lidzbark Warmiński chcąc zrealizować postawione w Strategii cele musi dążyć do stworzenia na swoim terenie miejsc pobytu turystów. Jak wskazują dane zwarte w diagnozie liczba miejsc noclegowych na terenie gminy jest mała. Analiza danych dotyczących turystyki na terenie Gminy wskazuje, że na przestrzeni okresu nastąpił znaczny wzrost liczby osób korzystających z noclegów, w tym turystów z zagranicy, jednakże w analizowanym okresie spadła liczba udzielonych noclegów o 36,29%. Uczestnicy warsztatów strategicznych oraz osoby uczestniczące w badaniach ankietowych wskazywali na potrzebę rozwoju agroturystyki na terenie Gminy.

W ramach tego celu przewidywane są następujące kierunki działań:

Pośrednia pomoc władz gminy w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych (m.in. doradztwo, szkolenia, promocja) – władze Gminy będą wspierać pośrednio utworzenie gospodarstw agroturystycznych na swoim terenie poprzez działania doradcze, edukacyjne skierowane dla zainteresowanych utworzeniem agroturystyki. Dodatkowo władze Gminy mogą wspierać merytorycznie zainteresowanych w pozyskaniu środków finansowych na utworzenie gospodarstw agroturystycznych m.in. poprzez konsultacje wniosków o dofinansowanie. Wsparcie promocyjne Gmina może realizować poprzez zamieszczenie informacji o istniejących gospodarstwach agroturystycznych na stronie internetowej urzędu.

CEL OPERACYJNY 3.4. ROZWÓJ LOKALNEGO PRZETWÓRSTWA I PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ ŻYWNOŚCI

Zgodnie z zapisami Strategii Regionu do roku 2025, Gmina Lidzbark Warmiński znajduje się w obszarze strategicznej interwencji – nowoczesna wieś. Obszar ten wytypowany z uwagi na wzrost konkurencyjności poprzez oferowanie najlepszych warunków dla produkcji żywności wysokiej jakości oraz wzrostu produktywności produkcji rolniczej. Pozwoli to na wzrost specjalizacji w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości bazującej na regionalnych zasobach przyrodniczych, wspierającej poziom dochodów mieszkańców regionu.

Zgodnie z danymi zawartymi w diagnozy niniejszej strategii jedna z ważniejszych dziedzin rolnictwa na terenie Gminy, jest hodowla bydła mlecznego. Jednakże należy pamiętać, że z uwagi na zmiany w polityce rolnej Unii Europejskiej (od 1 kwietnia 2015r. nie będzie już w UE limitów produkcji mleka), duża część małych hodowców w najbliższym czasie zamknie swoje hodowle z uwagi na ich nieopłacalność i nie spełnianie wymogów.

Konsumenci zwracają uwagę na jakość żywności, zdrowy styl życia. Konsumenci poszukują zdrowej, lokalnej i tradycyjnej żywności. Zwolennicy takiego stylu stworzyli międzynarodowy ruch o nazwie SLOW FOOD, mający na celu promowanie uroków życia i radości z biesiadowania przy tradycyjnych potrawach¹⁸.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Pośrednia pomoc władz gminy w tworzeniu lokalnego przetwórstwa i produkcji ekologicznej żywności (m.in. doradztwo, szkolenia, promocja) – władze Gminy będą wspierać tworzenie przetwórstwa i produkcji ekologicznej żywności na swoim terenie poprzez działania doradcze, edukacyjne skierowane dla zainteresowanych utworzeniem agroturystyki. Dodatkowo władze Gminy mogą wspierać merytorycznie zainteresowanych w pozyskaniu środków finansowych na uruchomienie takiej działalności m.in. poprzez konsultacje wniosków o dofinansowanie.

¹⁸ <http://www.agrovis.eu/>

Współpraca z wyspecjalizowanymi podmiotami w przetwórstwie – na terenie Województwa funkcjonują podmioty zajmujące się lokalnym przetwórstwem, dziedzictwem kulinarnym. Gmina wspólnie z tymi podmiotami realizować będzie przedsięwzięcia wspierające ten obszar rolnictwa i przetwórstwa.

Wprowadzenie znaku żywność z Gminy Lidzbark Warmiński – na terenie Województwa funkcjonują znaki towarowe promujące produkty i usługi wysokiej jakości. Na terenie gminy warto wprowadzić znak promujący lokalną żywność. Pozwoli to na promocję lokalnych produktów a także przyczyni się do wzrostu rozpoznawalności Gminy Lidzbark Warmiński.

CEL STRATEGICZNY 4: WYKSZTAŁCONE, AKTYWNE, ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO I INTEGRACJA WEWNĘTRZNA GMINY

CEL OPERACYJNY 4.1. ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO NA RZECZ ROZWOJU GMINY

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Aktywizacja społeczności lokalnej i wzmacnianie kapitału społecznego - Wysokiej jakości kapitał społeczny kojarzony jest najczęściej z umiejętnością rozwiązywania problemów i podejmowania działań we współpracy z innymi. Współpraca oparta na zaufaniu jest ważna zarówno w wymiarze gospodarczym jak i społecznym. Urząd powinien wspierać aktywność organizacji pozarządowych oraz rozwój partycypacji społecznej. Urząd Gminy będzie wspierał działalność organizacji pozarządowych, sołectw ale także liderów i grup liderów lokalnych ukierunkowaną na współpracę różnych środowisk oraz różnych partnerów. Jednocześnie rozwijać należy ideę partycypacji społecznej, zarówno w sferze zachęcania społeczności lokalnej do aktywnego rozwiązywania problemów lokalnych.

Należy kontynuować działania skierowane do różnych grup społecznych (z naciskiem na dzieci, młodzież i osoby starsze). Ważne są przede wszystkim działania/projekty pobudzające aktywność, budujące ofertę spędzania wolnego czasu. Organizacją tego typu działań/projektów powinien zająć się Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, się organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, świetlice środowiskowe we współpracy z Urzędem Gminy.

Rozwój świetlic wiejskich – świetlice wiejskie są istotnym elementem aktywizacji środowisk lokalnych. Na terenie Gminy Lidzbark Warmiński funkcjonuje kilkanaście świetlic. Należy aktywizować ich funkcjonowanie np. poprzez zatrudnienie animatorów, przekazanie świetlic organizacjom pozarządowych w drodze konkursu ofert na organizację czasu wolnego ze szczególnym naciskiem na czas wolny dzieci, młodzieży i osób starszych, lub zleceniu zadań własnych. Świetlice wiejskie to program, oferta nie budynek i o tym należy pamiętać. Brak atrakcyjnej oferty nie przyczyni się do wzrostu zainteresowania mieszkańców korzystaniem ze świetlic.

Kształcenie liderów lokalnych – bezpośrednim realizatorem tego zadania nie jest Urząd Gminy w Lidzbarku Warmińskim. W ramach dostępnych środków na szkolenia z UE należy stworzyć program kształcenia liderów lokalnych. Sprawni liderzy, skuteczne organizacje pozarządowe muszą być dobrze przygotowane do codziennej pracy. Zapewnić im to mogą szkolenia, staże w innych organizacjach. Zadanie to powinno być realizowane przez duże organizacje pozarządowe o uznanej renomie, które działają skutecznie od wielu lat.

Wsparcie organizacyjno-instytucjonalne organizacji pozarządowych - Wymiana doświadczeń, dobrych praktyk, pozytywne przykłady działania, wzajemna pomoc pozwoli uaktywnić wiele inicjatyw lokalnych. Na terenie Gminy funkcjonuje kilkanaście organizacji pozarządowych, z tego pręcznie kilka. Jest do zdecydowanie zbyt mała liczba. Warto rozważyć promowanie działań lokalnych liderów, NGO poprzez publikację na stronie www urzędu informacji o ich działalności.

CEL OPERACYJNY 4.2. EDUKACJA MIESZKAŃCÓW GMINY

Cel ten skierowany jest zarówno do dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. Wykształcenie dzieci i młodzieży jest jednym z warunków rozwoju Gminy. Osoby posiadające wykształcenie lepiej odnajdują się na rynku pracy, rzadziej zostają klientami pomocy społecznej. Realizacja tego celu skierowana jest także do osób dorosłych. Aktualnym trendem w życiu dorosłych jest idea uczenia się przez całe życie (ang. lifelong learning) rozumianego jako całość aktywności poznawczych podejmowanych w trakcie życia z myślą o pogłębieniu wiedzy, umiejętności lub kwalifikacji (z przyczyn osobistych, społecznych lub zawodowych)¹⁹.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Wysoki poziom edukacji dzieci i młodzieży w szkołach – w ramach tego działania Gmina zadba o stworzenie jak najlepszych warunków do nauki dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. W szkołach należy modernizować i tworzyć pracownie przedmiotowe, położyć nacisk na rozwój zawodowy nauczycieli a także zadbać o wprowadzenie zajęć dodatkowych i wyrównawczych dla wszystkich zainteresowanych i wymagających pomocy uczniów.

Edukacja osób dorosłych – zadanie to będzie realizowane przez Gminę pośrednio. Gmina stworzy warunki dla podmiotów zainteresowanych kształceniem osób dorosłych np. lokalnych organizacji pozarządowych m.in. poprzez udostępnienie zasobów technicznych, wsparcie merytoryczne pracowników Urzędu Gminy i szkół.

Edukacja pozaszkolna, nieformalna, kształcenie ustawiczne - zadanie to będzie realizowane przez organizacje pozarządowe i wyspecjalizowane podmioty zewnętrzne. W ramach tego działania istotnym elementem jest pozyskanie finansowania zewnętrznego. Urząd Gminy przygotuje warunki do rozwoju kształcenia w formach pozaszkolnych m.in. w postaci zlecenia zadań, zleconych organizacjom pozarządowym.

CEL OPERACYJNY 4.3. WDROŻENIE NOWOCZESNYCH METOD ZARZĄDZANIA GMINĄ - otwarcie Urzędu Gminy na nowe rozwiązania z zakresu zarządzania, bazujące na przepływie informacji pomiędzy mieszkańcami, biznesem, społeczeństwem a Urzędem wpłynie na osiągnięcie wzajemnego zrozumienia, co przyczyni się do lepszego zaspokojenia potrzeb.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Usprawnienie systemu komunikacji w Gminie – między władzą samorządową a mieszkańcami – w ramach zadania powinno się wdrożyć mechanizmy konsultacji społecznych w zakresie istotnych

¹⁹ Philippe Tisot, *Terminology of vocational training policy. A multilingual glossary for an enlarged Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2004, s. 103

dla mieszkańców spraw. Można zastosować do tego platformy internetowe dedykowane konsultacjom społecznym.

Wprowadzenie standardów obsługi interesantów w Urzędzie Gminy – Urząd, chcąc pozyskać inwestorów a także otworzyć się na turystów, powinien wprowadzić nowoczesne standardy obsługi interesantów. Warto rozważyć wyodrębnienie komórki, osoby odpowiedzialnej za obsługę inwestorów i promocję Gminy Lidzbark Warmiński, a także uruchomienie punktu obsługi klienta w urzędzie.

CEL OPERACYJNY 4.4. WSPIERANIE POLITYKI PRORODZINNEJ NA TERENIE GMINY – otwarcie władz lokalnych na potrzeby jej mieszkańców, wspieranie rodzin, dzieci stworzy dobre, przyjazne warunki do życia na terenie gminy Lidzbark Warmiński. Realizacja celu pozwoli na umacnianie rodziny, wspieranie funkcji rodziny wielodzietnej oraz wsparcie w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży w rodzinach szczególnie tego potrzebujących. Działania te promują dzietność i przeciwdziałają niekorzystnej sytuacji demograficznej Gminy Lidzbark Warmiński.

Cel obejmuje następujące kierunki działań:

Rozszerzanie oferty Gminy w ramach programu „Karta Dużej Rodziny” – obecnie karta umożliwia uzyskanie dopłat do opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, otrzymanie jednorazowej zapomogi finansowej z tytułu urodzenia się kolejnego dziecka w rodzinie wielodzietnej bez względu na kryterium dochodowe, korzystanie z rabatów, ulg i upustów oferowanych przez przedsiębiorców, którzy przystąpili do Programu „Karta Dużej Rodziny”. W dalszej kolejności należy rozszerzać katalog preferencji m.in. poprzez budowę systemu preferencyjnego dostępu do obiektów sportowych i kulturalnych dla dzieci, młodzieży i całych rodzin.

Opracowania programu polityki prorodzinnej dla Gminy Lidzbark Warmiński – w ramach realizacji celu operacyjnego 4.4. istotnym elementem jest usystematyzowanie polityki prorodzinnej na terenie Gminy poprzez opracowanie programu polityki prorodzinnej dla Gminy Lidzbark Warmiński. Program ten pozwoli na realizację cyklicznych, planowanych działań na rzecz rodzin. Program powinien przewidywać takie zadanie jak: integracja dzieci i młodzieży przez udział w przedsięwzięciach edukacyjno-wychowawczych; wzmacnianie więzi rodzinnych i ich wpływu na edukację i wychowanie dzieci i młodzieży; prowadzenie spotkań dla rodzin potrzebujących porad i pomocy specjalistów z zakresu psychologii, prawa lub terapeutów i doradców rozwoju osobistego.

Zlecanie zadań wynikających z założeń programu polityki prorodzinnej – opracowanie programu polityki prorodzinnej dla Gminy Lidzbark Warmiński umożliwi zlecania zadań tam zawartych organizacjom pozarządowym. Organizacje pozarządowe znając swoje środowiska lokalne będą mogły realizować zadanie skutecznie i dla osób rzeczywiście potrzebujących wsparcia.

9. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

9.1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

W części określającej priorytety polityki regionalnej do roku 2020 określono trzy cele:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych;
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Układ celów KSRR odzwierciedla podstawowe obszary oddziaływania KSRR do 2020 roku i tworzy triadę: konkurencyjność-spójność-sprawność.

W KSRR określono kierunki działania dla obszarów wiejskich dla 3 celów.

Tabela. Cele i działania KSRR dla obszarów wiejskich

Cel	OBSZARY WIEJSKIE
Cel 1 KONKURENCYJNOŚĆ	1. Tworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami – włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe 2. Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich 3. Zwiększanie wykorzystania zasobów ludzkich – zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej (w tym wahadłowej) 4. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego 5. Rozwój miast powiatowych – lokalnych ośrodków rozwoju 6. Tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych 7. Rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej
Cel 2 SPÓJNOŚĆ	1. Zapóźnione obszary wiejskie - restrukturyzacja społeczna i gospodarcza i przestrzenna 2. Poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości 3. Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usługi 4. Przeciwdziałanie wykluczeniu z procesów rozwojowych obszarów skrajnie peryferyjnych 5. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna
Cel 3 SPRAWNOŚĆ	1. Wzmacnianie strategicznego podejścia na wszystkich szczeblach 2. Lepsze ukierunkowanie terytorialne środków publicznych 3. Mechanizmy koordynacyjne, w tym zarządzanie wieloszczeblowe 4. Budowanie kapitału społecznego przez sieci współpracy między aktorami polityki regionalnej

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Założone w ramach Strategii Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025 cele wpisują się w kierunki wyznaczone w KSRR.

9.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

W planie wyodrębniono kilka stref polityki przestrzennej. Podstawę analizy przeprowadzonej przy wydzieleniu tych stref stanowiły obszary o podobnych uwarunkowaniach wyodrębnione w diagnozie prospektywnej przy zastosowaniu następujących kryteriów:

- zdolności do przełamania recesji gospodarczej;
- potencjałów w rozwojowych przeanalizowanych pod kątem ich wykorzystania i określenia rezerw do dalszego rozwoju oraz występujących: preferencji, barier i ograniczeń;
- założeń rozwoju przyjętych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa;
- krajowych i europejskich trendów w rozwoju przyjętych w *Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*.

Na obszarze województwa wydzielono sześć stref polityki przestrzennej:

1. Bartoszycko-kętrzyńska (część północna województwa);
2. Olsztyńska (część środkowa);
3. Elbląska (część zachodnia);
4. Ełcka¹¹ (część wschodnia);
5. Działdowska (część południowo-zachodnia);
6. Szczycieńska (część południowa).

Lidzbark Warmiński należy do bartoszycko-kętrzyńskiej strefy polityki przestrzennej.

Zgodnie z zapisami planu bariery i ograniczenia rozwoju strefy wynikają tu głównie z istniejących uwarunkowań społecznych i gospodarczych związanych z występowaniem niekorzystnych zjawisk demograficznych, bezrobocia i zubożenia ludności. W bartoszycko-kętrzyńskiej strefie zarysowują się następujące obszary problemowe, które określają kierunki polityki przestrzennej:

- niewystarczające zainteresowanie rolników tworzeniem nowych gospodarstw w oparciu o zasoby nie zagospodarowanych gruntów AWRSP,
- mała aktywność społeczna i przedsiębiorczość,
- niedoinwestowanie i słabe powiązanie obszaru z krajowym systemem dróg szybkiego ruchu oraz nieodpowiednie parametry techniczne istniejących dróg.

Zgodnie z zapisami planu w strefie tej warunki do ożywienia gospodarczego stanowią:

- położenie w strefie przygranicznej z przejściami granicznymi stwarzające korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości i usług;
- stosunkowo (w skali województwa) niewielka wrażliwość obszaru na antropopresję;
- znaczne zasoby gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych do zagospodarowania nowymi dużymi gospodarstwami o charakterze farmerskim;
- obszar wzdłuż rzeki Łyny preferowany do rozwoju przemysłu, w tym wodochłonnego;
- Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna w Bartoszycach i Bezledach;
- tereny preferowane do lokalizacji uzdrowisk w oparciu o złoża borowin — rejon Górowa Iławeckiego;
- Bartoszyce i Kętrzyn — miasta o subregionalnym oddziaływaniu na obszar w zakresie gospodarczym i obsługi ludności.

9.3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

Strategia Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025 wpisuje się w cele strategii regionalnej i będzie je realizować. W ramach prac nad strategią wyznaczono Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) odzwierciedlające potencjały i problemy rozwojowe w układzie terytorialnym, które będą przedmiotem zainteresowania Strategii. OSI dotyczą zarówno obszarów o szczególnym

potencjale rozwojowym, jak i tych, które wymagają troski ze względu na występujące zapóźnienia. W toku prac nad Strategią wyróżniono 9 takich obszarów:

1. Tygrys warmińsko-mazurski;
2. Aglomeracja Olsztyna;
3. Ośrodki subregionalne;
4. Nowoczesna wieś;
5. Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej;
6. Obszary o słabym dostępie do usług publicznych;
7. Obszary przygraniczne;
8. Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji;
9. Obszary o ekstremalnie niskiej dostępności komunikacyjnej.

Lidzbark Warmiński wpisuje się w następujące OSI:

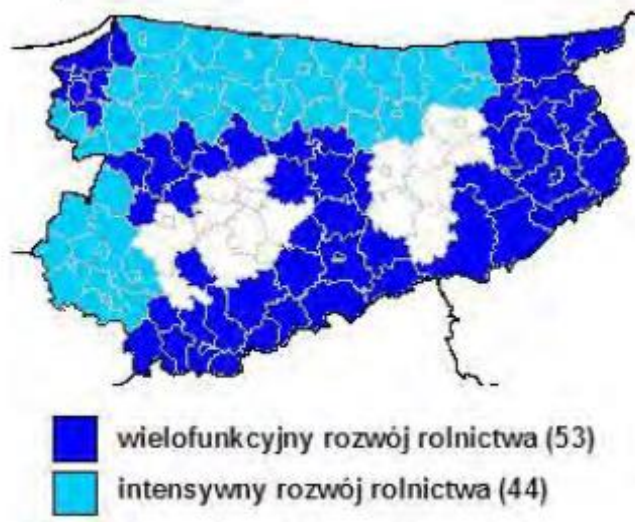
Nowoczesna wieś – kryterium wyboru obszaru: waloryzacja przestrzeni województwa ze względu na kierunki rozwoju rolnictwa dokonana przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie. Waloryzacja ta uwzględnia zarówno możliwości wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa, w tym ekologicznego (typ A), jak i kierunek intensywnego rozwoju rolnictwa pokrywającego się z najlepszymi parametrami rolniczej przestrzeni produkcyjnej (typ B).

Uzasadnienie strategicznej interwencji: Wzrost konkurencyjności obszarów oferujących najlepsze warunki dla produkcji żywności wysokiej jakości oraz wzrostu produktywności produkcji rolniczej.

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost specjalizacji w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości bazującej na regionalnych zasobach przyrodniczych, wspierającej poziom dochodów mieszkańców regionu; wzrost współpracy biznesowej, a także aktywności promocyjnej i targowej; wzrost przedsiębiorczości.

Rysunek. OSI – Nowoczesna wieś

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

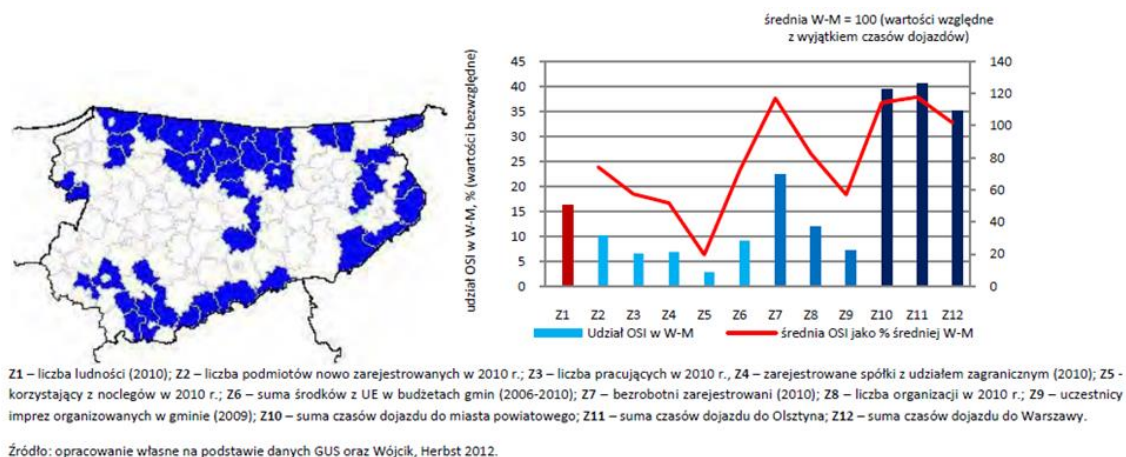
Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej - kryterium wyboru obszarów: zaliczenie gminy do grupy o niskim potencjale rozwojowym w badaniu potencjału rozwojowego gmin województwa warmińsko-mazurskiego

Uzasadnienie strategicznej interwencji: spójność terytorialna województwa warmińsko-mazurskiego.

Oczekiwane efekty interwencji: podniesienie poziomu kapitału społecznego; rozwój organizacji pozarządowych, aktywizacji społecznej i działań w zakresie ekonomii społecznej; wzrost atrakcyjności turystycznej i efektywna promocja produktów turystycznych; lepsze wykorzystanie walorów przyrodniczych dla aktywizacji społeczno-gospodarczej.

Rysunek. OSI – Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025

Obszary o słabym dostępie do usług publicznych - kryterium wyboru: statystyczne, bazujące na 11 wskaźnikach charakteryzujących usługi

Uzasadnienie strategicznej interwencji: trudności z dostępnością do usług publicznych skutkujące marginalizacją niektórych obszarów, a także przekładające się na jakość kapitału ludzkiego.

Oczekiwane efekty interwencji: wzrost dostępu do usług publicznych; aktywizacja społeczna; poprawa połączeń komunikacyjnych z lokalnymi ośrodkami wzrostu; wzrost przedsiębiorczości.

Cel główny Strategii województwa brzmi: **Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy** przy czym:

- **spójność ekonomiczna** oznacza wzrost gospodarczy umożliwiający osiągnięcie i utrzymanie przez województwo udziału własnego w produkcie krajowym brutto na poziomie co najmniej 3%;
- **spójność przestrzenna** to włączenie się województwa (formalne i jakościowe) do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych;
- **spójność społeczna** rozumiana jest jako tworzenie miejsc pracy i wzrost przedsiębiorczości (oferta nowych miejsc pracy skierowana zostanie przede wszystkim do ludzi młodych z uwagi na ich naturalną aktywność, mobilność, otwartość na zdobywanie nowych kwalifikacji), a także poprawę warunków życia ludności (w szczególności dostępu do usług publicznych) zbliżającą do standardów życia występujących w Unii Europejskiej.

Cele strategiczne wynikają z przyjętych trzech priorytetów i uwzględniają fakt występowania zależności między nimi. Dlatego sformułowano 4 cele strategiczne:

- **wzrost konkurencyjności gospodarki**, który zawiera najważniejsze zagadnienia na styku gospodarka – społeczeństwo (cel strategiczny 1);

- **wzrost aktywności społecznej** – zawiera cele operacyjne ze sfery społeczeństwo – sieci (cel strategiczny 2);
- **wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych** – ukierunkowanych głównie na sferę gospodarczą, dlatego znajduje się na styku gospodarki i nowoczesnych sieci (cel strategiczny 3);
- **nowoczesna infrastruktura rozwoju** – ten cel najsilniej wpływa na realizację wszystkich pozostałych celów strategicznych, dlatego umieszczony jest w centralnej części układu celów (cel strategiczny 4).

9.4. Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2001-2016

Cele zawarte w strategii Gminy Lidzbark Warmiński wpisują się w cele strategiczne Powiatu Lidzbarskiego. Są to:

I. AKTYWIZACJA GOSPODARCZA I ROZWÓJ RYNKU PRACY

Cel strategiczny 1: STABILNY ROZWÓJ GOSPODARCZY SPRZYJAJĄCY KONKURENCYJNOŚCI POWIATU

W ramach realizacji celu strategicznego wyróżnia się następujące cele operacyjne ukierunkowane na polepszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy przez wykorzystanie miejscowych zasobów i wiedzy. Należą do nich:

- Promocja lokalnych zasobów społeczno-gospodarczych powiatu
- Polepszenie sytuacji na rynku pracy
- Rozwój infrastruktury technicznej
- Zagospodarowanie turystyczne lokalnych zasobów przyrodniczo-kulturowych

II. OŚWIATA I WYCHOWANIE

Cel nadrzędny: ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY POWIATU

Tak zdefiniowany cel nadrzędny będzie możliwy do osiągnięcia pod warunkiem zniwelowania najważniejszych problemów w zakresie oświaty i wychowania tj.

- Niedostatecznie wykształcone społeczeństwo
- Postępująca degradacja moralna, intelektualna i materialna społeczeństwa.

Dla celu nadrzędnego, określono, zatem dwa cele strategiczne:

Cel strategii 1: WSZECHSTRONNIE WYKSZTAŁCONE SPOŁECZEŃSTWO

Realizacji celu strategicznego będą służyć następujące cele operacyjne:

- Powszechny dostęp do szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, szczególnie młodzieży ze środowisk wiejskich i siedlisk po PGR
- Wysoka jakość kształcenia w szkołach na terenie powiatu
- Powrót absolwentów szkół wyższych do powiatu

Cel strategii 2: WZROST POZIOMU INTELEKTUALNEGO, MORALNEGO I MATERIALNEGO SPOŁECZEŃSTWA

Patologiczne zjawiska społeczne mogą być zniwelowane przy współpracy i zaangażowaniu wszystkich środowisk powiatu. Dlatego też jednym z celów operacyjnych jest:

- Inicjowanie i wspieranie aktywności społecznej w zakresie oświaty i wychowania
- Uświadomienie znaczenia roli rodziny w realizacji indywidualnych potrzeb jednostki i kształtowanie właściwych postaw
- Opracowanie i skuteczne wdrażanie programu walki z patologiami społecznymi wśród młodzieży
- Kształcenie umiejętności spędzania czasu wolnego
- Aktywny udział młodzieży w życiu społecznym
- Egzekwowanie obowiązującego prawa
- Integracja niepełnosprawnych w społeczeństwie

III. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

Cel strategiczny 1: POPRAWA WARUNKÓW OCHRONY ŻYCIA I OFERTY POMOCY SPOŁECZNEJ

Tak zdefiniowany cel wynika z potrzeby zapewnienia społeczności lokalnej odpowiednich warunków życia. Ważną rolę spełnia dostępność do usług medycznych na terenach wiejskich, oraz narastanie zjawisk patologicznych wynikających głównie z procesu ubożenia społeczeństwa. Nie bez znaczenia pozostaje także niedoinwestowanie placówek związanych z opieką medyczną. Uznano, że realizacja celu strategicznego zależy będzie od spełnienia czterech celów operacyjnych:

- Reorganizacja systemu ochrony zdrowia
- Rozwój usług socjalnych
- Usprawnienie przepływu informacji i komunikacji
- Rozwój i poprawa infrastruktury

IV. TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Cel strategiczny 1: TURYSTYKA MOTOREM ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU

Realizacja tego celu zostanie oceniona następującymi miernikami efektywności:

- wzrost liczby turystów o 500%,
- wzrost zatrudnienia w obsłudze ruchu turystycznego o 200%,
- wzrost zatrudnienia w sferach pozaturystycznych o 20%.

Wszystko to złoży się na wzrost dochodów własnych samorządów oraz wzrost dochodów mieszkańców.

Służyć mają temu następujące cele operacyjne:

- Zadbane zabytki wizytówką powiatu
- Dobrze rozwinięta baza turystyczna
- Bogata i różnorodna oferta kulturalna wsparciem dla rozwoju turystyki
- Dobra promocja powiatu podstawą rozwoju turystyki

Cel strategii 2: BOGATA OFERTA SPORTOWA SZANSĄ DLA WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW POWIATU

Możliwości związane z uprawianiem sportu oraz czynną rekreacją są bardzo ważnym elementem atrakcyjności zamieszkania w powiecie. W tej dziedzinie należy dokonać wielu zmian. Służyć mają temu następujące cele operacyjne:

- Poszerzenie działalności klubów sportowych i ośrodków sportu o nowe dyscypliny sportu
- Organizowanie imprez sportowych o zasięgu ponadpowiatowym w oparciu o wiodące dyscypliny w istniejących klubach sportowych
- Promowanie sportu wśród osób niepełnosprawnych
- Promowanie aktywnych form wypoczynku
- Doinwestowanie istniejącej bazy sportowej

V. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA, ŁĄCZNOŚĆ, ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE I BUDOWNICTWO

Cel strategii: WYSOKA ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA W POWIECIE LIDZBARSKIM

Osiągnięcie tak brzmiącego celu strategii będzie wymagało realizacji wielu projektów, które powstaną m.in. na podstawie niżej określonych celów operacyjnych.

- Wysoki standard techniczny nawierzchni i infrastruktury drogowej
- Prawidłowa gospodarka ściekowa
- Właściwa gospodarka odpadami
- Tereny zielone integralnym elementem atrakcyjności urbanistyczno-przestrzennej powiatu

VI. ROLNICTWO, LEŚNICTWO I OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel strategiczny 1: WYSOKI POZIOM ŻYCIA NA WSI

Do osiągnięcia celu strategicznego konieczne jest urzeczywistnienie trzech celów operacyjnych:

- Bogate zaplecze infrastrukturalne
- Opłacalność produkcji rolnej
- Wysoka aktywność gospodarcza społeczeństwa

Cel strategiczny 2: CZYSTE ŚRODOWISKO NATURALNE PRZYJAZNE ROZWOJOWI POWIATU

Zdefiniowano następujące cele operacyjne:

- Czystość wód
- Ochrona gruntów
- Czyste powietrze
- Wysoka świadomość ekologiczna

VII. BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY

Cel strategiczny: ZAPEWNIENIE POPRAWY PORZĄDKU I BEZPIECZEŃSTWA W POWIECIE

Realizacja celu strategicznego odwołuje się do dotychczasowych pozytywnych postępów w zakresie poprawy porządku, bezpieczeństwa i ograniczenia zagrożeń na terenie Powiatu. Wyróżniono tu dwa cele operacyjne:

- Realizacja przez policję i straż pożarną programu poprawy porządku, bezpieczeństwa i ograniczenia zagrożeń na terenie powiatu
- Polepszenie organizacji systemu ratownictwa i bezpieczeństwa na terenie powiatu

9.5. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2018 roku

W strategii określona została misja gminy: Gmina Lidzbark Warmiński gminą aktywnej społeczności lokalnej, zaspokajającą potrzeby mieszkańców oraz stwarzającą im możliwości rozwoju. Misję w Strategii określono na podstawie analizy sytuacji społecznej oraz kapitału społecznego w gminie. Zgodnie z zapisami strategii w gminie priorytetem będzie pomoc rodzinie i dziecku, działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych oraz dostęp do pełnej informacji i poradnictwa specjalistycznego. Podjęte zostaną działania na rzecz pobudzania aktywności środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz aktywizowanie osób długotrwale bezrobotnych.

Cel główny strategii: Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców gminy skutecznym elementem integracji i wsparcia społecznego.

Osiągnięcie stanu, określonego w głównym celu strategii wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych, dotyczących sfery pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin szczególnego ryzyka.

Cel główny zostanie osiągnięty za pomocą priorytetów strategii, jej celów głównych i strategicznych:

Priorytet I: Opieka nad dzieckiem i rodziną.

Cel główny: Prawidłowo funkcjonująca rodzina

Cele strategiczne:

1. Sprawny system pomocy i osłony socjalnej
2. Sprawny system zapobiegania kryzysom w rodzinie i patologiom społecznym
3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
4. Wzrost znaczenia autorytetów i wartości moralnych
5. Poprawa warunków mieszkaniowych
6. Profilaktyka zdrowotna

Priorytet II: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Cel główny: Ograniczenie zjawiska zagrożenia wykluczeniem społecznym

Cele strategiczne:

1. Ograniczenie skali uzależnień
2. Wzrost świadomości i poczucia własnej wartości
3. Ograniczenie zjawiska bezdomności

Priorytet III: Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym

Cel główny: Prawidłowe funkcjonowanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku

Cele strategiczne:

1. Właściwe warunki do prawidłowego funkcjonowania osób starszych
2. Pomoc osobom niepełnosprawnym
3. Likwidacja barier architektonicznych

Priorytet IV: Długotrwałe bezrobocie

Cel główny: Przeciwdziałanie i zapobieganie długotrwałemu bezrobociu

Cele strategiczne:

1. Wysoka skuteczność programów na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób długotrwałe bezrobotnych
2. Minimalizacja zjawiska dziedziczenia bezrobocia w rodzinach
3. Spadek poziomu ubóstwa

Priorytet V: Kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej

Cel główny: Wysoka świadomość środowisk lokalnych zadań i roli pomocy społecznej

Cele strategiczne:

1. Zmiana wizerunku pomocy społecznej
2. Pełna informacja dla zainteresowanych świadczeniami pomocy społecznej
3. Wzrost aktywności podopiecznych w podejmowaniu działań na rzecz poprawy własnej sytuacji

Priorytet VI: Zapobieganie bierności społecznej i zawodowej dzieci i młodzieży

Cel główny: Aktywizacja społeczna i zawodowa dzieci i młodzieży

Cele strategiczne:

1. Rozwój aktywności i zainteresowań dzieci i młodzieży
2. Wzrost liczby placówek, instytucji i organizacji działających na rzecz dzieci i młodzieży
3. Ograniczenie zjawiska agresji i przemocy w szkole oraz środowisku
4. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i uzależnień

10. System wdrażania i monitorowania

Strategia Rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński na lata 2015-2025 jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji ze społeczeństwem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń Strategii jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Strategia powstała przy udziale pracowników Urzędu oraz przedstawicieli mieszkańców. Treść niniejszego opracowania była konsultowana z radnymi Gminy, którzy przedstawili zawartość dokumentu osobom zainteresowanym, a także informowali o zasadności sporządzania Strategii w przypadku zamierzeń realizacji inwestycji na terenach wiejskich przy udziale środków Unii Europejskiej. Plan i harmonogram Strategii został skonsultowany, zweryfikowany pod względem możliwości finansowych oraz organizacyjnych Gminy.

10.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

Monitorowanie wdrażania Strategii oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie zespół wyznaczony przez władze lokalne.

Do zadań zespołu należy:

1. Wskazanie źródeł finansowania Strategii;
2. Wytyczenie strategicznych, operacyjnych i częściowych celów rozwoju Strategii;
3. Nakreślenie planu i harmonogramu prac nad opracowaniem Strategii na swoim pierwszym posiedzeniu;
4. Kontrola procesu wdrażania Strategii i weryfikacja poszczególnych zadań i kierunków działania;
5. Ocena efektów wdrożenia Strategii i finansowych relacji z budżetem Gminy.

Monitoring wdrażania Strategii powinien odbywać się w sposób ciągły, aby osiągnąć postawione w nim cele. Zaniechanie kontroli realizacji Strategii może spowodować spadek skuteczności i efektywności procesu wdrażania. Będzie się ona odbywać systematycznie (raz w roku) na spotkaniach zespołu.

10.2. Ocena Strategii

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Ocena Strategii będzie dotyczyć zadań związanych z okresem programowania, tj. lat 2015-2025 oraz dwóch lat po jego zakończeniu. Bieżąca ewaluacja realizacji celów strategicznych będzie się odbywać na posiedzeniach zespołu. Wyniki tej oceny będą przedstawiane Wójtowi.

Podstawą oceny Strategii będzie zestaw wskaźników dla każdego celu strategicznego (załącznik nr 1 do Strategii). Pracownicy Zespołu do 31 stycznia każdego roku przygotowują raport dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- skuteczności - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całej Strategii) określone na etapie programowania zostały osiągnięte;
- efektywności - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Strategii z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Strategii na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania;
- użyteczności - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Strategii na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Strategii potrzeb i problemów.

W raporcie ewaluacyjnym zawarte będą także rekomendacje i proponowane zmiany w Strategii. Strategia będzie aktualizowana uchwałą Rady Gminy na podstawie rekomendacji i propozycji zmian zawartych w raporcie ewaluacyjnym.

10.3. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia oraz realizacji. Partnerzy sektora publicznego mają możliwość zgłaszania zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Oceny zasadności proponowanych zmian dokonuje Rada Gminy.

Ponadto władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Ponadto Gmina Lidzbark Warmiński, jako instytucja wdrażająca, zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych

i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

10.4. Zmiany w Strategii

Wobec potencjalnych zmian zarówno w otoczeniu prawnym, gospodarczym, technologicznym jak i społecznym, tak w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi, jak i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej uchwały Rady Gminy. W szczególności Strategia może zostać zmieniona bądź uzupełniona na wniosek Rady Gminy lub Wójta.

Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych lub poszczególnych mieszkańców albo ich grup, a w szczególności zespołu pracowników Urzędu Gminy prowadzących monitoring wdrażania Strategii. Zasadność wprowadzenia proponowanych zmian oceniać będzie Wójt. Zmiana działań, o których mowa w Strategii, jak również ich uszczegółowienie i uzupełnienie, może nastąpić w trakcie wdrażania niniejszego dokumentu, w szczególności po przyjęciu uchwały budżetowej na kolejny rok budżetowy, określającej zadania inwestycyjne lub innych programów, w szczególności Wieloletniego Programu Finansowego oraz Wieloletniego Programu Inwestycyjnego.

11. Źródła finansowania

Realizacja Strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów zostanie zabezpieczony wymagany wkład własny w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Instytucją wdrażającą Strategię jest Urząd Gminy w Lidzbark Warmiński. Urząd, jako instytucja wdrażająca Strategię, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawstwem pod kątem terminowości i jakości wywiązania się ze zobowiązania;
- informowanie o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Działania planowane do realizacji w danym roku zostaną uruchomione poprzez zamieszczenie w uchwale budżetowej na dany rok limitu wydatków na nie przeznaczonych. Kolejne uchwały budżetowe będą określały nakłady na poszczególne działania w wysokości umożliwiającej ich terminowe zakończenie.

Zmiana nakładów przeznaczonych na realizację Strategii będzie się odbywać w drodze uchwały Rady Gminy zmieniającej treść uchwały podstawowej.

12. Opis konsultacji społecznych

W opracowywaniu niniejszej Strategii udział brali przedstawiciele jednostek administracji oraz innych podmiotów niekomercyjnych:

- Urząd Gminy Lidzbark Warmiński;
- Jednostki organizacyjne Urzędu Gminy Lidzbark Warmiński;
- Sołtysi;
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych;
- Przedsiębiorcy.

Z przedstawicielami powyższych podmiotów przeprowadzono cztery spotkania warsztatowe. Spotkania dotyczyły przede wszystkim diagnozy stanu obecnego oraz kierunków rozwoju Gminy.

Wstępna wersja Strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko została poddana konsultacjom społecznym na terenie Gminy poprzez publikację na stronie www Urzędu.

Dane, informacje i sugestie zebrane w trakcie warsztatów i spotkań zostały uwzględnione w niniejszej Strategii.

13. Załączniki

13.1. Wskaźniki realizacji strategii

Podstawowym celem monitoringu jest uzyskanie mierzalnych wyników progresji osiągnięcia celów Strategii. Wymusza to opracowanie szeregu wskaźników agregujących na poziomie strategicznym wyniki działań podejmowanych na rzecz informatyzacji województwa. Wskaźniki monitoringowe, stanowiące podstawę oceny stopnia realizacji Strategii, zamieszczono w tabelach poniżej.

Tabela. Wskaźniki dla celu 1: Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, turystyczna i społeczna

Lp.	Wskaźnik	Miara
1	Liczba kilometrów dróg modernizowanych w danym roku	km
2	Liczba mieszkańców Gminy Lidzbark Warmiński korzystających z sieci kanalizacyjnej	%
3	Liczba mieszkańców Gminy Lidzbark Warmiński korzystających z sieci wodociągowej	%
4	Powierzchnia uzbudowanych terenów inwestycyjnych	ha
5	Liczba nowych, wyremontowanych obiektów turystycznych i sportowych	

Tabela. Wskaźniki dla celu 2: Rozwój i wykorzystanie potencjału turystycznego

Lp.	Wskaźnik	Miara
1	Liczba turystów korzystających z noclegów na 1 miejsce noclegowe	Liczba
2	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców	Liczba
3	Długość ścieżek rowerowych	km
4	Liczba produktów turystycznych na terenie Gminy	Liczba .

Tabela. Wskaźniki dla celu 3: Rozwój przedsiębiorczości

Lp.	Wskaźnik	Miara
1	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	Liczba
2	Dochody budżetu Gminy z tytułu udziału w podatku od osób prawnych	Liczba
3	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana w danym roku na 1000 mieszkańców	Liczba
4	Udział liczby podmiotów zarejestrowanych w danym roku w Gminie Lidzbark Warmiński w ogóle podmiotów zarejestrowanych w danym roku w powiecie lidzbarskim	Liczba

Tabela. Wskaźniki dla celu 4: Wykształcone, aktywne, zaangażowane społeczeństwo i integracja wewnętrzna gminy

Lp.	Wskaźnik	Miara
1	Liczba mieszkańców Gminy zrzeszonych w ngo zlokalizowanych na terenie Gminy	Liczba
2	Liczba organizacji zlokalizowanych na terenie Gminy	Liczba
3	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w projektach organizowanych przez instytucje na terenie Gminy	Liczba
4	Liczba projektów i inicjatyw realizowanych przez Urząd Gminy i jednostki podległe we współpracy z innymi gminami i instytucjami w kraju i za granicą	Liczba
5	Liczba kursów, szkoleń i innych form kształcenia w formach pozaszkolnych dla mieszkańców Gminy Lidzbark Warmiński	Liczba